

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مد الحمد لله آن جناب که خاطر نبوت و آخرت را پس بر وجه تقدیر پدید

فیض رحمانی اندا ویردانی بآمین گنجی

(☆ حصه پنجم و قمر اول ☆)

کتاب الف م ر ا ل ی

حضرت مجتهد و آلف ثانی
الشیخ احمد بن محمد بن علی بن

ابن تیمیة و صحیح فاکسا نور احمد عفا الله عنه پسری ثم نسری

مطبع محمدی بنی و اوله و اوله و اوله

فہرست جدید کتاب منقولات قدسی آیات حضرت امام ربانی مجدد الف ثانی رضی اللہ عنہ

سفر	مضمون کتاب	سفر	مضمون کتاب	سفر	مضمون کتاب
۱	کتوب دویست و شصت و نهم در غریب الیاف	۱۳	در بیان کلام کہ درین نشاء بدیت عبری فاکند	۲۳	ہمتی و عدم التعات بشوئلت سفل و سفل و سفل
۲	سایہ بن بعد اسے دین و تخریب و توہین اکہم	۱۴	و اشبات کلام و کلامہ باقر قحالی سینا بند ۱۳۱	۲۴	کثرت دارد - ۲۳ - مع سلا لا محمد برک علیہ السلام
۳	باطل این بدو نشان و ظاہر نشانے خود ہرین	۱۵	علما در دیت تشر و در شب معراج حق را در وکل	۲۵	مکتوب دویست و شصت و نهم در باب تفسیر
۴	اعظمیم - ۳ - مکتوب دویست و ہفتاد و	۱۶	تحقیق کلام لفظی لغوی ہر یک کلام حق	۲۶	و در تخریش تعلیم علوم شریعہ و نشر احکام فقہیہ
۵	در بیان ترجیح بعضی مجتہدین بر علمائے	۱۷	جل و علا و کفر نکلتن - ۱۵ - باید دانست و جو کرد	۲۷	از عدم اطلاع باحوال خود و احوال یاران خود و
۶	مکتوب دویست و ہفتاد و یکم در حل و نقض اقا	۱۸	مکلفات اثبات یکسم و جوہر دست ضعیف و رنگ	۲۸	آرا و نباشند و از اصول جماعی ندانند
۷	مکتوب دویست و ہفتاد و دوم در بیان ایمان	۱۹	سائر صفات ممکن - ۱۶ - انبیا و پیارس از احکام	۲۹	قدم اول درین راہ است کہ غیر حق را بچند
۸	غیب و ایمان شہودی و فضل ایمان غیب بیان	۲۰	در رنگ حرام زندگانی میکنند - ۱۷ - نقل است کہ	۳۰	و ایمان حالت معبر فیماست - ۲۵ - مکتوب دویست
۹	توحید شہودی و وجودی و بیان انکادول	۲۱	چون کیے از دوزخان فریاد شکر گنج سے مرد میگفت	۳۱	و خدا و ششم در بیان حکمت و تشاہدات قرآنی
۱۰	تصحیح کنندہ بآن صاحب فتوحات است محمد	۲۲	کہ گنگ بچہ مرد است و چون فرزند یسید البشر	۳۲	و بیان علمہ و سخنین و کلمات ایشان
۱۱	شایخ نامقدم نقل اند و در حصول فنا توحید شہودی	۲۳	فوت کرد بر سے گردید کہ دوزخ - ۱۸ - ایمان انبیا	۳۳	لب کتاب تشاہدات آمد و حکمت کتب کثر
۱۲	در کار است نہ وجودی ۵ فرق میان مجموع	۲۴	و صاحب داد و بیکار حق با صاحب اند بعد از شہود و	۳۴	آن کتب - ۷۶ - علما و کثر و کثر و کثر و کثر و کثر
۱۳	و توجہ و قبیل اول بر ثانی - ۶ - بیان مراد از	۲۵	غیبت قرار یافت آئے ایمان علما و آخرت ہر چند غیب	۳۵	اکتفا نمودہ الخ - ۲۷ - تصوف خان خام و صدور
۱۴	کریم مراد اول و الآخر الخ و اماریت الخ و الالدین	۲۶	است اما این غیب بر اسطہ نور تابست انبیا حکم	۳۶	آغند کہ گردنبانے خود را از لبت شریعت برارند
۱۵	بیان بیک الخ - ۷ - الزام بر قائلان یک وجود	۲۷	حدس پیدا کردہ است و ایمان بنیب عامہ و مؤمنان	۳۷	و بیان معنی و عہد یک حتی یا تیک الیقین -
۱۶	سوال و جواب متعلق بدو بینی - ۹ - شیخ اگر گفتہ	۲۸	بہترین اقسام و ایمانے است کہ بتقلید انبیا و کتب	۳۸	عارفان بعبادت محتاج تر از نسبت بہ بتیان
۱۷	کہ خاتم النبوت بعضی از علوم اقطاع الولاية اخذ	۲۹	سوال علما و فرمودہ اند ایمان بکستلا بہتر است از	۳۹	علما و علما ہر کثر شریعت کفایت نمودہ و علما
۱۸	میکند و بیان توحید آن - ۱۰ - سیر حضرت مجتہد	۳۰	ایمان تقلیدی الخ جواب آن - ۱۸ - و کبر صاحب	۴۰	را سخنین کثر الیہ مع ساخته - ۲۸ - تاد تھا
۱۹	براہ توحید و وجودی افتادہ و از علوم آن خط وافر	۳۱	ہستلال کیماں را بچہ و دستلال حاصل ناید تقلید	۴۱	این فقیر تاویل تشاہدات را بعضی از علم حق نیست
۲۰	یافتہ اما چون عنایت خداوندی الخ	۳۲	انبیا تناید - مکتوب دویست و ہفتاد و سوم	۴۲	آخر کار چون حضرت حق بچسبش شہادہ و کلام
۲۱	تفسیر بعضی وجودیہ بانکہ آنسر و بعد از حصول کمال	۳۳	در بیان آنکہ اگر الیہ کہ کثر طریق شیخ خود باشد	۴۳	مکتوب دویست و ہفتاد و ہفتم در بیان علم
۲۲	نبوت و مقام شہود و وحدت در کثرت بودہ و تشاہد	۳۴	و بطریق شایخ دیگر التعات کند و اگر و کثر بر غلات	۴۴	الیقین معین الیقین و حق الیقین و این از
۲۳	بکریمانا اعطیناک الکثر - ۱۱ - قول حضرت خواجہ بزرگ	۳۵	آن رود ہند اعتبار بکشد - ۱۹ - جواب از آنکہ	۴۵	علوم سابقہ است الخ - ۲۹ - تفسیر علم الیقین -
۲۴	ہر چہ دیدہ شد و شنیدہ شد و دانستہ شد ہمہ غیر است	۳۶	یاران و قتل آن سرور را و دیدہ اند کہ ازین سر کر	۴۶	قول خواجہ عبید اللہ کہ سیر و دفع است شطیل
۲۵	و نیز قول شان معرفت خدا بر بہاؤ الدین حرام است	۳۷	مولود بسیار معنی اند - ۱۹ - سوال جواب متعلق این	۴۷	و ستیر الخ - ۳۰ - تفسیر معین الیقین -
۲۶	اگر بتبادا و اعتبار بایزیر نباشد و بیان قتل شان	۳۸	مضمون و بیان عدم تشبہ شیطان بصورت آن	۴۸	تفسیر حق الیقین ۳۱ فرق میان تجلی و مدی
۲۷	و انہایت را در بدایت بوج میکنند - ۱۲ - جامعہ کہ	۳۹	سر و علیہ السلام - ۲۰ - مذہب سید البشر بحسب	۴۹	و میان حق الیقین -
۲۸	ایمان یہ تفسیر صرف نماز و جز مشاہدہ سفل	۴۰	و تشبہ و تناوہ و تشریش با عاقل بودہ اند آنسر سورہ	۵۰	مکتوب دویست و ہفتاد و ہفتم در بیان آنکہ
۲۹	بلکہ اگر قائل مستند از امامہ اند - ۱۳ - زندہ و تشریات	۴۱	و ہنرم بر ایشان خوار اند الخ - ۲۱ - مع و مخالفت طریق	۵۱	ہر کسے بعد از تصحیح عقائد و علم مقتضائے شریعت
۳۰	صوفیہ و غیر الخ - ۱۴ - این بچہ و اسطہ علیہ حال اگر	۴۲	خواران مخالفت باطل و قص بود خواہ بود بود	۵۲	سلامتی قلب لازم است از غیر حق قحالی و دعا
۳۱	مخدومانہ اما بتقلید انبیا و اشیان باچہ سلا کنند	۴۳	و غیر حقانی چہ و سوالی طلب خاص این را حق شکر	۵۳	طریقہ تشبہ و تخریش بر لہا و موسلا -
۳۲	تقلید انبیا و غیرین باید کرد و باچہ صوفیہ مخالفت	۴۴	این را نیست - نقل از خواجہ بزرگ این را کہ کہ	۵۴	سلامتی قلب و تخریش شریعت و کتب طلب است
۳۳	آیا سہل است کہ بتقلید انبیا و غیرین کرد	۴۵	و انکہ کہ بتقلید انبیا و غیرین کرد	۵۵	حق تلاء و تلاء کہ اگر توفیق بود بران بیات
۳۴	سہل است کہ بتقلید انبیا و غیرین کرد	۴۶	مکتوب دویست و ہفتاد و ہفتم در بیان آنکہ	۵۶	مکتوب دویست و ہفتاد و ہفتم در بیان آنکہ

صفحه	مضمون کتاب	صفحه	مضمون کتاب	صفحه	مضمون کتاب
۳۳	باب دولت غلی طریق نقشبندیه است چنان نیز گوران اخ - ۳۳ - فان لمیت کالفریق نیت و نحوه تخته من و ولد طالب اواخر اوصدین	۳۹	مکتوب و دست نوشته دو نیم در بیان احکام سماع و وجد و نفس و بعضی از معارف که بر وجه تعلیم دارند	۳۸	مدامت نمایند انکار از مطلق عمل نمودن همه را مطعون ساختن باین اضافی محض است انچه
۳۳	مکتوب و دست نوشته و تخته من و ولد طالب اواخر اوصدین نعت و ولایت کردن لاجس بر طریق نقشبندیه و اظهار شکر نعم خداوندی جل جلاله	۴۰	جاء که بقصد احوال مقصد اند سماع و وجد و شکر نافع است و از باب تجلیات و تاتیه محتاج سماع و وجد نیستند - ۴۰ - آنکه تسبیح از منتهیان اند	۳۸	مستقدات صغیه بآثار و همین مستقدات علماء اهل حق است اگر چه بعضی صغیه را در آثار و ادعای
۳۴ و ۳۵	مکتوب و دست نوشته و دستاورد در بیان آنکه محبت ایضا نفع سرای سعادت است و پیرا با شمعیت مشرف سائند همه چیز خواهند داد و مکتوب شریف	۴۱	کرم با وجود و تکرار وقت ایشان از تیر نافع است سؤال جواب و بیان معنی قول آنست که منی مع الله وقت اخ - ۴۰ - سؤال جواب در بیان حدیث	۳۹	از جمله مخالقات بعضی از مصلای علم بودت و وجود دعا ط و قرب و معیت ذاتی و انکار از وجود و صفات
۳۵	استقامت مکتوب و دست نوشته و حکیم و شکر نعمت انساب سلسله نقشبندیه و آنکه درین طریق راه کمالات نبوت به بعیت میکشایند هر که در طریق انما و بر قانع و نامات خود ساز و معارف امجید شده نماید غائب و خاسر است -	۴۱	قره عینی فی الصلوة ۴۱ حدیث آخر مایکین العبدین الرب فی الصلوة ۴۱ انکار از دوم وقت علامت انسانی است ۴۳ ابن فرغ	۳۹	در سراج وجود و زاید - ۴۹ - و از جمله مخالقات آن بعض حکم بیغیصه است که تسبیح از منتهیان است
۳۵	نزد این فقیر یک گام درین طریق زود به تاز بفت گام طرق دیگر است - ۴۹ - مکتوب و دست نوشته	۴۲	کمال ممکن بسیار عزیز الوجود است اگر بعد از قرون مطاوله و از منتهیان عبده بطور آید به منتهی است عالمی از نو و منور گردد و از ۴۳ مبتدی	۳۹	است بقدرت معنی انشاء و فعل و ان لم یشاء لم یفعل اما شرطیه اولی را واجب الصدق میدانند
۳۶	دستاورد دوم - در بیان ملاقات حضرت الیاس و حضرت خضر و بودن ایشان اند و حایان و عدم تکلیف شان با حکام شرعیه - قطب	۴۲	سماع و وجد و شکر و شافی عروج هر چه بشرف انظار واقع شود ۴۳ باطله سماع منوط طراز	۳۹	و ثانیه از منتهیان الصدق - ۴۹ - و از جمله آن امور بیان ایشان است و تحقیق مسئله قضایان
۳۶	در بیان ملاقات حضرت الیاس و حضرت خضر و بودن ایشان اند و حایان و عدم تکلیف شان با حکام شرعیه - قطب	۴۲	نافع است و منتهیان را - ۴۳ - سماع و نفس هر چند نسبت به بعضی منتهیان نیز درگاه	۳۹	که ظاهرش اسباب است و امثال اینها از مخالقات بسیار است که اولهم بعد از امکان الهیه و کمالهم
۳۶	در بیان ملاقات حضرت الیاس و حضرت خضر و بودن ایشان اند و حایان و عدم تکلیف شان با حکام شرعیه - قطب	۴۲	است بکین ایشان اخ - ۴۳ - مراد از آنکه گفته اند که بعضی اعدا را نمایت نیست و منی بے نهایتی آن سبب است اخ - ۴۵ - بیان	۳۹	هدم از اح الکحل - ۵۰ - پس لک باید که پیش از وصول بحقیقت کار با وجود مخالفت کشف شود
۳۶	در بیان ملاقات حضرت الیاس و حضرت خضر و بودن ایشان اند و حایان و عدم تکلیف شان با حکام شرعیه - قطب	۴۲	تتمیمه فوف العرش بودن آن کثوف از عالم روح و بودن عالم ارواح باور عالم حیات و مساوت نسبت روح با جمیع اکنه -	۳۹	تقلید علماء اهل حق الزام داند - ۵۰ - و ایضا چنانکه اعتقاد بموجب کتاب و سنت ضرورت است
۳۶	در بیان ملاقات حضرت الیاس و حضرت خضر و بودن ایشان اند و حایان و عدم تکلیف شان با حکام شرعیه - قطب	۴۲	است میان عالم چون و میان حق جل و علا مطلوبه حق را و از جمله عالم و مراتب اسما و شیوانات ظلی و صلی و کونی و الهی باید جست	۳۹	علی مقتضای آن بر چنانکه آمده مجتهدین او کتاب و سنت اخذ نموده اند نیز ضروری است -
۳۶	در بیان ملاقات حضرت الیاس و حضرت خضر و بودن ایشان اند و حایان و عدم تکلیف شان با حکام شرعیه - قطب	۴۲	درم وصل و استمرار وقت کسی که سلم است که از مکتوب و دست نوشته و شکر و شریف و بیان اعتقاد صحیح اخذ از کتاب و سنت بر وفق آراء	۳۹	مقلد را نمیرد که خلاف رائے مجتهدان کتاب و سنت احکام اخذ کند و بر آن عامل باشد و در عمل
۳۶	در بیان ملاقات حضرت الیاس و حضرت خضر و بودن ایشان اند و حایان و عدم تکلیف شان با حکام شرعیه - قطب	۴۲	صالحه اهل سنت و جماعت و در جماعه که از کتاب و سنت خلاف معتقدات اهل سنت نمیده اند و یا بکشف خلاف اهل حق معلوم ساخته اند	۳۹	قوانینت را را اختیار کند نه مهابا ممکن در جمع کردن اقوال مجتهدین سعی نمایند و بعد از حصول
۳۶	در بیان ملاقات حضرت الیاس و حضرت خضر و بودن ایشان اند و حایان و عدم تکلیف شان با حکام شرعیه - قطب	۴۲	صالحه اهل سنت و جماعت و در جماعه که از کتاب و سنت خلاف معتقدات اهل سنت نمیده اند و یا بکشف خلاف اهل حق معلوم ساخته اند	۳۹	این دو جناح اعتقادی و عملی منتهی عروج مدارج قرب ایزدی گردد و لیکن بدانکه این قطع منازل
۳۶	در بیان ملاقات حضرت الیاس و حضرت خضر و بودن ایشان اند و حایان و عدم تکلیف شان با حکام شرعیه - قطب	۴۲	صالحه اهل سنت و جماعت و در جماعه که از کتاب و سنت خلاف معتقدات اهل سنت نمیده اند و یا بکشف خلاف اهل حق معلوم ساخته اند	۳۹	و بسته بموجب شیخ کامل مکل راه دان راه بین راه نام است اخ - ۵۱ - قول شیخ الاسلام هروی
۳۶	در بیان ملاقات حضرت الیاس و حضرت خضر و بودن ایشان اند و حایان و عدم تکلیف شان با حکام شرعیه - قطب	۴۲	صالحه اهل سنت و جماعت و در جماعه که از کتاب و سنت خلاف معتقدات اهل سنت نمیده اند و یا بکشف خلاف اهل حق معلوم ساخته اند	۳۹	الهی حیات اینکه دوستان خود را کردی که هر که ایشان را شناخت تر یافت و تا تر یافت
۳۶	در بیان ملاقات حضرت الیاس و حضرت خضر و بودن ایشان اند و حایان و عدم تکلیف شان با حکام شرعیه - قطب	۴۲	صالحه اهل سنت و جماعت و در جماعه که از کتاب و سنت خلاف معتقدات اهل سنت نمیده اند و یا بکشف خلاف اهل حق معلوم ساخته اند	۳۹	ایشان را شناخت ۵۱ اگر بعضی فضل خداوندی شیخ را با خود نامند احتیاج خود را با کلیه و اختیار او
۳۶	در بیان ملاقات حضرت الیاس و حضرت خضر و بودن ایشان اند و حایان و عدم تکلیف شان با حکام شرعیه - قطب	۴۲	صالحه اهل سنت و جماعت و در جماعه که از کتاب و سنت خلاف معتقدات اهل سنت نمیده اند و یا بکشف خلاف اهل حق معلوم ساخته اند	۳۹	گم کند اخ - ۵۱ و اگر شیخ این چنین شیخ مشرع نشد اخ - ۵۱ انتها از محرم صدرت بنده
۳۶	در بیان ملاقات حضرت الیاس و حضرت خضر و بودن ایشان اند و حایان و عدم تکلیف شان با حکام شرعیه - قطب	۴۲	صالحه اهل سنت و جماعت و در جماعه که از کتاب و سنت خلاف معتقدات اهل سنت نمیده اند و یا بکشف خلاف اهل حق معلوم ساخته اند	۳۹	تا از مضمون مباحات اعتبار نکند -

صفحہ	مضمون کتاب	صفحہ	مضمون کتاب	صفحہ	مضمون کتاب
۱۱۴	برخی فوجیکہ بعد از متوسط پر خود تصور کیا اگر چه در واقعہ منید کہ فیض از مشایخ دیگر سیدہ	۱۲۵	محمد است و تکی و دیگران در ردہ صفات ۱۲۵ سوال و جواب متعلق بہ شہود انبیاء و دیگر اولیاء است محمدیہ	۱۲۵	حق جل علاہ نفی تعد و تعلق آن با شیاء و آنکہ
۱۱۵	یعنی از مریدان لا میرسد کہ در بعضی از امور انہامی	۱۲۵	بیان و شہود انبیاء و دیگر حصول آن در شہود علی	۱۲۵	این معرفت و ملک طوری نظر حق آری باب عقول
۱۱۶	پر خلاف کند ۱۱۶ - گفتہ اند التیجہ عجمیت	۱۲۵	سبیل الترقی و عدم تحقق آن معاً ۱۲۵ بیان آگاہ	۱۲۵	این معنی را ہرگز تجویز نمینمایند و بیان مثال آن
۱۱۷	احیاء امانت از روزیم مقام سخی بہت مراد از احیاء	۱۲۵	باش کہ حضرت ذات تعالی را سبقت از حقیقہ احقان	۱۲۵	در خصوصیات و مسائل جواب تعلق بان
۱۱۸	وامانت - حق اس نہ حسی -	۱۲۵	و اسبست از اسرار حقائق کلیات ۱۲۵ سوال	۱۲۵	مکتوب و وعدہ و نود و نهم در تحقیق احاطہ مریدان
۱۱۹	مکتوب و وعدہ و نود و نهم در جواب سوال	۱۲۶	یا وجود مائل بودن تعین صفۃ الحیوۃ و درہ حقیقہ	۱۲۶	حق تعالی و توضیح آن با مثلہ در رعایت حفظ
۱۲۰	حدیث علیہ السلام وقت و نیز قول شیخ عبد الوہاب	۱۲۶	احقائق و معلول بیان چون بود و تکی ذات چرا باشد	۱۲۶	مراتب و جوی و امکانی ۱۲۶ مکتوب و وعدہ و نود و نهم
۱۲۱	جیلانی - تدریس علی قہنی کل و علی اللہ	۱۲۶	و جواب آن ۱۲۶ تحقیق محمود محلال آبا نظری است	۱۲۶	در بیان وصول بہایت کار بطریق اشارت
۱۲۲	و بیان مراد از این قول - تدریس شیخ - ۱۱۹ جیسے	۱۲۶	یا عینی در جامعہ کہ آنرا فیاض کہل خیال کردہ اند	۱۲۶	و عبارت لطیفہ و بر سر این مبالغہ و خود مزادہ
۱۲۳	از مریدان حضرت شیخ عبد القادر قدس سرہ	۱۲۶	سوال تو در بعضی از مسائل خود نوشتہ کہ فلانے اغنی	۱۲۶	امکان و تحکیم اطلاع یافتہ ۱۲۶ مکتوب و وعدہ
۱۲۴	در حق حضرت شیخ بسیار بنویسند و حضرت	۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	از نود و نهم و در غرض عصیت و ولایت بر صبر و رضا
۱۲۵	شیخ را از جمیع اولیاء تقدیم و تا تا افضل سیدہ	۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	بقضا و فضیلت مرگ طاعون و در بیان آنکہ فرار از
۱۲۶	و غیر از انبیاء دیگر بر اعلیٰ مقام ثبت کہ در شیخ فضل	۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	طاعون گناہ کبیرہ است و در مرگ فرار و یم جفت
۱۲۷	سید سنان از افراط محبت ایشان است	۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	مکتوب و وعدہ و بیان اسرار غامضہ و معارف غریبہ
۱۲۸	سوال و جواب متعلق بان در بیان آنکہ کثرت	۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	بسمان و مراد اشارہ و آیا ارعای مقام قاب تو سین
۱۲۹	مطہور کر است بر فضیلت و ولایت تدار و -	۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	مکتوب و وعدہ و یکم در بیان قرب نبوت و قرب ولایت
۱۳۰	اسے برادر سید بنو خوارق عادات بر و نوح است	۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	و در ہما کہ بہ قرب محبت موعظہ ۱۳۱ پس حصول کمال
۱۳۱	نوع اول علوم و معارف آہی است و نوع ثانی	۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	نبوت مراد از بان بطریق طبیعت و درشت ابدال حضرت
۱۳۲	کشف عمور مخلوقات و اخبار او کیفیات -	۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	عالم اسرار مافی غایت اذیت ۱۳۱ و ہما کہ
۱۳۳	بیان قول شیخ الاسلام ہر وی در زمر است	۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	موصلہ کجالات نبوت و داند راہ اول دور مراد است
۱۳۴	اہل معرفت و فراست اہل ریاضت	۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	و راہ دوم شامبرہ است و اقرب است بوصول -
۱۳۵	مکتوب و وعدہ و چہارم در بیان معارفیکہ	۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	باید دانست کہ بعد از وصول براہ دوم چہ کمال
۱۳۶	بصفات ثنائیہ واجب الوجود و تعلق دار و در	۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	مفصلہ تمام ولایت بمجموع پیوستہ است اما در
۱۳۷	تحقیق مبادی تعینات انبیاء و سایر خلایق	۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	و خلاصہ ولایت بوجہ حسن میسر است - ۱۳۲
۱۳۸	و حق جزئی کلی و عدم انتقال جزا جزئی یک کلی	۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	حصول کمالات نبوت مراد بوجہ محبت محض است
۱۳۹	کلی و دیگر و فرق میان تجلی و شہود انبیاء و اولیاء	۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	و نہر و کثرت حرف بخلاف کمالات ولایت تعیناتی
۱۴۰	و در بیان اصل بیان مرکل انبیا و باوجود توسط	۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	آن کہ بیست اما نفس ولایت نیز موصوب است -
۱۴۱	انبیاء و تحقیق لفظ محو و اضمحلال ۱۳۳ صفات	۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	بیان اغراض از ریاضات و مجاہدت آن سزا
۱۴۲	ثنائیہ حقیقیہ واجب الوجود و تقسیم اندیشہ بہت	۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	پیش از نبوت و بعد از نبوت ۱۳۲ و باید دانست
۱۴۳	تعلق آن با عالم غالب تقسیم دیگر کہ اضافہ دارد اما	۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	کہ حصول این موصوب و رزق انبیاء بتوسط است
۱۴۴	کہ از تقسیم سابق و تقسیم ثالث اضافہ است	۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	و در حق اصحاب بتوسط انبیاء ۱۳۳ آنکہ مراد این
۱۴۵	کہ از اینج وجہ بعالم تعلق نیست ۱۳۳ مراد از	۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	دولت بعد از پرتوے اندیشہ بر کبار تابعین
۱۴۶	زیر قدم کسی بودن چنانکہ میگویند کہ فلانے زیر	۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	و بیع تابعین و باستان آرد و آنکہ نبوت بالف
۱۴۷	قدم محمد است شہود محمدیہ پر وہ تعینات است	۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	ثانی سیدہ الخ ۱۳۳ مکتوب و وعدہ و یم در
۱۴۸	و شہود دیگران در پر وہ تعینات و تکی ذات معاً	۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	بیان وجہ فرق میان ولایت و گناہ یعنی ولایت
۱۴۹		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	او انبیاء و انبیاء اولیاء علیہ و بیان آنکہ نبوت از ولایت
۱۵۰		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۵۱		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۵۲		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۵۳		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۵۴		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۵۵		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۵۶		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۵۷		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۵۸		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۵۹		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۶۰		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۶۱		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۶۲		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۶۳		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۶۴		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۶۵		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۶۶		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۶۷		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۶۸		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۶۹		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۷۰		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۷۱		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۷۲		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۷۳		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۷۴		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۷۵		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۷۶		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۷۷		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۷۸		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۷۹		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۸۰		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۸۱		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۸۲		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۸۳		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۸۴		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۸۵		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۸۶		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۸۷		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۸۸		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۸۹		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۹۰		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۹۱		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۹۲		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۹۳		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۹۴		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۹۵		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۹۶		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۹۷		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۹۸		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۱۹۹		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	
۲۰۰		۱۲۶	مخصوص بر لایت محمدیت معنی آن سخن حدیث جواب	۱۲۶	

مضمون کتاب	صفحہ	مضمون کتاب	صفحہ	مضمون کتاب	صفحہ
بیان احوال خود یعنی بھو آوروں کی بکیت بڑن	۹۳	یاد راہ این مرد و دوا این شهر و بے پروہ راجہ	۱۰۰	بیان احوال خود یعنی بھو آوروں کی بکیت بڑن	۹۳
در وقت معلوم کردیند کہ این شهر باین مہفت	۹۳	گفتہ اند - ۱۰۰ - یعنی نسبت و نہایت مراتب	۱۰۰	در وقت معلوم کردیند کہ این شهر باین مہفت	۹۳
و باین تفریق ذات حق است ۹۳ و جامعہ کفر	۹۳	و متباہ خصوصیت آن بمشایخ این طریقہ	۱۰۰	و باین تفریق ذات حق است ۹۳ و جامعہ کفر	۹۳
ایشانرا منکر توحید و جودی میدانند ۹۴ چون	۹۳	شیخ ابو سعید از استاد خود سے پرسد کہ این حدیث	۱۰۰	ایشانرا منکر توحید و جودی میدانند ۹۴ چون	۹۳
حضرت خواہ مرا کمال مکمل دانستہ اجازت تعلیم	۹۴	و نمی باشد استاد گوید نباشد شیخ باز پرسد	۱۰۰	حضرت خواہ مرا کمال مکمل دانستہ اجازت تعلیم	۹۴
طریقہ فرمودند از ۹۵ بآنکہ حاصل طریقہ این	۹۴	و بیان جواب می یابد از ۱۰۰ بیان آنکہ نہایت	۱۰۰	طریقہ فرمودند از ۹۵ بآنکہ حاصل طریقہ این	۹۴
حضرت اعتقاد ال سنت است و تباہ است	۹۴	مطلق در را و را است و بیان حضرت کبر	۱۰۰	حضرت اعتقاد ال سنت است و تباہ است	۹۴
مصطفویہ و اعتبار از بدعت و عمل بخریت	۹۴	و مقام معرفت و حصول ایمان حقیقی بعد از کفر	۱۰۰	مصطفویہ و اعتبار از بدعت و عمل بخریت	۹۴
و احترام از عمل بخریت و استہلاک و محکمال	۹۴	حقیقی و مقام دعوت و کمال متابعت آن سر	۱۰۰	و احترام از عمل بخریت و استہلاک و محکمال	۹۴
اولاد و رحمت جذبہ - ۹۵ - بیان عدم وجود	۹۵	جذبہ این عزیزان و دنیوی است نفع اول حضرت	۱۰۱	اولاد و رحمت جذبہ - ۹۵ - بیان عدم وجود	۹۵
عدم و وجود فنا در اصطلاح این حضرات -	۹۵	صدیق رسیده است نوع و دیکم کہ سبب ظهور آن	۱۰۱	عدم و وجود فنا در اصطلاح این حضرات -	۹۵
قول حضرت خواہ بزرگ کہ وجود عدم بوجہ بشریت	۹۵	درین طریق حضرت خواہ نقشبند اند ۱۰۲ سلوک	۱۰۲	قول حضرت خواہ بزرگ کہ وجود عدم بوجہ بشریت	۹۵
موجود میکنند اما وجود فنا بوجہ بشریت ہرگز خود	۹۵	بعد از حصول این جذبہ حضرت صدیق است ہم	۱۰۲	موجود میکنند اما وجود فنا بوجہ بشریت ہرگز خود	۹۵
نہ کنند - ۹۵ صاحب وجود عدم ہر چند در	۹۵	و نوع است بلکہ انواع است - ۱۰۲ قول امام	۱۰۲	نہ کنند - ۹۵ صاحب وجود عدم ہر چند در	۹۵
راہ است اما از نہایت کار آگاہ است	۹۵	جعفر صادق و لد فانی بکرمین ۱۰۲ و بعد از	۱۰۲	راہ است اما از نہایت کار آگاہ است	۹۵
اطلاق فنا و بقا و تجلی ذاتی و شہود ذاتی نر	۹۶	حضرت میراب مدینہ و پیدا کردن حضرت صدیق	۱۱۰	اطلاق فنا و بقا و تجلی ذاتی و شہود ذاتی نر	۹۶
بعضی از شیخ - ۹۶ ازین قبیل است فنا و بقا	۹۶	قابلیت خلقت - ۱۰۲ توکب محمد خلیلا	۱۱۰	بعضی از شیخ - ۹۶ ازین قبیل است فنا و بقا	۹۶
و تجلی ذاتی و شہود ذاتی و وصل و یاد داشت کرد	۹۶	لا تخذلت ابابک خلیلا - ۱۰۳ رسیدن این	۱۱۰	و تجلی ذاتی و شہود ذاتی و وصل و یاد داشت کرد	۹۶
کتاب فقرات حضرت خواہ از واقع است -	۹۶	نسبت مرکبہ از امام تباریج باہل آن کہ خواہ	۱۱۰	کتاب فقرات حضرت خواہ از واقع است -	۹۶
و نیز ازین قبیل است رسالہ سلسلہ الاحرار کہ بطریق	۹۶	عبدالقادر غجدوانی است ۱۰۳ باز ظهور آن	۱۱۰	و نیز ازین قبیل است رسالہ سلسلہ الاحرار کہ بطریق	۹۶
کلام خواہ احرار است در بابیات مشرکہ است	۹۶	نسبت برقت خواہ نقشبند قدس سرہ و رسیدن آن	۱۱۱	کلام خواہ احرار است در بابیات مشرکہ است	۹۶
کہ خواہ امام محمد باقی نوشتہ اند ۹۶ بیان بعضی	۹۶	بجلفاء و ایسان - ۱۰۴ تفصیل اقسام نسبت	۱۱۱	کہ خواہ امام محمد باقی نوشتہ اند ۹۶ بیان بعضی	۹۶
از اصطلاحات مخصوصہ بخریت خواہ احرار -	۹۶	فوزت و بیان آنکہ نسبت خلقت حضرت جہنید	۱۱۱	از اصطلاحات مخصوصہ بخریت خواہ احرار -	۹۶
قول خواہ احرار است زبان مامرات و دست	۹۶	را از شیخ سمری سقلمی رسیده است و نسبت نسبت	۱۱۱	قول خواہ احرار است زبان مامرات و دست	۹۶
و دل مرات روح و روح مرات حقیقت انسانی	۹۶	از شیخ محمد مصاب ۱۰۴ بعد از خلفائے خواہ	۱۱۱	و دل مرات روح و روح مرات حقیقت انسانی	۹۶
و حقیقت انسانی مرات حق ۹۶ و نیز قول ہم	۹۶	نقشبند چنانچہ این خاندان خواہ احرار بودند -	۱۱۱	و حقیقت انسانی مرات حق ۹۶ و نیز قول ہم	۹۶
احرار است از ملازمت بعض اکابر و دیگر است	۹۶	بیان تفاوت علوم حضرت خواہ احرار بواسطہ	۱۱۲	احرار است از ملازمت بعض اکابر و دیگر است	۹۶
کردنیک کیے آنکہ ہر چہ نوسیم جدید بود و دیکم ہر چہ	۹۶	تغایر جہتین ۱۰۵ حضرت خواہ احرار نسبت از باب	۱۱۲	کردنیک کیے آنکہ ہر چہ نوسیم جدید بود و دیکم ہر چہ	۹۶
گویم مقبول بود - ۹۸ - بعضی را اگر حق تعلقے	۹۸	مادی خود نیز محال کردہ اند و از مقام انقلاب	۱۱۲	گویم مقبول بود - ۹۸ - بعضی را اگر حق تعلقے	۹۸
عباد حصول جذبہ بسلوک مشرف گردانہ بدو	۹۸	اشنا حضرت خواہ را نصیب وافر است -	۱۱۲	عباد حصول جذبہ بسلوک مشرف گردانہ بدو	۹۸
جذبہ صافست پنجاہ ہزار سالہ را باندک مدت تواند	۹۸	بعد از ایشان احمیای طریقت این بزرگواران	۱۱۲	جذبہ صافست پنجاہ ہزار سالہ را باندک مدت تواند	۹۸
قطع نمود - ۹۸ بیان حق سیرانی و سیرانی اسد	۹۸	خدا ملک ہندوستان بطریق ارشاد و پناہی خواہ	۱۱۳	قطع نمود - ۹۸ بیان حق سیرانی و سیرانی اسد	۹۸
و معین ثابتہ - ۹۸ فرق میان و سلطان سائر	۹۸	محباتی است ۱۰۶ مکتوب و وصد نو و حکیم	۱۱۳	و معین ثابتہ - ۹۸ فرق میان و سلطان سائر	۹۸
ارباب سلوک و اکابر این فائزہ بزرگ	۹۸	و در بیان مراتب توحید وجودی و شہودی و معارف	۱۱۳	ارباب سلوک و اکابر این فائزہ بزرگ	۹۸
سوال و جواب متعلق بمضمون سابق - ۹۹	۹۹	متعلقہ آنها ۱۰۶ بیان منشأ اول توحید وجودی	۱۱۳	سوال و جواب متعلق بمضمون سابق - ۹۹	۹۹
شہود و مراتب صورت است یا در مراتب سنی	۹۹	کہ عمارت مراقبات توحید است و ظهور این نسیم بعد	۱۱۳	شہود و مراتب صورت است یا در مراتب سنی	۹۹
		خواہ و سوس باشد -			

عین شریعت کا اللہ تعالیٰ نے تجلی

PERSONAL LIBRARY
OF
ABUL KALAM AZAD

برادیر دانی
فضل دانی

خسب

ملفوظات

دعوتِ ازل

حضرت امام ربانی
مجدد الف ثانی

مطبع دیوبند
دریغ محسن امیرت مشیر حسن مطبوعات

ردیف	موضوع کتاب	صفحه	موضوع کتاب	صفحه	موضوع کتاب	صفحه
۱۴۳	فصل است و بعضی از مضامین صاف که به موت قتل و بعد ولایت عبارت از قرب الهی است -	۱۵۲	نسبت بنیان مامون حق جل و علا ۱۵۳ سوال جواب	۱۵۲	در کیفیت اشاره و اثبات منظر اب و بعضی اشاره	۱۴۳
۱۴۴	فوق میان معلول معلول بیان آنکه دفع دو کانی	۱۵۳	تعلق بکشد علم مامون حق با علم حق جل و علا	۱۵۳	سوال و جواب متعلق تطبیق و جمع بین المراتب	۱۴۴
۱۴۵	مناسبت م و لا نیست - بقا دو کانی ملازم مرتبه	۱۵۴	در یک وقت و بیان شبیه بودن اول معلوم حصول	۱۵۴	بیان مراد از قول امام اعظم اگر حدیثی مخالف	۱۴۵
۱۴۶	نبوت ۱۴۵ نبوت را از اصل ولایت چاره نبود	۱۵۵	و ثانی بضمیمه ۱۵۵ مکتوب سید مفتح در بیان مسئله	۱۵۵	قول من میاید قول مرآتیک کنید ۹۶ اگر گویند	۱۴۶
۱۴۷	و وجه فرق میان راه اعتبار راه اناست و قول حضرت	۱۵۶	که طبعی بجان اسد بکجه ۱۵۵ هر چه از جنس حسن	۱۵۶	علما و خفیه بر جواز اشارت سید فتوی داده اند گویند	۱۴۷
۱۴۸	خواه تشبیه و تضادیم ۱۴۶ در مقام ولایت و	۱۵۷	و عبارت بلکه در عالم متحقق میشود راجع بحجاب نفس او	۱۵۷	اگر تعارض در جواز عدم جواز از ۱۴۶ بیان قبل	۱۴۸
۱۴۹	از دنیا و آخرت باید شست ۱۴۶ بیان آنکه و قری	۱۵۸	آقای هر چه از جنس تصور در عبارت است بلکه شمر و	۱۵۸	بن هم در دفع بدین که احادیث دفع و عدم دفع	۱۴۹
۱۵۰	کمالات نبوت گرفتاری آخرت و در دوران گریه	۱۵۹	در عالم همه عاقل نفس و اثره ممکنات است - ۱۵۶	۱۵۹	مشافه اند باقیات اس عادت عدم دفع را ترجیح	۱۵۰
۱۵۱	ذات آنکه که احوال آن محمود است آری در توسط	۱۶۰	سوال جواب متعلق بکجه حدیث آمده است بجان	۱۶۰	میاید که مبنا بر صلوة بر سکون است -	۱۵۱
۱۵۲	احوال در مقام قنایان از دنیا و آخرت میسر گردد	۱۶۱	و بکجه عدد و فلفله و مضامین و زنده تر شد و در کلام	۱۶۱	مکتوب سید و سید و سید در عمل سوله مضامین	۱۵۲
۱۵۳	بسیار است را با شیو و نیای و مناسبت نیست	۱۶۲	مکتوب مشهور در بیان معنی حدیث کلمات خفیه	۱۶۲	محمد با ششم و بیان مراعات ادب پیر و نامردون	۱۵۳
۱۵۴	در حقان نیست نتیجه تسبیح اند ۱۴۸ بیان آنکه چنانکه	۱۶۳	حلال لسان اعتدالی المیزان حبیبنا الی الرحمن	۱۶۳	حضرت ایشان که ختم این دفتر بهین مکتوب	۱۵۴
۱۵۵	کمالات تمیزی و در کجه بجان اسد بکجه معروف است	۱۶۴	بجان الله و محمد با جان الله العظیم ۱۵۸ مکتوب سید	۱۶۴	سازند که از حق حد و در سلمان و الی در دست	۱۵۵
۱۵۶	صنایع ساخته اند و در شست آن کمالات را در کست	۱۶۵	نهم در بیان محاسبه یومی و کما در و حاسبه قبل	۱۶۵	سوال اول متعلق بقا و بقله اصحاب کرام و جواب	۱۵۶
۱۵۷	در حق تعبیه میفرمایند ۱۴۸ مکتوب سید و سید	۱۶۶	و ششده ۱۵۸ بیان طریقه محاسبه کجه و ششده	۱۶۶	سوال دوم متعلق بر امانات و مجاهدات آنس و علیه	۱۵۷
۱۵۸	در بیان معانی کلمات از افان ۱۴۹ مکتوب سید	۱۶۷	کرده اند و طریقه حضرت ایشان اختیار نموده اند با	۱۶۷	الصلوات و التسلیمات و منع نمودن از ان و طریقه	۱۵۸
۱۵۹	و چهارم در بیان اعمال صالحه که در اکثر تنبیه و قرآنی	۱۶۸	مزیت این طریقه حضرت ایشان ۵۹ مکتوب سید	۱۶۸	تعبیه به با وجود التزام سنت اندرین طریقه و جواب	۱۵۹
۱۶۰	و عدد و محال است را توسط آن ساخته است و در بیان	۱۶۹	و دوم در بیان جامعیت انسان با بعضی از اسرار	۱۶۹	آن - ۱۶۰ اصحاب کرام بر بکجه محبت آن و صفات	۱۶۰
۱۶۱	اداسه شکر و در بیان بعضی از معانی و در سرار نماز	۱۷۰	که تعلق با این مقام دارد و در بیان سرخلافات انسان	۱۷۰	خفیه که سنگی مامون بودند و دیگران را این مامون	۱۶۱
۱۶۲	مراد از اعمال صالحه که در اسلام است که بنا بر اسلام	۱۷۱	و در و ناه و نهم ۱۷۰ بر تاویل محمول بودن مشابها	۱۷۱	میسیریت و بیان و ایضاح آن -	۱۶۲
۱۶۳	رابط ۱۵ بیان هر یک بکجه و در تحکیم انتقال	۱۷۲	قرآنی و ازین علم نصیب عطا نمودن و علمای بر خنجر	۱۷۲	سوال سوم متعلق بخصیص نسبت این طریقه علیه	۱۶۳
۱۶۴	و تسبیح کوه و سجود و تسبیح و تسبیح و تسبیح	۱۷۳	علم غیب که مخصوص با و ست بجه و فلفله سل را	۱۷۳	بحضرت صدیق و خلاف سائر طرق و جواب آن	۱۶۴
۱۶۵	که بعد از نماز فرض صیبار معمول به است - ۱۵۱	۱۷۴	مطلوع ساختن و در معین بودن صفات حق جل	۱۷۴	سوال چهارم متعلق بخاص و متناقص و قول حضرت	۱۶۵
۱۶۶	مکتوب صد و پنجم در بیان اسرار نماز و فرق در بیان	۱۷۵	و علا بجه شیخ و تابعان او میگویند -	۱۷۵	ایشان قدس سره و جواب آن - ۱۶۱ و ۱۶۲ -	۱۶۶
۱۶۷	نماز مبتدی و منتهی ۱۵۲ عمل را بائی عارف بهتر از	۱۷۶	مکتوب صد و یازدهم در بیان اسرار خافیه و خفایان	۱۷۶	سوال پنجم متعلق به نسبت پیر بر این پیش چاک	۱۶۷
۱۶۸	عمل با خلاص مرید است ۱۵۲ حضرت صدیق سید	۱۷۷	آورده بطریق و در اشارت این اسرار و در مطلق	۱۷۷	و بطریق حلقه و جواب آن و قولی فصل اندرین باب	۱۶۸
۱۶۹	حضرت پیغمبر از بهتر از خود و در طلب هوا و سرور	۱۷۸	قرآنی تعلق دارد که از مشابهاست قرآنی است که	۱۷۸	سوال ششم آنکه از ابتدا توجه طالبان این طریق	۱۶۹
۱۷۰	میفرمایند ۱۵۲ و گاه است که فتنی در نماز در وقت	۱۷۹	علمای بر خنجر را تا و ل آن اطلاع داده اند -	۱۷۹	با حدیث صرف است با یک سنی و اثبات خج و غلو	۱۷۰
۱۷۱	قرت قرآن خود را در گاه شجره موسوی میاید و گاه	۱۸۰	مکتوب سید و دوازدهم در جواب اسوله که میر محمد	۱۸۰	که در نفعی توجه بجه است جواب آنکه آن	۱۷۱
۱۷۲	میاید که باطن او را که بسته با غیب محقق شده است	۱۸۱	نعمان پیر سیده بود و در آنجا متعلق اشارت سید	۱۸۱	سوال سیم در جواب آن متعلق بکجه و اثبات حرف	۱۷۲
۱۷۳	مکتوب سید و ششم در ذکر بعضی از مناسبت مخیر خواجه	۱۸۲	است و آنچه خفا و علما و خفیه است و در آن باب	۱۸۲	کردن لاف و فتنه و الیه بهین ۱۶۳ بدانند که انکار	۱۷۳
۱۷۴	طمان محمد و مراد ماسه مخیر و محمد عیسی و بیان نماز	۱۸۳	سوال و جواب متعلق بر زمین و رفته بکجه که آما از	۱۸۳	این طایفه سم قائل است و اعتراض بر افعال او	۱۷۴
۱۷۵	ارباب ولایت و آنکه این فساد و ضرب موت هیچ	۱۸۴	که مخطبه بر گستر است ۱۶۳ سوال جواب و مراد	۱۸۴	این زیر گواران زمره فتنی که موت ابدی رسانند -	۱۷۵
۱۷۶	در کرامت ۱۵۴ بیان مقصود از آنکه عبارت از	۱۸۵	نخبر از اشارت سید و نشانه ۱۶۴ علم مقصد و اثبات	۱۸۵	بیان ادب پیر و ضرر اغراض بر پیر	۱۷۶
۱۷۷	نیان ماسه است و فرق میان طریق ولایت و نبوت	۱۸۶	صل و عزت معتبر نیست بلکه درین باب ظن مجتهد	۱۸۶	عزمت اول محمد و مراد کلام خواجده محمد صادق	۱۷۷
۱۷۸		۱۸۷	معتبر است ۱۶۵ بیان اختلافات روایات	۱۸۷	عزمت دوم و سیم و قد تمت الفهرست	۱۷۸

در معرفت

که همیشه شود و تحقیق یکتا در تخریب این جامع باید کوشید و انواع امانت بآن بت تراشیده
باید رسانید امید است که بعضی از دانه‌ها که واقع شده است باین علل تلافی آنها نمایند
از سبب ضعف بدن و شدت سرما مانع است و الا بخدمت ایشان رسیده ترغیب این امر میسر
نمیگردد بیکبار ثقیل بر آن سنگ می انداخت و از اسرار مایه سعادت می ساخت زیاده چنانچه مایه شکست

۱۲ سطر

مکتوب دوست و همقام (۲۶۰)

معنی لغت آب و من و طعنه
کنند و در دن و کردن مثل ۱۲

شیخ نور محمد صدور یافت و بر بیان ترجیح بعضی صحبتها بر عزت ائمه و سلام علی عباد الله الذین
طافوا بنور محمد و رافقاده گان را بر نهی فراموش ساخته اند که بسلام و پیام می یابند
میکنند متمنا شماعزالت و انزو ابوده که میسر شد اما بعضی از صحبتها است که بر عزت می جری
از حال و پس قمری نمایند که چون عزت اختیار کرد و صحبت خیر البشر علیه و علی اله الصلوات
السلامات نرسید از کمالات صحبت بهره نیافت و از تابعین گشت و از خیریت پایه اولی بدرجه
رسید بعنایه الله سبحانه صحبت هر روز بطرز دیگر است من استوی یومها هم و معبود
کرم علیکم و علی سائرین اشبه الهدی و التزم متابعه المصطفی علیه السلام و الصلوات الغیابیه

معنی یاران را ترمی بخش است
و موجب عروج ۱۲

مکتوب دوست و همقام دوم (۲۶۱)

من برکی صدور یافته و حل استفسار واقع که ویده بود ائمه و سلام علی عباد الله الذین
المکتوب شریف انوی اعز شیخ حسن احسن الله سبحانه حاله و وصله الی کماله
واقع روشن که روداده بود و نوشته بودند بوضوح انجامید امیدوار باشند و آنچه مامور اند در این
بجایان کوشند و سر موئی از ایشان احکام شرعی تجاوز تجزیه نکنند و بمقتضات حق اهل
امت و جماعت متجلی باشند کار این است و غیر این همه هیچ اگر والدین شما تجزیه نکنند

مجلس
برسب دعوت
مقامی

مجلس
الکسوف
کونین
کونین
کونین
کونین
کونین

مجلس
الکسوف
کونین
کونین
کونین
کونین
کونین

مجلس
الکسوف
کونین
کونین
کونین
کونین
کونین

واختر رضی باشد سیرمند وستان را مغنم شمرند والسلام

مکتوب و لیست و مفاد دوم

بمیر سید محبت الله مانکپوری صدور یافته در بیان ایمان غیب و ایمان شهودی و بیان
بر که ام و فضل اذن ایمان غیب بر ایمان شهادت و در بیان توحید شهودی و توحید وجودی
و آنچه در حصول فنا و کار است توحید شهودیست و توحید وجودی هیچ در کانیست و در بیان آنکه
اول کسی که اظهار توحید وجودی نموده است و تصریح بان کرده صاحب فتوحات مکیه است
عبارات مشایخ ما تقدم هر چند از توحید و اتحاد خبر میدهند اما محمول بر توحید شهودی اند و قائلند
ذالك بعقل الحمد والصلوات سیات پناه اخوی اعز می محبت الله معلوم فرماید که ایمان
بنسب بوجود واجب تعالی و بسائر صفات او و تصبیب انبیا است و تصبیب اصحاب
انبیا علیهم الصلوات و الشکایات و تصبیب اولیاء که بکلیت مرجوع اند نسبت ایشان
نسبت اصحاب است اگر چه اینها قلیل اند بل اقل و تصبیب علماء و تصبیب عامه مومنان و ایمان
شهودی تصبیب عامه صوفیه است از ارباب غزلت بوندیا از ارباب شریعت چه ارباب شریعت چه ارباب
اما بکلیت رجوع نموده اند باطن ایشان همچنان نگران فوق است طاهر مخلق اند و باطن کن
جل سلطان پس همه وقت ایمان شهودی تصبیب شان است و انبیا علیهم الصلوات و الشکایات
چون بکلیت مرجوعند و باطن متوجه دعوت خلق بحق جل علا لاجرم ایمان غیب تصبیب
شان است و این فقیر و بعضی از رسائل خود تحقیق نموده است که با وجود رجوع نگرانی فوق علامت
نقص است و عدم وصول است با انجام کار و رجوع بکلیت علامت وصول است به نهایت النهایه
صوفیه کمال او جمع بین التوحید بین و انسته اند و جل مع تشبیه و تنزیه را از کمال شمرده
م آن ایشانند و من چنینم یارب و انبیا علیهم الصلوات و الشکایات چون از مقام دعوت فارغ

گوینده را مشرک نه گفته دعوت ایشان بوحده معبود است جل شانکه و عبادت ماسو را شرک گفته اند اگر صوفیه وجودیه ماسو را بعنوان غیرت ندانند دفع شرک نمیکند ماسو ماسو است و نه بماندند بعضی از متاخران ایشان عالم را عین حق جل سلطان نمیکویند و از عینیت شمشلی می نمایند طعن و تشنیع بقلان عینیت می کنند و شیخ محی الدین و تابعان او را ازین راه باز می گیرند نیز میگویند که این جامعه عالم را غیر حق جل سلطان نمیکویند بلکه عین حق و نه غیر حق و عباد می دانند این سخن از صواب دور است ایشان متغایران قضیه مقرر است منکر انشیت مصابو بدایت عقل است غایت مافی الباب متکلمین در صفات و جوی جل سلطان لاهو و کاهو گفته اند و از غیر غیر مصطلح مراد داشته جواز انفکاک در متغایرین مراعات نموده اند چه صفات و جوی جل حضرت ذات تعالی و تقدس منقبت مستند و جواز انفکاک در میان ذات و صفات قدیمه او تعالی نقد متصور نیست پس لاهو و کاهو و صفات قدیمه صادق است بخلاف عالم که این نسبت در و مفقود است گان الله و کلمه یکن معه شئی و کس نفی غیرت از عالم نمودن هم بقوت و هم باصطلاح از صدق دور است این جامعه از نارسائی خود عالم را در رنگ صفات قدیمه انگاشته اند و حکم مخصوص از اینجا اطلاق نموده و اینجامه چون بقی عینیت عالم قائل گشته اند لازم است برایشان که ب غیرت عالم قائل شوند و از زمره آریاب توحید وجودی بر آیند و بوجودات منعده عالم گردند و توحید وجودی از عین گفتن چاره نیست چنانچہ شیخ محی الدین و تابعان او گفته اند و عین گفتن نه بان معنی است که عالم با صانع متحد است حاشا و کلا بلکه بان معنی است که عالم معدوم است و موجود واجب است تعالی و تقدس چنانچه این فقیر در بعضی از رسائل خود تحقیق این معنی نموده است سوال صوفیه وجودیه گوینده وجود را که مشرک گویند باعتبار آنست که او دو بین است و دو بین شرک طریقت است جواب دفع دینی که شرک طریقت است توحید شهودی حاصل میشود و توحید وجودی در آن موطن هیچ در کار نیست باید که مشهود سالک و ملحوظ او غیر از یکذات مقدس امر دیگر نبود

این سخن از صواب دور است ایشان متغایران قضیه مقرر است منکر انشیت مصابو بدایت عقل است غایت مافی الباب متکلمین در صفات و جوی جل سلطان لاهو و کاهو گفته اند و از غیر غیر مصطلح مراد داشته جواز انفکاک در متغایرین مراعات نموده اند چه صفات و جوی جل حضرت ذات تعالی و تقدس منقبت مستند و جواز انفکاک در میان ذات و صفات قدیمه او تعالی نقد متصور نیست پس لاهو و کاهو و صفات قدیمه صادق است بخلاف عالم که این نسبت در و مفقود است گان الله و کلمه یکن معه شئی و کس نفی غیرت از عالم نمودن هم بقوت و هم باصطلاح از صدق دور است این جامعه از نارسائی خود عالم را در رنگ صفات قدیمه انگاشته اند و حکم مخصوص از اینجا اطلاق نموده و اینجامه چون بقی عینیت عالم قائل گشته اند لازم است برایشان که ب غیرت عالم قائل شوند و از زمره آریاب توحید وجودی بر آیند و بوجودات منعده عالم گردند و توحید وجودی از عین گفتن چاره نیست چنانچہ شیخ محی الدین و تابعان او گفته اند و عین گفتن نه بان معنی است که عالم با صانع متحد است حاشا و کلا بلکه بان معنی است که عالم معدوم است و موجود واجب است تعالی و تقدس چنانچه این فقیر در بعضی از رسائل خود تحقیق این معنی نموده است سوال صوفیه وجودیه گوینده وجود را که مشرک گویند باعتبار آنست که او دو بین است و دو بین شرک طریقت است جواب دفع دینی که شرک طریقت است توحید شهودی حاصل میشود و توحید وجودی در آن موطن هیچ در کار نیست باید که مشهود سالک و ملحوظ او غیر از یکذات مقدس امر دیگر نبود

این توحید شهودی و احراز آن در سخن بعد ۱۲
 ۱۱ اعتبار بقوت بر از جهت تقریر قضیه انسان متاخران را با اعتبار اصطلاح بر از جهت اخصاص آن خواب و صفات قدیمه و غیر آن ۱۲

زمین و آسمان او همان است که کیمینہ اُمت اور ازین قسم معرفت کہ او اہل حاصل شدہ بودند است
 و استغفار است و آن شہود را در رنگ حلول نصاری از انجناب قدس نفی مینماید حضرت
 خواجہ نقشبند قدس سرہ می فرماید ہر چہ دیدہ شد و شنیدہ شد و دانستہ شد آن ہمہ غیر است بحقیقت
 کلمہ لانی فی باید کرد پس شہود و وحدت در کثرت نیز ثبایان نفی گشت و ہر چہ ثبایان نفی است از ان
 جناب قدس منتفی است این کلام حضرت خواجہ مراد ازین شہود بر آورده است و از گرفتاریہائے
 مشاہدہ و معاینہ نجات بخشیدہ و خرت را از علم بہل کشیدہ و از معرفت بحیث برودہ جلالہ اللہ سبحانہ
 عی خیر الخیر من باین یک سخن مرید حضرت خواجہ ام و حلقہ بگوش ایشان و الحق از اولیا
 کم کہ بمثل این عبارت کلم نمودہ است و جمیع مشاہدات و معاینات را برین نہج نفی ساخته و برین
 مقام حقیقت این سخن ایشان کہ فرمودہ اند معرفت خدا بر بہاؤ الدین حرام اگر ابتدا و انتہاء
 بایزید نباشد باید جست چہ بایزید بآن بزرگی از شہود و مشاہدہ نگذشتہ است و از تنگناہے
 سبحانی قدم بیرون نژدہ بخلاف حضرت خواجہ ماکہ بیک کلمہ لانی جمیع مشاہدات او فرمودہ اند
 و ہمہ را غیر حق ساخته جل سلطانہ تمنزیہ او نژدہ خواجہ تشبیہ است و بچون او چون و کمال او نقص
 پس ناچار انتہاء او کہ از تشبیہ نگذشتہ است ابتدا خواجہ ما باشد چہ بدایت از تشبیہ است و
 نہایت بہ تمنزیہ مگر بایزید را در آخر حال برین نقص اطلاع بخشیدند کہ نزدیک باختیار مسکیت
 ما ذکرک الّا عن غفلة و ما خذمتک الّا عن قلة حضور سابق را غفلت دانست
 کہ حضور او نبود تعالی بلکہ حضور ظلمے بود از ظلال و ظہورے بود از ظہورات پس ناچار ازو
 غافل باشد جل سلطانہ چہ او تعالی و داء الورا است ظلال و ظہورات ہمہ از مباوی و مقتدات اند
 و از معارج و مقتدات و آنحضرت خواجہ فرمودہ اند نہایت را در بدایت درج میکنیم مطابق واقع است
 زیرا کہ از ابتداء التوجہ ایشان با حدیث صرف است و از اسم و صفت تجزوات میجوہند تعالی بہتدیان
 رشید این طریق علیہ این دولت بطریق انعکاس از شیخ مقتدا کہ باین کمال مشرف شدہ است

عہدے - باکرہ دم تراے خدا مگر غفلت و خدمت نکردم را اگر از سستی و کلامی ۱۲

در بیان این کلام حضرت خواجہ مراد ازین شہود بر آورده است و از گرفتاریہائے مشاہدہ و معاینہ نجات بخشیدہ و خرت را از علم بہل کشیدہ و از معرفت بحیث برودہ جلالہ اللہ سبحانہ عی خیر الخیر من باین یک سخن مرید حضرت خواجہ ام و حلقہ بگوش ایشان و الحق از اولیا کم کہ بمثل این عبارت کلم نمودہ است و جمیع مشاہدات و معاینات را برین نہج نفی ساخته و برین مقام حقیقت این سخن ایشان کہ فرمودہ اند معرفت خدا بر بہاؤ الدین حرام اگر ابتدا و انتہاء بایزید نباشد باید جست چہ بایزید بآن بزرگی از شہود و مشاہدہ نگذشتہ است و از تنگناہے سبحانی قدم بیرون نژدہ بخلاف حضرت خواجہ ماکہ بیک کلمہ لانی جمیع مشاہدات او فرمودہ اند و ہمہ را غیر حق ساخته جل سلطانہ تمنزیہ او نژدہ خواجہ تشبیہ است و بچون او چون و کمال او نقص پس ناچار انتہاء او کہ از تشبیہ نگذشتہ است ابتدا خواجہ ما باشد چہ بدایت از تشبیہ است و نہایت بہ تمنزیہ مگر بایزید را در آخر حال برین نقص اطلاع بخشیدند کہ نزدیک باختیار مسکیت ما ذکرک الّا عن غفلة و ما خذمتک الّا عن قلة حضور سابق را غفلت دانست کہ حضور او نبود تعالی بلکہ حضور ظلمے بود از ظلال و ظہورے بود از ظہورات پس ناچار ازو غافل باشد جل سلطانہ چہ او تعالی و داء الورا است ظلال و ظہورات ہمہ از مباوی و مقتدات اند و از معارج و مقتدات و آنحضرت خواجہ فرمودہ اند نہایت را در بدایت درج میکنیم مطابق واقع است زیرا کہ از ابتداء التوجہ ایشان با حدیث صرف است و از اسم و صفت تجزوات میجوہند تعالی بہتدیان رشید این طریق علیہ این دولت بطریق انعکاس از شیخ مقتدا کہ باین کمال مشرف شدہ است

یسی رب س حق تعالیٰ عز و شامہ در آخرہ ۱۲

تخت سلیمان مبارک

ایشان تاجہ معاملہ کنند کاش در رنگ مقلد ان مجتہد مخطی باشند و اگر چنین نکنند کار مشکل است قیاس
و اجتہاد اصل است از اصول شرعیہ کہ با تقلید آن ماموریم بخلاف کشف و الہام کہ ما را بتقلید آن
امر فرمودند الہام غیب حجت نیست و اجتہاد بر تقلید حجت است پس تقلید علماء مجتہدین
باید کرد و اصول دین را موافق آراء ایشان باید جست و تصوفیہ آنچه بگویند و بکنند مخالف آراء
علماء مجتہدین آنرا تقلید نباید کرد و محسن ظن از طعن ایشان لب باید بست و از شطحیات ایشان
باید شمر دو از ظاہر مضر و فایده ساخت حجب است کہ بسیار از صوفیان عوام را بایمان امور
کشفیہ و الہامیہ خود همچو وحدت وجود و مثلاً ولالت میکنند و ترغیب بتقلید آنجا می نمایند و بر عدم ان
ایمان تہدیدات میکنند کاش ولالت بر عوام انکار این امور مینمودند و بر سکران تہدیدات میفرمودند
چہ ایمان دیگر است و عدم انکار دیگر ایمان این امور لازم نیست اما از انکار اینها محاطت باید نمود تا بایان
انکار این امور بآنکار از باب این امور کشد و بہ اولیاء حق جل و علا بغض و عداوت پیدا کند بر وفق
آراء علماء اہل حق کار باید کرد و از کشفیہ صوفیہ محسن ظن سکوت باید ورزید و بہ لا و نعم حرات نباید کرد
ہد اھو الحق المتوسطین الا فراط والتفریط واللہ سبحانہ الملوہ للصواب محجائب کار و با
است جمعی از زیدیان این راہ باین شہود و مشاہدہ قناعت ندارند بلکہ این شہود را تنزیل انگاشته
دین نشاہ برویت بصری قائلند بگویند کہ ذات بیچون واجب الوجود را اجل سلطانہ نمی بینیم و بگویند
کہ آن دولت کہ حضرت پیغمبر علیہ الصلوٰۃ والسلام و یکبار و شب معراج میسر شدہ بود ما را ہر روز میسر
است و نوریکہ مرفی ایشان میشود آنرا با سفار ضح تشبیہ می نمایند و آن نور را مرتبہ یکیفی می انگارند
و نہایت مراتب عروج را ناظر آن نور تصور می نمایند تعالی اللہ سبحانہ عسآ یقول الظالمون علواً
کبیراً و الاشیات کلام و کلامہ با نخضت جل شانہ می نمایند وی گویند کہ خدائے تعالی چندین فرمودہ
و چنان و گاہے در حق دشمنان خود از ان حضرت عز شانہ وعید نقل میکنند و گاہے دوستان خود را
بشارتہا می دهند بعضی از ایشان گویند کہ از بقیہ ثلث شب یا ربع شب تا نماز صبح با حق سبحانہ و تعالی

یعنی اور باقی ماندہ سوم حصہ یا چہارم حصہ تب ۱۲

اسمعیلی لانی کے مکتوب

الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين

۱۰۰

۱۴۰۰
میں سے واک
میں سے واک
میں سے واک

مشکل فساد است و تصدیق
ت از اصول بن بن بن بن بن
امام ایت

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

موفق آری صاحبان
نیکو پیوسته و نیکو

آلہام ربانی

ابن ابی

بنیاد دولت و فساد

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ كَانَتْ لَهُ حَقٌّ عَلَى النَّاسِ مِنْ مَالٍ أَوْ نَسَبٍ أَوْ دَمٍ فَلَمْ يَحْكَمْ بِهِ حَقَّهُ يَأْتِ بِخَطِيئَةٍ تُبْعَثُ فِيهِ بِهَا رُسُلُ اللَّهِ يَدْعُوهُنَّ إِلَى النَّارِ

وہاں تک کہ موت و حیات
بیاختہ

مفتوحه

شربت است

مکتبہ اسلامیہ

۱۱

ما خرمینہ

٢٠٠

عَلَى الْمَدِينَةِ

المطلوبات والسلام

اس
من
التي
ت
ست

1

1

کون حکمت سلوی علم
بایز نو که غایتی بایز
شده بیات است
از انصاف و

_____

حاصل میشود و مانند این پس ناچار نهایت کمال در بدایت این بزرگواران مندرج باشد غایب و افاضی
 این توجیه احدیت در ایشان اگر غلبه پیدا کند و ظاهر را نیز بزرگ باطن منصف سازد ساکن مشاهدات
 سفلی که در مرایع ممکنات ظاهر شود و آزاد است و از معارف پیسی خلاص و اگر این توجیه غلبه
 پیدا نکرد و بر بطن مقصود گشت بسا است که ظاهر بشهر و وحدت در کثرت ملتذ بود و به توحید و اتحاد
 مخلوط باشد اما این شهر و در حق ایشان مقصود بر ظاهر است باطن سرایت نه کرده باطن ایشان
 متوجیه احدیت صرف است و ظاهرشان مشاهده وحدت در کثرت بسیار باشد که توجیه باطن بواسطه
 غلبه نسبت ظاهر معلوم نشود و غیب از شهر و ظاهر دیگر مفهوم نبود چنانچه در اوایل حال کاتب این
 سطور بوده است که بواسطه غلبه نسبت ظاهر از توجیه باطن که باحدیت صرف بود آگاهی نداشت و به
 کلیت خود را متوجیه شهر و وحدت در کثرت می یافت بعد از مدتی حضرت حق سبحانه آنکه بر توجیه باطن
 اطلاع بخشید و باطن ابر ظاهر نصرت داد و معامله را با بنیاد احسن الله سبحانه آنکه علاء ذلک ازین
 قبیل است معارف توحیدی و مشاهدات سفلی که از بعض خلفاء این خاندان بزرگ سر برزده است
 نه آنکه ایشان بطاهر باطن متوجه این شهر بودند و گرفتار این معرفت بخلاف دیگران که بطاهر و باطن گرفتار این
 شهر بودند و این شهر و در اجلاس تنزیه و تشبیه دانسته از کمال میدانند این جماعه هر چند باطن ایشان
 نیز ایمانی به تنزیه صرف دارد اما گرفتاری دیگر است و ایمان دیگر و حال دیگر است و علم دیگر
 و جماعه که ایمان به تنزیه صرف ندارند و جز مشاهده سفلی امر دیگر را معتقد نیستند از ملاحظه اند که از محبت
 خارج اند نزد فقیر شهر و حق جل و علا در مرایع ممکنات که جماعه از صوفیه آن را کمال می شمردند
 و جمع بین التشبیه و التنزیه می انگارند آن شهر و شهر و حق نیست جل و علا و مشهور در آن جز تخیل و
 مشحوت ایشان نه آنچه در ممکن می بینند و جب نیست تعالی نقل دین و آنچه در حادث می یابند
 قدیم نه و هر چه در تشبیه ظاهر شود تنزیه نه زنده است و ثمرات صوفیه مفتون نه گروی و غیر حق را جاسط
 حق ندانی این جماعه بواسطه غلبه حال اگر معذوران و در رنگ مجتهد محطی از مواخذه مرفوع اما با تقلید

لحظت علی باب
 این شهر و در اجلاس تنزیه و تشبیه دانسته از کمال میدانند این جماعه هر چند باطن ایشان نیز ایمانی به تنزیه صرف دارد اما گرفتاری دیگر است و ایمان دیگر و حال دیگر است و علم دیگر و جماعه که ایمان به تنزیه صرف ندارند و جز مشاهده سفلی امر دیگر را معتقد نیستند از ملاحظه اند که از محبت خارج اند نزد فقیر شهر و حق جل و علا در مرایع ممکنات که جماعه از صوفیه آن را کمال می شمردند و جمع بین التشبیه و التنزیه می انگارند آن شهر و شهر و حق نیست جل و علا و مشهور در آن جز تخیل و مشحوت ایشان نه آنچه در ممکن می بینند و جب نیست تعالی نقل دین و آنچه در حادث می یابند قدیم نه و هر چه در تشبیه ظاهر شود تنزیه نه زنده است و ثمرات صوفیه مفتون نه گروی و غیر حق را جاسط حق ندانی این جماعه بواسطه غلبه حال اگر معذوران و در رنگ مجتهد محطی از مواخذه مرفوع اما با تقلید

این شهر و در اجلاس تنزیه و تشبیه دانسته از کمال میدانند این جماعه هر چند باطن ایشان نیز ایمانی به تنزیه صرف دارد اما گرفتاری دیگر است و ایمان دیگر و حال دیگر است و علم دیگر و جماعه که ایمان به تنزیه صرف ندارند و جز مشاهده سفلی امر دیگر را معتقد نیستند از ملاحظه اند که از محبت خارج اند نزد فقیر شهر و حق جل و علا در مرایع ممکنات که جماعه از صوفیه آن را کمال می شمردند و جمع بین التشبیه و التنزیه می انگارند آن شهر و شهر و حق نیست جل و علا و مشهور در آن جز تخیل و مشحوت ایشان نه آنچه در ممکن می بینند و جب نیست تعالی نقل دین و آنچه در حادث می یابند قدیم نه و هر چه در تشبیه ظاهر شود تنزیه نه زنده است و ثمرات صوفیه مفتون نه گروی و غیر حق را جاسط حق ندانی این جماعه بواسطه غلبه حال اگر معذوران و در رنگ مجتهد محطی از مواخذه مرفوع اما با تقلید

این شهر و در اجلاس تنزیه و تشبیه دانسته از کمال میدانند این جماعه هر چند باطن ایشان نیز ایمانی به تنزیه صرف دارد اما گرفتاری دیگر است و ایمان دیگر و حال دیگر است و علم دیگر و جماعه که ایمان به تنزیه صرف ندارند و جز مشاهده سفلی امر دیگر را معتقد نیستند از ملاحظه اند که از محبت خارج اند نزد فقیر شهر و حق جل و علا در مرایع ممکنات که جماعه از صوفیه آن را کمال می شمردند و جمع بین التشبیه و التنزیه می انگارند آن شهر و شهر و حق نیست جل و علا و مشهور در آن جز تخیل و مشحوت ایشان نه آنچه در ممکن می بینند و جب نیست تعالی نقل دین و آنچه در حادث می یابند قدیم نه و هر چه در تشبیه ظاهر شود تنزیه نه زنده است و ثمرات صوفیه مفتون نه گروی و غیر حق را جاسط حق ندانی این جماعه بواسطه غلبه حال اگر معذوران و در رنگ مجتهد محطی از مواخذه مرفوع اما با تقلید

[illegible]

حضرت موسیٰ علی نبینا وعلیه السلام که از شجره مبارکه کلام حق شنید چنانکه نسبت این کلام حق جل
سلطان همچو نسبت مخلوق بود بخالق نه همچو نسبت کلام متکلم و همچنین کلامیکه حضرت جبرئیل علی نبینا وعلیه السلام شنید
نسبت آن کلام بحضرت حق سبحانه و تعالی همچو نسبت مخلوق بود بخالق غایه عافی البابین کلام نیز کلام حق است
که سلطان و منکر آن کافر و زندق گویند کلام حق مشترک است در میان کلام نفسی و کلام لفظی که
استوفا امر حضرت حق سبحانه و تعالی ایجاد آن فرماید پس کلام لفظی نیز بحقیقت کلام حق باشد
چون علامه پس ناچار منکر آن کافر بود و فافهم فان هذا التحقيق یفعلک فی کثیر من الوجوه الماضیه و الله سبحانه
حق باید دانست وجودیکه در ممکنات اثبات میکنم وجودیت ضعیف در رنگ سائر صفات
از علم ممکن را در جنب علم واجب تعالی چه مقدار است و قدره حادثه را در جنب قدرت قدمه چه اعتبار
است همچنین وجود ممکن در جنب وجود واجب تعالی لاشی محض است چه جائے آن دارد
که ناظر بواسطه تفاوت مراتب این دو وجود در شک افتد که آیا اطلاق وجود برین دو فرد بطریق
حقیقت است یا اطلاق او بر یک فرد بطریق حقیقت است و بر فرد دیگر بطریق مجازی یعنی که غمغیر
از صوفیه بشرق ثانی یقین نموده اند و اطلاق وجود بر وجود ممکن سبیل تجرد است نه اند و وجود ممکنات را
اثبات نکنند مگر عوام یا اخص خاص انبیا اند علم الصلوات و الشکلمات و از امتنان ایشان
کسی که بولایت اصلیه ایشان مشرف شده است و دایره طلال را تمام طے کرده عوام ظاهر برین اند
نه وجود واجب تعالی و وجود ممکن را از اقسام مطلق وجود میدانند و هر دو را موجود تصور نمی نمایند و خاص
خاص حدید البصر اند هر دو وجود را از افراد مطلق وجود می یابند و تفاوت مراتب افراد وجود را
راجع بصفات و اعتبارات وجودی نمایند نه راجع بحقیقت و ذات وجود تا کی حقیقت شود
و غیر مجاز و جماعه متوسطان که از رتبه عوام قدم فوق مانده اند و از کمالات اخص خاص کو تا دست
ند مشکل است که قابل وجود ممکنات گردند و اطلاق وجود بر وجود ممکن بطریق حقیقت نمایند ازینجا
که گفته اند که ممکن را موجود باین علانیه میگویند که او را نسبتی است بوجود و کمال ماضی نه اند وجود
متوسطان ۱۲

کوردادہ ۱۲
میں ہیں چاکر
صداکت کا عالم
وقت و ارادہ وہی
صدات کے لئے
سعد آفرین ہیں
جو کہ درج ہے
حق تک واقف ہیں
سیغ ہست کی
نقارہ خدا را
شیخ قوامی جیسے
ہست

موسم سرما

ملائے لوں تو کی
رازد و دزد
تساوی یعنی
دزد و کمان در
خلف و زنی

سحر است که در
 آن تیر و دگر
 در اوقات خود ران
 دگر شکلی از
 کتیله ای از
 الحوب و زرد
 به سحر است

عنه ولس بهر کهای مکسده و تفرقات خصوص اشکالات سوطا غافل مدرا و عدیت تحقیقت و بی اوج نگویند و از آن خبر بخارند و دستش خود آن ستود مساره ۱۳

نمی آید هرگز تند و در علم خویش در گنجی کرده که گنجی مرگ ۱۲۰ سوره فرقان ۱۱

مکالمه ششم و از هر باب سخنان پرسیدم و جواب یافتم لقد استکبروا فی انفسهم و عتوا کثیرا از سخنان
این جماعه مفهوم میشود که آن نور مرئی را عین حق میدانند جل سلطانۀ او آن نور را ذات او تعالی تصور میکنند
نه آنکه آن را ظهوری از ظهورات او تعالی انگارند و غلطی از ظلال او دانند و شک نیست که آن نور را
ذات حق گفتن جل سلطانۀ انفراد محض است و احاد و صرف و زمره نه خالص نهایت تحمل خداوندی
است جل شانۀ که اشغال این مقررین را بعد از بهائے گوناگون استعجال نمیزد و پیغمبرانی را دستمال آنها نمیدانند
بِسْمِكَ عَلَى حِلْمِكَ بَعْدَ عِلْمِكَ سُبْحَانَكَ عَلَى عَفْوِكَ بَعْدَ قَدْرِكَ قوم حضرت موسی علی نبیتک
و علی الصلوة والسلام که مجرب و طلب روتیه هلاک گشتند و حضرت موسی علی نبیتک و علی الصلوة والسلام
بعد از طلب روتیه رخم کن تلافی خورد و بهیوش افتاد و از آن طلب تائب گشت و الحمد لله
صلی الله تعالی علیه و آله و سلم که محبوبت العالمین و بهترین موجودات اولین و آخرین با وجود آنکه
بدولت معراج بدنی مشرف شد و از عرش و کرسی در گذشت و از مکان و زمان بالا رفت علما را در روتیه او
علیه و علی الصلوة والسلام با وجود اشارت های قرآنی اختلاف است اکثر علما بعد از روتیه او علیه و علی
الصلوة والسلام قائل گشته اند ما لایمام الغی الاک و لا حجة الله علیه و علی الصلوة والسلام
ما رای رتبه سُبْحَانَكَ بیکه المصلح این بے سرانجامان بر علم باطل خود هر روز خدا را ستیذیند جل شانۀ
و حال آنکه علما و ریک ویدین محمد رسول الله صلی الله تعالی علیه و علی الصلوة والسلام قائل اند
فَقَحَّهم الله سُبْحَانَكَ مَا أَجْمَلَهُمْ و ایضا از سخنان این جماعه معلوم میگردد که آن کلام را که می شنوند
نسبت آنرا بحضرت حق سُبْحَانَكَ همچو نسبت کلام بتکلم میدانند و این عین احاد است حاشا و کلام
که از حضرت حق سُبْحَانَكَ کلامی صادر نشود بطریق کلام که در روتیه ترتیب باشد و تقدیم و تاخیر بود که آن
علامت حدوث است سخنان مشایخ کبار ایشان را در غلط انداخته است چه مشایخ نیز اثبات کلام
و مکالمه با حضرت جل سلطانۀ نموده اند لیکن باید دانست که مشایخ نسبت آن کلام را بحضرت حق
سُبْحَانَكَ همچو نسبت کلام بتکلم میدانند بلکه همچو نسبت مخلوق بخالق یقین میکنند و در اینجا بیج مخطوب نیست
طیلس بهم عوام

نمی آید هرگز تند و در علم خویش در گنجی کرده که گنجی مرگ ۱۲۰ سوره فرقان ۱۱

بسم الله الرحمن الرحیم

بسم الله الرحمن الرحیم

بسم الله الرحمن الرحيم

معاشرته فرمودند شخصی از حاضران گفت یا رسول الله من یازده پسر دارم و هرگز هیچ یکی را
 بوسه نکرده ام حضرت پیغمبر فرمود علیک وعلی آلک السلام که این رحمت است که به بند ما می رسد
 عطا میفرماید و چون آنحضرت خواص و بعضی اوصاف بجوم مبارکند اگر چه شرکت باعتبار صورت باشد
 تا چار عوام از نارسائی خود از کمالات ایشان دلیل التصدیب اند و ایشان را در رنگ خود با خیال میکنند
 و آنکه در اوصاف و شمائل از ایشان مجد بود او را میگرد وند و بزرگ میدانند اینجاست که اوصاف اخلاق
 اولیا که از اوصاف اخلاق ایشان مجد بهتر میدانند از ان اوصاف و اخلاق که مشابه اخلاق ایشان است
 اگر چه آن اخلاق در انبیا موجود بودند علیهم السلام و التسلیمات بشو نقل کرده اند از محدوم شیخ فرید
 شکر گنج که چون یکی از فرزندان ایشان می فرود خبر موت او با ایشان میرسد هیچ تغییر
 در ایشان راه نمی یافت و میگفتند که سگ بچه مرده است بیرون بر تابید و چون فرزند سید البشر ابراهیم
 نام علیک وعلی آلک السلام و فوت کرد حضرت پیغمبر علیک وعلی آلک السلام بروی گریه کردند
 و محزون گشتند و فرمودند انا بفراقک یا ابراهیم محزونون - بتاکید و مبالغه بیان عز و خود فرمودند
 شکر گنج بهتر است یا سید البشر نزد عوام کمال انعام معامله اول بهتر است و آنرا بے تعلق میدانند
 و ثانی را عین تعلق و گرفتاری می انگارند اعاذنا الله سبحانه عن معتقداتهم الشریک و چون
 این داور از مالش و انبلا است عوام را شسته ساختن و در شبهه انداختن عین حکمت و مصلحت
 است اللهم ادرنا الحق حقا و ادرنا الباطل باطلا و ادرنا الحقیقه حقیقه و ادرنا الباطل باطلا
 سید البشر علیک وعلی آلک و اصحابه من الصلوات افضلها و من التسلیمات اکملها بر سر اصل سخن
 رویم و گوئیم که ایمان انبیاء علیهم الصلوات و التسلیمات و ایمان اصحاب ایشان و ایمان اولیا که بحق
 باصحاب اند بعد از شهود بواسطه رجوع بدعوت نبوت فرایافته است در رنگ آنکه شخصی آفتاب او را
 روز بپید و ایمان شهودی بوجود آفتاب پیدا کند و چون شب شود ایمان شهودی او مبدل با ایمان
 غیب گردد و ایمان علماء هر چند غیبست اما غیب ایشان بواسطه نور متابعت انبیاء علیهم الصلوات

در بیان آنکه این اوصاف و شمائل از ایشان مجد بود او را میگرد وند و بزرگ میدانند اینجاست که اوصاف اخلاق
 اولیا که از اوصاف اخلاق ایشان مجد بهتر میدانند از ان اوصاف و اخلاق که مشابه اخلاق ایشان است
 اگر چه آن اخلاق در انبیا موجود بودند علیهم السلام و التسلیمات بشو نقل کرده اند از محدوم شیخ فرید
 شکر گنج که چون یکی از فرزندان ایشان می فرود خبر موت او با ایشان میرسد هیچ تغییر
 در ایشان راه نمی یافت و میگفتند که سگ بچه مرده است بیرون بر تابید و چون فرزند سید البشر ابراهیم
 نام علیک وعلی آلک السلام و فوت کرد حضرت پیغمبر علیک وعلی آلک السلام بروی گریه کردند
 و محزون گشتند و فرمودند انا بفراقک یا ابراهیم محزونون - بتاکید و مبالغه بیان عز و خود فرمودند
 شکر گنج بهتر است یا سید البشر نزد عوام کمال انعام معامله اول بهتر است و آنرا بے تعلق میدانند
 و ثانی را عین تعلق و گرفتاری می انگارند اعاذنا الله سبحانه عن معتقداتهم الشریک و چون
 این داور از مالش و انبلا است عوام را شسته ساختن و در شبهه انداختن عین حکمت و مصلحت
 است اللهم ادرنا الحق حقا و ادرنا الباطل باطلا و ادرنا الحقیقه حقیقه و ادرنا الباطل باطلا
 سید البشر علیک وعلی آلک و اصحابه من الصلوات افضلها و من التسلیمات اکملها بر سر اصل سخن
 رویم و گوئیم که ایمان انبیاء علیهم الصلوات و التسلیمات و ایمان اصحاب ایشان و ایمان اولیا که بحق
 باصحاب اند بعد از شهود بواسطه رجوع بدعوت نبوت فرایافته است در رنگ آنکه شخصی آفتاب او را
 روز بپید و ایمان شهودی بوجود آفتاب پیدا کند و چون شب شود ایمان شهودی او مبدل با ایمان
 غیب گردد و ایمان علماء هر چند غیبست اما غیب ایشان بواسطه نور متابعت انبیاء علیهم الصلوات

در بیان آنکه این اوصاف و شمائل از ایشان مجد بود او را میگرد وند و بزرگ میدانند اینجاست که اوصاف اخلاق
 اولیا که از اوصاف اخلاق ایشان مجد بهتر میدانند از ان اوصاف و اخلاق که مشابه اخلاق ایشان است
 اگر چه آن اخلاق در انبیا موجود بودند علیهم السلام و التسلیمات بشو نقل کرده اند از محدوم شیخ فرید
 شکر گنج که چون یکی از فرزندان ایشان می فرود خبر موت او با ایشان میرسد هیچ تغییر
 در ایشان راه نمی یافت و میگفتند که سگ بچه مرده است بیرون بر تابید و چون فرزند سید البشر ابراهیم
 نام علیک وعلی آلک السلام و فوت کرد حضرت پیغمبر علیک وعلی آلک السلام بروی گریه کردند
 و محزون گشتند و فرمودند انا بفراقک یا ابراهیم محزونون - بتاکید و مبالغه بیان عز و خود فرمودند
 شکر گنج بهتر است یا سید البشر نزد عوام کمال انعام معامله اول بهتر است و آنرا بے تعلق میدانند
 و ثانی را عین تعلق و گرفتاری می انگارند اعاذنا الله سبحانه عن معتقداتهم الشریک و چون
 این داور از مالش و انبلا است عوام را شسته ساختن و در شبهه انداختن عین حکمت و مصلحت
 است اللهم ادرنا الحق حقا و ادرنا الباطل باطلا و ادرنا الحقیقه حقیقه و ادرنا الباطل باطلا
 سید البشر علیک وعلی آلک و اصحابه من الصلوات افضلها و من التسلیمات اکملها بر سر اصل سخن
 رویم و گوئیم که ایمان انبیاء علیهم الصلوات و التسلیمات و ایمان اصحاب ایشان و ایمان اولیا که بحق
 باصحاب اند بعد از شهود بواسطه رجوع بدعوت نبوت فرایافته است در رنگ آنکه شخصی آفتاب او را
 روز بپید و ایمان شهودی بوجود آفتاب پیدا کند و چون شب شود ایمان شهودی او مبدل با ایمان
 غیب گردد و ایمان علماء هر چند غیبست اما غیب ایشان بواسطه نور متابعت انبیاء علیهم الصلوات

مجلس در این مقام از این آیه مبارکه در جواب این سؤال که آیا این آیه در مقام تعلیل است یا نه؟
جواب: این آیه در مقام تعلیل است و در جواب این سؤال که آیا این آیه در مقام تعلیل است یا نه؟
جواب: این آیه در مقام تعلیل است و در جواب این سؤال که آیا این آیه در مقام تعلیل است یا نه؟

وَالْحَيَاتِ حَكْمٌ خَدَسٌ بِدَاكِرِهِ اسْتِ وَازْ نَظَرِيَّةٌ بِرَأْمَدِهِ اسْتِ مَرَادُ زَعْمَا دَايِخَا عِلْمَاءِ آخِرَتِ اسْتِ نَهْ عِلْمَاءِ
وَتِيَا زِيَرِ كِهْ عِلْمَاءِ دُونِيَا دَاخِلِ عَامَّةٌ مُؤْمِنَانِدْ دَايِمَانِ بَغِيْبِ كِهْ بَعَاثُهُ مُؤْمِنَانِ مَنَسُوْبِ بَهْتَرِيْنِ اَقْسَامِ اَوَايَا نِي
اسْتِ كِهْ تَقْلِيْدِ اَنْبِيَا عَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالتَّسْلِيْمَاتُ مَرْبُوْبِ اسْتِ وَبِقَالِ اللّٰهِ وَفِيْ اَلْاَوَّلِ اللّٰهُ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ مَنُوطٌ بِسُؤَالِ هَذِهِ عِلْمَاءُ مُرْسُوْدَهْ اَنْدَايِمَانِ اسْتِدْلَالِيْ بَهْتَرِ اسْتِ اَزَايِمَانِ تَقْلِيْدِيْ حَتّٰى كِهْ بَسِيَاكُ
اَزْ عِلْمَاءِ اسْتِدْلَالِ اَمْثَرِ اَيِمَانِ مُنُودَهْ اَنْدَايِمَانِ تَقْلِيْدِيْ رَا مَعْتَبِرِ نَدَشْتِهْ وَتَوَايِمَانِ تَقْلِيْدِيْ رَا بَهْتَرِ
اَكْثَرِ جَوَابِ هَذِهِ اَيِمَانِ كِهْ تَقْلِيْدِ اَنْبِيَا عَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالتَّسْلِيْمَاتُ حَاصِلِ شُوْدَايِمَانِ اسْتِدْلَالِيْ اسْتِ
زِيَرِ كِهْ صَاحِبِ تَقْلِيْدِ بِدَلِيْلِ مِيْدَانِدْ كِهْ اَنْبِيَا عَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالتَّسْلِيْمَاتُ وَرَتَبِيْنِ سِيَالَتْ صَادِقِ اَنْدَايِمَانِ
حَضَرَتْ حَقِّ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى بِعِجْرَاتِ تَصْدِيْقِ اَوْ مُنُودَهْ اسْتِ اَلْبَتَّهْ صَادِقِ اسْتِ اَيِمَانِ كِهْ
هَمِّهْ مُؤَيَّدِ بِعِجْرَاتِ اَنْدَمْهْ صَادِقِ بَاشْتَنْدِ عَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالتَّسْلِيْمَاتُ تَقْلِيْدِ غَيْرِ مَعْتَبِرِ اَنْ اسْتِ كِهْ
اَيِمَانِ تَقْلِيْدِ اَبَايَا خُوْدِ نَمَايِدْ وَصَدَقِ اَنْبِيَا عَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالتَّسْلِيْمَاتُ وَحَقِيْقَتِ تَبْلِيْغِ اَيِشَانِ هِيْجِ مَنُظُوْرِ اَوْ
اَيِنِ اَيِمَانِ زِيَرِ بَسِيَاكُ اَزْ عِلْمَاءِ مَعْتَبِرِ نِيْسِتِ بَاقِيْ اَمَّا اسْتِدْلَالِيْ كِهْ بِمَقْدَمَاتِ اَزْ بَابِ نَظَرِ حَاصِلِ كُنْشَنْدِ
وَبِتَرْتِيْبِ مُتَعَرِّىْ وَكُبْرَايِ اَيِمَانِ نَبِيْجِهْ پِيْدَا سَا زَنْدَا نِ اسْتِدْلَالِيْ اَمْرِ سِيْتِ كِهْ بَا نِ كَا نِ زِيَرِ كِهْ اسْتِ
وَاَزْ وَاقِعِ دُوْرِ دِيْقَامِ اسْتِدْلَالِ بَرَا ثَبَاتِ وَاجِبِ تَعَالٰى مَثَلِ مُوَلَا اَجَلَالِ الدِّيْنِ دَوَّانِيْ اَزْ اَزْ بَابِ نَظَرِ
مَعْلُوْمِ نِيْسِتِ كِهْ كَسِيْ كُنْشْتِهْ بَاشْتَنْدِ زِيَرِ كِهْ اَوْ مَحْمُوْقِ اسْتِ وَبِهْمِ مُنَاقَرِ دُوْرِ اَثَبَاتِ اَيْنِ مَطْلَبِ عَالِيْ
سَعِيْ بَسِيَاكُ مُنُودَهْ لِيْكَ هِيْجِ مَقْدَمِ اَزْ مَقْدَمَاتِ اسْتِدْلالاتِ اَوْ بَاشْتَنْدِ كِهْ مُخَشِيَانِ رَسَائِلِ اَوْ
دِرَا نِ مَقْدَمِ مَنَعِ يَابَقْضِ پِيْشِ نِيَا مِدَهْ بَاشْتَنْدِ وَدَعْلَهَايِ مُؤَيَّدِ كِهْ بَاشْتَنْدِ اَوْ سِيْرِ صَاحِبِ اسْتِدْلَالِ
كِهْ اَيِمَانِ رَا بِخُجْرِ اسْتِدْلَالِ حَاصِلِ نَمَايِدْ وَتَقْلِيْدِ اَنْبِيَا عَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالتَّسْلِيْمَاتُ وَتَكْمِيْلِيْ اَوْ نَمَايِدْ
مَرْبِيَا اَمَّا بِمَا اَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُوْلَ فَاَكُنْ تَبَا مَعَهُ الشَّاهِدِيْنَ ه

مجلس در این مقام از این آیه مبارکه در جواب این سؤال که آیا این آیه در مقام تعلیل است یا نه؟
جواب: این آیه در مقام تعلیل است و در جواب این سؤال که آیا این آیه در مقام تعلیل است یا نه؟
جواب: این آیه در مقام تعلیل است و در جواب این سؤال که آیا این آیه در مقام تعلیل است یا نه؟

مکتوب و لیست و هفتاد و شوم

مجلس در این مقام از این آیه مبارکه در جواب این سؤال که آیا این آیه در مقام تعلیل است یا نه؟
جواب: این آیه در مقام تعلیل است و در جواب این سؤال که آیا این آیه در مقام تعلیل است یا نه؟
جواب: این آیه در مقام تعلیل است و در جواب این سؤال که آیا این آیه در مقام تعلیل است یا نه؟

التفات وتوجه وحق او مرغی دارند و کوشش بلین فرایند که تا از تحصیل علوم دینی ضروری و در فرار
شود این سیر بهر دوستان هم در حق او منتظم بود و هم در حق شمار نقان الله سبحانه و تعالی که الاستیقا
على ملة الاسلام على صلاحها الصلوة والسلام والحجة نوشته بودند که آن یار را ششماه
که ترقی واقع شده است آنچه در غیبت و بی شعوری میدید از ارواح طیبات حالادرافاقیت منی
نمود و این دید را هیچ دلالت بر ترقی نیست در شعور بیند یا در بی شعوری قدم اول درین راه است
که غیر حق را سبحانه هیچ نه بیند و از ماسوائی او سبحانه و تعالی اندیشه او هیچ نمساند نه باین معنی که
اشیا را غیر او تعالی نه بیند و بعضی آن ماسوائی ندانند این خود کثرت مبنی است بلکه غیر او را سبحانه اصلا
نه بیند و ندانند این حالت تغییر یفتاست و منزل اولست از منازل این راه وید وید خط القناد
که هیچ کس را ننگردد و او فنا به نیست ره در بارگاه کبیرا به مکتوبانیه که درین ایام نوشته شده است
بسیار عزیز الوجود است و فوائد غریبه در اینجا اندراج یافته نقل آنرا شیخ حسن آورده اند نیک ملاحظه خواهند
فرمود و التماس فرمایند مغفرت والدۀ مرحومۀ خود نموده بودند اجابت نموده آمد باقی احوال این حد و در شیخ
حسن تفصیل معروض خواهند داشت والسلام علی من اتبع الهدی و الذی یتبعه المصطفی علیه
السلام من الصلوات افضلها من اللیات اکملها فقیر فقیر زاده ما التماس عارسلای خاتمه از مدد السلام

مکتوب و لیست و نهضاد و هشتم

یعنی دعا و حق والدۀ خود و تعلق
تعلق قول فرماید و هج

بیان شیخ بدیع الدین صدور یافته و بیان محکات و تشابهات قرآنی و بیان علماء در سخن بیان
کلمات ایشان و مایه اشک الحمد لله رب العالمین و الصلوة والسلام علی سید
المرسلین و علیهم و علی آله و اصحابه الطیبین الطاهرین اجمعین جعلنا الله سبحانه و تعالی
بن الراسخین فی العلم اس برادر حضرت حق سبحانه و تعالی کتاب مجید خود را دو قسم ساخت
حکات و منشاهات قسم اول منشأ علم شریع و احکام است و قسم ثانی مخرن علم حقایق و اسرار

این حالت
است و از کثرت این
مادود و کثرت این
برداشتند و از کثرت
نمودند

این حالت
است و از کثرت این
مادود و کثرت این
برداشتند و از کثرت
نمودند

این حالت
است و از کثرت این
مادود و کثرت این
برداشتند و از کثرت
نمودند

این حالت
است و از کثرت این
مادود و کثرت این
برداشتند و از کثرت
نمودند

این حالت
است و از کثرت این
مادود و کثرت این
برداشتند و از کثرت
نمودند

این حالت
است و از کثرت این
مادود و کثرت این
برداشتند و از کثرت
نمودند

مکتوب دولت و مقام و نجم

بلا احمد بر کی صد و ریافته در جواب استفسارے که از قبول خود نموده و بیان احوال یارے از
یاران خود نوشته بود و تخریض نمودن تیر سلیم علوم شرعی و نشر احکام فقهیه و کایناسب ذلالت
بعک الحمد والصلوة و تبلیغ الدعوات میرانکه دو صحیفه شریفه که بمصوب شیخ محسن و غیره ارسال شده
بودند رسید فرست فراوان رسانید و یک صحیفه بیان احوال خواجه و نس نموده بودند و در صحیفه
دیگر استفسار از قبول خود فرموده و رین اثبات تو چه بحال ایشان نموده آمد دید که مردم آن نواحی
همه بجانب شامید وند و التجا بشما می آرند معلوم شد که شمار انداران زمین ساخته اند و مردم آن حد
را بشمار لوط و دشت سبخانه الحمد و ولایت علی ذلالت ظهور این معامله را از جمله واقعات
نه انگارند که از طایفه ریت و اشتباه است بلکه از محسوسات و مشاهدات ثمرند عمده و تحصیل این
دولت شمار تعلیم علوم شرعی و نشر احکام فقهیه در مواضعیکه قبل در آنجا متکلم گشته است و بعد
از تسخیر پیدا کرده با آن محبت و اخلاص که شمار ابد و ستان خود محض فضل عطا فرموده است تعالی
صلی علیکم تعلیم العلوم الدینیة و نشر الاحکام الفقهیه ما استطعتم فانهم املاک الامم و منا
الامر تقایه و مکذا الخجات کم همت را مضبوط بسته خود را در جرگه علما دارند و با مرمع و نهی منکر
خلق را بر ابراه حق جل سلطان دلالت فرماید قال الله سبحانه و تعالی ان هذه نذکره فتمن شانه
لشذالی ربه سبیل او قلبی که بآن مجازند نیز مؤیدان احکام شرعی است و وافی بر کشتی نفس
آماره آن طریق را نیز جاری دارند و از عدم اطلاع باحوال خود و احوال یاران خود را از آرنباشند و آنرا
دلیل بی حاصلی خود دانند احوال یاران در آئینه داری کلمات شما کافی است احوال شماست که بطریق
انعکاس در یاران ظاهر گشته است شیخ حسن یکی از ارکان آن دولت شماست و محمد و معاون
سیر معا لکه شما اگر فرضا شما را میل سیر ما و اله النهر یا بسیر من و ستان پیدا شود نائب مناب شما آنجا شیخ حسن

مکتوب دولت و مقام و نجم
در جواب استفسار
از قبول خود
نموده و بیان
احوال یار
خود نوشته
بود و تخریض
نمودن تیر
سلیم علوم
شرعی و نشر
احکام فقهیه
و کایناسب
ذلالت
بعک الحمد
والصلوة و
تبلیغ الدعوات
میرانکه دو
صحیفه شریفه
که بمصوب
شیخ محسن و
غیره ارسال
شده بودند
رسید فرست
فراوان رسانید
و یک صحیفه
بیان احوال
خواجه و نس
نموده بودند
و در صحیفه
دیگر استفسار
از قبول خود
فرموده و رین
اثبات تو چه
بحال ایشان
نموده آمد دید
که مردم آن
نواحی همه
بجانب شامید
و ند و التجا
بشما می آرند
معلوم شد که
شمار انداران
زمین ساخته
اند و مردم آن
حد را بشمار
لوط و دشت
سبخانه الحمد
و ولایت علی
ذلالت ظهور
این معامله را
از جمله واقعات
نه انگارند که
از طایفه ریت
و اشتباه است
بلکه از محسوسات
و مشاهدات
ثمرند عمده
و تحصیل این
دولت شمار
تعلیم علوم
شرعی و نشر
احکام فقهیه
در مواضعیکه
قبل در آنجا
متکلم گشته
است و بعد از
تسخیر پیدا
کرده با آن
محبت و اخلاص
که شمار ابد
و ستان خود
محض فضل
عطا فرموده
است تعالی
صلی علیکم
تعلیم العلوم
الدینیة و نشر
الاحکام
الفقهیه ما
استطعتم
فانهم املاک
الامم و منا
الامر تقایه
و مکذا الخجات
کم همت را
مضبوط بسته
خود را در
جرگه علما
دارند و با
مرمع و نهی
منکر خلق را
بر ابراه حق
جل سلطان
دلالت فرماید
قال الله
سبحانه و
تعالی ان هذه
نذکره فتمن
شانه لشذالی
ربه سبیل او
قلبی که بآن
مجازند نیز
مؤیدان احکام
شرعی است و
وافی بر کشتی
نفس آماره آن
طریق را نیز
جاری دارند و
از عدم اطلاع
باحوال خود و
احوال یاران
خود را از آرنباشند
و آنرا دلیل
بی حاصلی خود
دانند احوال
یاران در آئینه
داری کلمات
شما کافی است
احوال شماست
که بطریق انعکاس
در یاران ظاهر
گشته است شیخ
حسن یکی از
ارکان آن دولت
شماست و محمد
و معاون سیر
معا لکه شما
اگر فرضا شما
را میل سیر ما
و اله النهر یا
بسیر من و ستان
پیدا شود نائب
مناب شما آنجا
شیخ حسن

مکتوب دولت و مقام و نجم
در جواب استفسار
از قبول خود
نموده و بیان
احوال یار
خود نوشته
بود و تخریض
نمودن تیر
سلیم علوم
شرعی و نشر
احکام فقهیه
و کایناسب
ذلالت
بعک الحمد
والصلوة و
تبلیغ الدعوات
میرانکه دو
صحیفه شریفه
که بمصوب
شیخ محسن و
غیره ارسال
شده بودند
رسید فرست
فراوان رسانید
و یک صحیفه
بیان احوال
خواجه و نس
نموده بودند
و در صحیفه
دیگر استفسار
از قبول خود
فرموده و رین
اثبات تو چه
بحال ایشان
نموده آمد دید
که مردم آن
نواحی همه
بجانب شامید
و ند و التجا
بشما می آرند
معلوم شد که
شمار انداران
زمین ساخته
اند و مردم آن
حد را بشمار
لوط و دشت
سبخانه الحمد
و ولایت علی
ذلالت ظهور
این معامله را
از جمله واقعات
نه انگارند که
از طایفه ریت
و اشتباه است
بلکه از محسوسات
و مشاهدات
ثمرند عمده
و تحصیل این
دولت شمار
تعلیم علوم
شرعی و نشر
احکام فقهیه
در مواضعیکه
قبل در آنجا
متکلم گشته
است و بعد از
تسخیر پیدا
کرده با آن
محبت و اخلاص
که شمار ابد
و ستان خود
محض فضل
عطا فرموده
است تعالی
صلی علیکم
تعلیم العلوم
الدینیة و نشر
الاحکام
الفقهیه ما
استطعتم
فانهم املاک
الامم و منا
الامر تقایه
و مکذا الخجات
کم همت را
مضبوط بسته
خود را در
جرگه علما
دارند و با
مرمع و نهی
منکر خلق را
بر ابراه حق
جل سلطان
دلالت فرماید
قال الله
سبحانه و
تعالی ان هذه
نذکره فتمن
شانه لشذالی
ربه سبیل او
قلبی که بآن
مجازند نیز
مؤیدان احکام
شرعی است و
وافی بر کشتی
نفس آماره آن
طریق را نیز
جاری دارند و
از عدم اطلاع
باحوال خود و
احوال یاران
خود را از آرنباشند
و آنرا دلیل
بی حاصلی خود
دانند احوال
یاران در آئینه
داری کلمات
شما کافی است
احوال شماست
که بطریق انعکاس
در یاران ظاهر
گشته است شیخ
حسن یکی از
ارکان آن دولت
شماست و محمد
و معاون سیر
معا لکه شما
اگر فرضا شما
را میل سیر ما
و اله النهر یا
بسیر من و ستان
پیدا شود نائب
مناب شما آنجا
شیخ حسن

مکتوب در بیان علم الیقین و عین الیقین و حق الیقین این علوم از علوم سابقه است که در توسط حال تحریر یافته بود و درین معرفت نهایت شهود و شهود نفسی است و معارفی که اخیر نوشته اند شهود نفسی را در رنگ شهود آفاقی بے حاصل است و راء انفس و آفاق شهود و اثبات نموده بلکه نفس شهود در دروازه وصول دانسته از ما و راء این آن علوم و معارف نوشته اند چنانکه این معنی از کتب و رسائل ایشان لایح است بدین آنشد که الله تعالی که علم الیقین و در ذات حق سبحانه و تعالی عبارت از شهود آفاقی است که وال اندر قدرت او تعالی و تقدس و شهود آن یا راسخ آفاقی گویند اما شهود و حضور ذاتی چیز و سیر انفسی متصور نیست و آن جز و نفس پاک نمی باشد

را مقوض بعلم حضرت حق سبحانه و یساخت و علماء را سخنان را غیر از ایمان بمتشابهات نصیب یافت و تا ویلای که علماء صوفیه بیان کرده اند انصار الاثباتی شان آن متشابهات نیست و از آنرا که قابل استهتار باشد آن تا ویلات را تصور نمیکرد چنانچه عین القضاة و تراویل بعضی از متشابهات گفته مثلاً از الف لام میم الم خواسته که معنی در دست که لازم عشق و محبت است و امثال آن آخر کار چون حضرت حق سبحانه و تعالی بحض فضل خود شمه از تا ویلات متشابهات را برین فقیر ظاهر ساخت و بعد و لے از ان دریائے محیط زمین استعدا و این مسکین کشاده گردانید و انست که علماء را سخنان را نیز از تا ویلات متشابهات نصیب وافر است الحمد لله الذی هدانا لهذا و ما كنا لنهتدي لولا ان هدانا الله لقد جئت نرسلاً ربنا بالحق تبیرت و قل مسطورره را که طلب نموده بودند حواله حضور داشته از ان مقوله هیچ نمونست چه کند قلم معارف دیگر جاری گشت و معامله دیگر پیش آمد معذور خواهند داشت و السلام علیکم و علی سائرین اشبع الهدی و آل نرزم متابعة المصطفی علیه و علی آل و علی اخوانه الصلوٰات و التسلیمات العلما

مکتوب دولیت و مقام و مقام (۲۷)

عنه و راسک و او را را را در العلم و عطف است و راسک و او را را را در العلم و عطف است و راسک و او را را را در العلم و عطف است

بملا عب الحق صد و ریافت در بیان علم الیقین و عین الیقین و حق الیقین این علوم از علوم سابقه است که در توسط حال تحریر یافته بود و درین معرفت نهایت شهود و شهود نفسی است و معارفی که اخیر نوشته اند شهود نفسی را در رنگ شهود آفاقی بے حاصل است و راء انفس و آفاق شهود و اثبات نموده بلکه نفس شهود در دروازه وصول دانسته از ما و راء این آن علوم و معارف نوشته اند چنانکه این معنی از کتب و رسائل ایشان لایح است بدین آنشد که الله تعالی که علم الیقین و در ذات حق سبحانه و تعالی عبارت از شهود آفاقی است که وال اندر قدرت او تعالی و تقدس و شهود آن یا راسخ آفاقی گویند اما شهود و حضور ذاتی چیز و سیر انفسی متصور نیست و آن جز و نفس پاک نمی باشد

یعنی پس مکتوب در بیان علم الیقین و عین الیقین و حق الیقین این علوم از علوم سابقه است که در توسط حال تحریر یافته بود و درین معرفت نهایت شهود و شهود نفسی است و معارفی که اخیر نوشته اند شهود نفسی را در رنگ شهود آفاقی بے حاصل است و راء انفس و آفاق شهود و اثبات نموده بلکه نفس شهود در دروازه وصول دانسته از ما و راء این آن علوم و معارف نوشته اند چنانکه این معنی از کتب و رسائل ایشان لایح است بدین آنشد که الله تعالی که علم الیقین و در ذات حق سبحانه و تعالی عبارت از شهود آفاقی است که وال اندر قدرت او تعالی و تقدس و شهود آن یا راسخ آفاقی گویند اما شهود و حضور ذاتی چیز و سیر انفسی متصور نیست و آن جز و نفس پاک نمی باشد

مکتوب در بیان علم الیقین و عین الیقین و حق الیقین این علوم از علوم سابقه است که در توسط حال تحریر یافته بود و درین معرفت نهایت شهود و شهود نفسی است و معارفی که اخیر نوشته اند شهود نفسی را در رنگ شهود آفاقی بے حاصل است و راء انفس و آفاق شهود و اثبات نموده بلکه نفس شهود در دروازه وصول دانسته از ما و راء این آن علوم و معارف نوشته اند چنانکه این معنی از کتب و رسائل ایشان لایح است بدین آنشد که الله تعالی که علم الیقین و در ذات حق سبحانه و تعالی عبارت از شهود آفاقی است که وال اندر قدرت او تعالی و تقدس و شهود آن یا راسخ آفاقی گویند اما شهود و حضور ذاتی چیز و سیر انفسی متصور نیست و آن جز و نفس پاک نمی باشد

یعنی پس مکتوب در بیان علم الیقین و عین الیقین و حق الیقین این علوم از علوم سابقه است که در توسط حال تحریر یافته بود و درین معرفت نهایت شهود و شهود نفسی است و معارفی که اخیر نوشته اند شهود نفسی را در رنگ شهود آفاقی بے حاصل است و راء انفس و آفاق شهود و اثبات نموده بلکه نفس شهود در دروازه وصول دانسته از ما و راء این آن علوم و معارف نوشته اند چنانکه این معنی از کتب و رسائل ایشان لایح است بدین آنشد که الله تعالی که علم الیقین و در ذات حق سبحانه و تعالی عبارت از شهود آفاقی است که وال اندر قدرت او تعالی و تقدس و شهود آن یا راسخ آفاقی گویند اما شهود و حضور ذاتی چیز و سیر انفسی متصور نیست و آن جز و نفس پاک نمی باشد

ولایت در ایام آن تصور نمودند مع ذلک سر موئی از ایشان احکام شریعت باز نماند و صورت را از دست ندادند و تادک حکم از احکام شریعت را بطلال و ضال^{چند} شمردند اینها اولیا و خداوند جل جلاله و بحسب او تعالی از مساوی او سبحانه بسریده اند و جمعی دیگر آمانند که شریعت را مرکب از صورت و حقیقت دانسته اند و مجموع شریعت و لایت یقین نموده حصول صورت شریعت بے تحصیل حقیقت آن نزو ایشان از حیز اعتبار ساقط است و حصول حقیقت آن بے اثبات صورت ناتمام و ناقص بلکه حصول صورت را که بے ثبوت حقیقت بود آن را از اسلام نیز میدانند و نجات بخش تصور میکنند کما هو حال خواهر العلماء و عوام المؤمنین و حصول حقیقت را بے ثبوت صورت از جمله محالات تصور مینمایند فاعلم ان راز ندیق و ضال^{چند} مے نامند باجمه کلمات صومئ و معنوی نزو این بزرگواران منحصراً در کلمات شرعی است و علوم و معارف الهیه مقصور بر عقائد کلامیه که بایک اهل سنت بے ثبوت پیوسته است نه بر اشهر و مشاهدات را بیک مسئله یحونی و بچگونگی حق جل و علا که از مسائل کلامیه است برابر نمی اندازند و احوال و مواجید و تجلیات و ظواهر را که بخلاف حکم از احکام شرعی ظاهر گردند به نیم جو نمی خورند و آن ظهور را از مظان استدراج می شمردند اُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَيُهْدِئُهُمْ امَّا ذَٰلِكَ اِيشَانَانِ عَلَمَانِ راسخان اند که بحقیقت معاملة ایشان را اطلاع بخشیده اند و برکت مراعات آداب شریعت ایشان را بحقیقت شریعت رسانیده بخلاف فرقه ثانیه که هر چند متوجه حقیقت اند و گرفتاری بحقیقت اند و دور آیتان احکام شرعیه^{۱۲} مکن^{۱۳} سر موئی تجاوز نمی نمایند اما چون آن حقیقت را در ایام شریعت دانسته اند و شریعت را قشر آن حقیقت تصور نموده ناچار بطول از ظلال آن حقیقت فرو مانده اند و بحقیقت معاملة آن حقیقت راه وصول نیافته لاجرم ولایت ایشان ظلی آمد و قرب ایشان صفاتی خلاف ولایت علما در سخنان که ضایل است و راه وصول باطل یافته و از حجب ظلال تبسم گذشته لاجرم ولایت ایشان ولایت انبیاست عَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالتَّسْلِيمَاتُ وَوَلَايَةُ اَن اُولَیَّا ظِلُّ وَاِلَیَّ اَنبِیَا عَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالتَّسْلِيمَاتُ وَالتَّقِیَّاتُ تَامِدَتْهَا اِنْ فَقِيرٌ اَوْ اَبْرَارٌ

سعی بخل
بهر بیان
مع حصول صورت
باز نماند و صورت
و بحسب او تعالی
سبحانه بسریده
اند و جمعی دیگر
آمانند که شریعت
را مرکب از صورت
و حقیقت دانسته
اند و مجموع
شریعت و لایت
یقین نموده
حصول صورت
شریعت بے
تحصیل حقیقت
آن نزو ایشان
از حیز اعتبار
ساقط است و
حصول حقیقت
آن بے اثبات
صورت ناتمام
و ناقص بلکه
حصول صورت
را که بے ثبوت
حقیقت بود
آن را از اسلام
نیز میدانند
و نجات بخش
تصور میکنند
کما هو حال
خواهر العلماء
و عوام المؤمنین
و حصول حقیقت
را بے ثبوت
صورت از جمله
محالات تصور
مینمایند فاعلم
ان راز ندیق
و ضال مے
نامند باجمه
کلمات صومئ
و معنوی نزو
این بزرگواران
منحصراً در
کلمات شرعی
است و علوم
و معارف الهیه
مقصور بر
عقائد کلامیه
که بایک اهل
سنت بے ثبوت
پیوسته است
نه بر اشهر
و مشاهدات
را بیک مسئله
یحونی و
بچگونگی حق
جل و علا که
از مسائل
کلامیه است
برابر نمی
اندازند و
احوال و
مواجید و
تجلیات و
ظواهر را
که بخلاف
حکم از احکام
شرعی ظاهر
گردند به
نیم جو
نمی خورند
و آن ظهور
را از مظان
استدراج
می شمردند
اُولَئِكَ
الَّذِينَ
هَدَى
اللَّهُ
فَيُهْدِئُهُمْ
امَّا ذَٰلِكَ
اِيشَانَانِ
عَلَمَانِ
راسخان
اند که
بحقیقت
معاملة
ایشان را
اطلاع
بخشیده
اند و
برکت
مراعات
آداب
شریعت
ایشان را
بحقیقت
شریعت
رسانیده
بخلاف
فرقه
ثانیه
که هر
چند
متوجه
حقیقت
اند و
گرفتاری
بحقیقت
اند و
دور
آیتان
احکام
شرعیه
مکن
سر موئی
تجاوز
نمی
نمایند
اما
چون
آن
حقیقت
را در
ایام
شریعت
دانسته
اند و
شریعت
را قشر
آن
حقیقت
تصور
نموده
ناچار
بطول
از
ظلال
آن
حقیقت
فرو
مانده
اند و
بحقیقت
معاملة
آن
حقیقت
راه
وصول
نیافته
لاجرم
ولایت
ایشان
ظلی
آمد و
قرب
ایشان
صفاتی
خلاف
ولایت
علما
در
سخنان
که
ضایل
است و
راه
وصول
باطل
یافته
و از
حجب
ظلال
تبسم
گذشته
لاجرم
ولایت
ایشان
ولایت
انبیاست
عَلَيْهِمُ
الصَّلَاةُ
وَالتَّسْلِيمَاتُ
وَوَلَايَةُ
اَن اُولَیَّا
ظِلُّ وَاِلَیَّ
اَنبِیَا
عَلَيْهِمُ
الصَّلَاةُ
وَالتَّسْلِيمَاتُ
وَالتَّقِیَّاتُ
تَامِدَتْهَا
اِنْ
فَقِيرٌ
اَوْ
اَبْرَارٌ

۷۱

17

من

ن
اکابر

چند

۱۱

بِسْمِ

مجلس

نشانہ

2

[illegible]

الْبَاقِينَ الَّذِينَ صَلَّوْهُ فِي النَّهَائِي قِيَصِلْ لَنَا فِي النَّجَالِ الصُّورِي الَّذِي هُوَ أَقْدَامِنَا
وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ وَالسَّلَامُ

مکتوب ولایت و مقام و شتم

بلا عبد الکريم سامي صدور یافت در بیان آنکه بر هر کس بعد از تصحیح عقائد و عمل بمقتضای شریعت
تقریر سلامت داشتن قلب لازم است از ادون حق جل و علا که نسیان مایه است و تداحی طریقه
علیه نقشبندیه و در تخریض بایداد و اعانه مؤمنان و مایه کاذب که به الحمد لله و سلام
علا عبادہ الذین اصطفی مکتوب مرغوب انوی رسید موجب فرحت گشت نصیحتی که بیار آن کرده
میشود است که بعد از تصحیح عقائد بر وفق کتب کلامیه اهل سنت و جماعت شکر الله تعالی
سجده و بعد از انبیا احکام فقهیه از فرض و واجب و سنت و مستحب و حلال و حرام و مکروه و مشتبہ
امتناع و انتہاء سلامت داشتن قلب است از گرفتاری مادون حق سبحانه و تعالی و سلامتی قلب و قوت
میشود که در قلب ماسوا حق جل و علا مخطور نشود و فرضا اگر هزار سال حیات و فاکند غیر حق سبحانه
در دل مخطور نکند نه بان معنی که اشیا و در خاطر گذرند و آنها را غیر حق نداند جل سلطانہ زیرا که این معنی
و ارتباط و اقربان توحید را نیز میسر است بلکه بان معنی که اشیا اصلا در دل مخطور نکنند و این عدم مخطور
مستثنی بر بیان قلب است مادون حق سبحانه بر پنج که اگر تکلف نشود بر اسیاد و بدیندیاد
نکند این دولت معتبر بفناء قلب است و قدیم اولست درین راه و سایر کمالات و لایست متفرع
برین دولت اند که هیچ کس اتانہ گردد و او فنا نیست ره در بارگاه کبریا به و اقرب طرق او بر
وصول باین دولت عظمی طریقه علیہ نقشبندیہ است قدس الله تعالی اشراکهم چه این بزرگواران
ابتداء سیر از عالم آفرموده اند و از قلب بمقلب قلب راه جسته ایشان را بجای ریاضات و مجاہدات
دیگر این التزام سنت است و اجتناب از بدعت حضرت خواجہ نقشبند قدس سر فرموده اند

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام
على سيدنا محمد وآله
الطيبين الطاهرين

مکتوب ولایت و مقام و شتم

سازند و استقامت دهند همه چیز خواهند داد * بعد الحمد والصلاة وتبلیغ الدعوات
 میرساند که مکتوب شریف که بصحبه جناب مولانا مهد علی ارسال داشته بودند رسید موجب فرحت
 لله سبحانه الحمد که محبت فقر که سرمایه سعادت و نبوت و آخرت است سوغ تمام دارد و تمام این
 مقارقت تاثیر در آن کرده و چپین را محافظت لازم است متابعه صاحب شریعت علیه
 اله الصلو و السلام و محبت و اخلاص باشی مقتدا باین دو چیز هر چه دهند نعمت است و اگر هیچ
 ندهند و این دو چیز را سخ باشد غم نیست آخر خواهند داد و اگر عیاذ الله سبحانه در یکی از این دو چیز
 خلل رفت مع ذلک احوال و اذواق بحال خود است آن را استدراج باید دانست و خرابی خود باید
 انگاشت طریق استقامت این است والله سبحانه الموفق والسلا

مکتوب و بیست و دوم

بسیادت آید میر محمد نعمان صد دریافت و شکر نعمت انتساب بسید علیه نقشبندی و آنکه درین شی
 راه کمالات نبوت بطریق تبعیت و وراثت میکشایند و هر که درین طریق بنا و اعتماد بر وقایع و مناسبات
 خود سازد و خست راع امور محدث نماید و مراعات آداب آن نکند خاسر غایب است و کمالی است
 الحمد لله و سلامه علیه عبادیه الذین اصطفی شکر این نعمت عظمی که ارم زبان بجا آرد که حضرت حق سبحا
 و تعالی ما فخر العباد تصحیح عقاید بموجب آداب و صائمه الهیست و جامعه شکر الله تعالی سعه هم بسبب
 طریقه نقشبندی مشرف ساخت و از مردان و نقشبان این خاندان بزرگ گردانیدند و این فقیر
 یک گام درین طریق زدن بهتر از هفت گام طرق دیگر است راهیکه کمالات نبوت بطریق تبعیت
 و وراثت کشاوه میشود و مخصوص باین طریق عالی است نمتهای طرق دیگر تا نهایت کمالات ولایت
 است و انجا راه کمالات نبوت کشاوه اندازید بجا است که این فقیر و کتب و رسائل خود نوشته است
 که طریق این بزرگواران طریق اصحاب کرام است علیه السلام و اوصوان چنانچه اصحاب کرام بطریق وراثت

نام

نام

نام

نام

نام

نام

نام

نام

نام

نام

نام

نام

نام

نام

نام

نام

نام

نام

نام

معجب فرحت فراوان گشت سلامت باشد استفسار فرمود این عبارت شیخ محی الدین بن العربی
 است که سَبَبُ شَنْبِ خِلَافَتِهِمْ مَدَّةُ اَعْمَالِهِمْ که در کدام کتاب از مصنفات ایشان واقع شده است
 مخدوم فقیر این عبارت را ندیدم که در فتوحات مکتبه دیده بود و بنویسید هر چند تفسیر آن موضع
 همیشه نشد اگر چه بانه بطور اعلیٰ خود را بدو انشاء الله تعالی و بیکر فقیر را و او را شکر نعمت است
 شما اعتراف بقصور دارد و در کفایت آن احسان شما معترف بعجز این همه کار و بار مبتنی بران
 نعمت است و این همه دید و دادر و بویابان احسان بخش تو سبب شما آن داده اند که کم کس
 دیده است و بمن تو سبب شما آن بخشیده اند که کم کس چشیده است از خواص عطا یا انقدر عطا
 اند که اکثر از عموم عطا یا آن مقدار بیشتر نشده است احوال و مقامات و اذواق و مواجید
 و علوم و معارف و تجلیات و ظهوات همه را زینده های راه عروج ساخته به درج قرب و منازل اصول
 رسانیده اند لفظ قرب و وصول از تنگی میدان عبارت اختیار کرده است و الا فلا قرب شمه
 و لا وصول و لا عیان و لا اشارة و لا شهود و لا حلاول و لا اتحاد و لا کیف و لا این و لا
 زمان و لا مکان و لا احاطه و لا سریان و لا علم و لا معرفه و لا جهل و لا حیرت
 چه گویم با تو از مرغی نشانه که با عتقا بود هم آشیانه و زغما هست نام پیش مردم
 ز مرغی من بود آن نام هم گم چون اظهار این احسانهای خداوندی جل سلطان که در عالم
 اسباب ظهور آنها مترتب بران نعمت شما بوده متضمن شکر نعمت شما نیز بوده است و بمن چقدر
 مندرج ساخته بقید کتابت در آورده بود که نخستی از شکر آن نعمت شما و یا بدو السلام علیکم علی
 سائرین و آتی السعد و التوفیق متابعت المصطفیٰ علیه و علیهم الصلوات و السلامات

مع
 تفسیر
 مدح
 و
 مدح

مع
 تفسیر
 مدح
 و
 مدح

مکتوب دوم و همیشه تمام

بحافظ محمود صدور یافته در بیان آنکه محبت این طائفه سرایه سعادت است و هر که را این نعمت

که از اجسام بوقوع می آید از ان ارواح ماصدور می یابد از حرکات و سکنات جسمانی و طاعات و عبادات جسدی و برین اشیاء پرسیده شد که ثمانا بنده بهب امام شافعی او امینا می فرمودند که ما بشرائع مکلف نیستیم چون بهیات قطب مدار را با مریوطه ساخته اند و قطب مدار بنده بهب امام شافعی است تا هم در پس او ثمانا بنده بهب شافعی ادا می نمایند و در آن وقت معلوم شد که بر طاعات ایشان جز آنکه مرتب نیست در او اعطاعات موافقت با اهل طاعت مینمایند و مراعات صورت عبادت می کنند و غیر معلوم شد که نکالات ولایت را موافقت بفقعه شافعی است و کمالات نبوت را مناسبت بفقعه حنفی اگر فرضا درین امت پیغمبر معیشت می شد موافق فقعه حنفی عمل میکرد و در وقت حقیقت سخن حضرت خواجه محمد پارسا قدس سره معلوم شد که در فصول شش نقل کرده اند که حضرت عیسی علیه السلام و علی علیه السلام و بعد از نزول بنده بهب امام ابو حنیفه رضی الله تعالی عنه عمل خواهد کرد و در آن وقت بخاطر رسید که ازین دو بزرگواران در پوزه نماید فرمودند که کسی که غایت خداوندی جلالتش شامل حال او بود و او را راجحاً غفل باشد گویا خود را از میان کشیدند و حضرت الیاس علیه السلام و علی علیه السلام و درین گفتگو هیچ تکلمه فرمودند و السلام

مکتوب و ایستاد و سوم

بصوفی قربان بیگ صد دریافت در بیان رویت حضرت رسالت خاتمیت علیه السلام و التسلیمات و شب معراج که آن در دنیا واقع نشده است بلکه در آخرت واقع شده است پرسیده بودند که اجماع اهل سنت و جماعت است که رویت در دنیا واقع نیست حتی که اکثر علماء اهل سنت منع رویت حضرت رسالت خاتمیت علیه و علی اله الصلوات و التسلیمات و شب معراج نموده اند قال مجتبه الاسلام و الاصح آنکه علیه السلام و السلام و ما را ای رب لیکن لا یصلح و تو در رسائل خود بوقوع رویت آن سرور علیه السلام و شب معراج در دنیا اعتراف نموده

حضرت محمد در حدیث ۱۲

در بیان این که حضرت خواجه محمد پارسا قدس سره در فصول شش نقل کرده اند که حضرت عیسی علیه السلام و علی علیه السلام و بعد از نزول بنده بهب امام ابو حنیفه رضی الله تعالی عنه عمل خواهد کرد و در آن وقت بخاطر رسید که ازین دو بزرگواران در پوزه نماید فرمودند که کسی که غایت خداوندی جلالتش شامل حال او بود و او را راجحاً غفل باشد گویا خود را از میان کشیدند و حضرت الیاس علیه السلام و علی علیه السلام و درین گفتگو هیچ تکلمه فرمودند و السلام

در بیان این که حضرت خواجه محمد پارسا قدس سره در فصول شش نقل کرده اند که حضرت عیسی علیه السلام و علی علیه السلام و بعد از نزول بنده بهب امام ابو حنیفه رضی الله تعالی عنه عمل خواهد کرد و در آن وقت بخاطر رسید که ازین دو بزرگواران در پوزه نماید فرمودند که کسی که غایت خداوندی جلالتش شامل حال او بود و او را راجحاً غفل باشد گویا خود را از میان کشیدند و حضرت الیاس علیه السلام و علی علیه السلام و درین گفتگو هیچ تکلمه فرمودند و السلام

از کمالات نبوت خط و فکر گرفته اند منتحیان این طریق نیز از ان کمالات بطریق تبعیت نصیب کامل
مییابند مبتدیان و متوسطان که ملزم این طریق اند و محبت کامل منتحیان این طریق دارند نیز
اسید دارند اکثر مع محبت بشارت است دور افتادگان را خائب و خاسر وین طریق کس
است که دخل این طریق شود و مراعیات آداب این طریق نکند و امور محدثه وین طریق اختراع نماید
و به تقوا و مناسبات و وقایع خود بخلاف این طریق اقدام کند وین صورت گناه طریق چیست و راه
مناسبات و وقایع خود متشی است که روی بترکستان دارد و به اختیار از راه کعبه مخوف گشته
ترسم نری بکعبه ای آفرانی به این راه که تو میروی بترکستان است به خوش نمی آید که با وجود
جمیعت یاران و سرگرمی طالبان این طریق شمارا از انجا بجا سازم پیش ازین اگر اشارت می به این خود
رفته بود مشروط بشرائط بوده الحال نیز مشروط بشرائط است بعد از استخار مکرر و تشریح قلبی شبه
و نه تر و و بعد از انجلاس دیگر بجا می خود برنجیکه هیچ فتور بوضع سابق راه نیابد اگر متوجه
ای خود و شوند گنجایش دارد و بدون این شرائط معامله آسجا را برهم نزنند و جمیعت طالبان فتور انداز
زیاوه چه مبالغه نماید

کتاب و سیرت دوم

والسلام

بمیان شیخ بدیع الدین صدور یافته در بیان ملاقات حضرت الیاس و حضرت خضر علیه السلام
و علیهما السلام و السلام و شمه از احوال ایشان به الحمد لله و سلام علی عباده الذین صطفی
مدرستی بود که یاران از احوال حضرت خضر علیه السلام و علیهما السلام استفسار می نمودند
فقیر را چون اطلاع بر احوال ایشان گماشتی نداده بودند و جواب توقف میکرد و اتفاقا امروز
حلقه یادی می نیم که حضرت الیاس و حضرت خضر علیه السلام و علیهما السلام و السلام و السلام
بصورت روحانیان حاضر شدند و تلقی روحانی حضرت خضر فرمودند که ما از عالم ارواحیم حضرت حق
سبحانه و تعالی ارواح ما را قدرت کامله عطا فرموده است که بصورت اجسام متمثل شده کارهای

بسم الله الرحمن الرحیم
الحمد لله رب العالمین
والصلاة والسلام
على سيدنا محمد
والآله الطيبين
الطاهرين
البراهین
الکرامین
و علیهم السلام
و بعد از این
که در این
صورت
حاضر
شدند
و تلقی
روحانی
فرمودند
که ما از
عالم ارواح
یم حضرت
حق سبحانه
و تعالی
ارواح ما را
قدرت کامله
عطا فرموده
است که بصورت
اجسام متمثل
شده کارهای

اینست که در این صورت حاضر شدند و تلقی روحانی فرمودند که ما از عالم ارواحیم حضرت حق سبحانه و تعالی ارواح ما را قدرت کامله عطا فرموده است که بصورت اجسام متمثل شده کارهای

و چنان چه باشد در جواب گوئیم که رویت آن سرور علی الصلوٰۃ والسلام در شب معراج در دنیا واقع نه شده است بلکه در آخرت واقع شده زیرا که آن سرور علی الصلوٰۃ والسلام در این شب چون از دایره مکان و زمان بیرون جست و از تنگی مکان برآمد ازل و ابد را آن واحد یا بدایت و نهایت را در یک نقطه متحد دید این هشت را که بعد از چندین هزار سال بهشت خوانفت و در بهشت دید عبد الرحمن بن عوف را که بعد از پانصد سال از فقر و صحابه رضوان الله تعالی علیهم اجمعین به بهشت خواهد رفت و دید که به بهشت بعد از ماضی آن مدت در آمد و بهر توقف را از وسع رسیدند پس رویت که در آن موطن واقع شود و اصل رویت آخرت خواهد بود و منافات با جماع بر عدم وقوع آن نخواهد داشت و آن رویت را رویت و نبوی گفتن محمول بر تجوید است و نبی بر ظاهر و الله سبحانه اعلم بحقائق الامور کلها

کتاب و نصیب تا و چهارم

بلا عیب اتفاقاً در انبالی صد دریافت در بیان آنکه احوال و مواجید نصیب عالم امر است و علم با احوال نصیب المخلوق این معرفت از معارف سابقه است حقیقت معامله انست که در مکتوب حضرت مخارومزاده کلان علیه الرحمة و بیان طریقت تحریر یافته است بهر آنکه انسان مرکب است از عالم خلق که ظاهر است و از عالم امر که باطن است احوال و مواجید و مشاهدات و تجلیات که در ابتداء و توسط ظهور بینماید نصیب عالم امر انسان است و همچنان حیرت و جهالت و عجز و یأس که در انتها حاصل میشود نیز نصیب عالم امر است که باطن انسانست ظاهر را بجمک مصراع و لا ادری من کائس الکر که نصیب در وقت فوت و ازین ماجرا نیز نصیب است هر چند ثبات و استقامت نیست اما تجویز از انصباغ پیدا میگردد و باصالة کار که بطا تعلق دارد و علم آن احوال است زیرا که باطن حصول احوال است نه علم

لعمد آنچه بر قلوب سالکان ادرط حل و عصاره برد و تکلف گردد ۱۲

لعمد فی آنجهت علی
الصدقه و السلام پس بیان
آدم از دنیا مکان و
زمان ازل و ابد را یک
آن می نامد و چون
شده بود که بعد از پانصد
سال از فقر و صحابه رضوان
الله تعالی علیهم اجمعین
به بهشت خواهد رفت و دید
که به بهشت بعد از ماضی آن
مدت در آمد و بهر توقف
را از وسع رسیدند پس رویت
که در آن موطن واقع شود و
اصل رویت را رویت و نبوی
گفتن محمول بر تجوید است
و نبی بر ظاهر و الله سبحانه
اعلم بحقائق الامور کلها

کتاب و نصیب تا و چهارم
بلا عیب اتفاقاً در انبالی
صد دریافت در بیان آنکه
احوال و مواجید نصیب عالم
امر است و علم با احوال نصیب
المخلوق این معرفت از معارف
سابقه است حقیقت معامله
انست که در مکتوب حضرت
مخارومزاده کلان علیه الرحمة
و بیان طریقت تحریر یافته
است بهر آنکه انسان مرکب
است از عالم خلق که ظاهر
است و از عالم امر که باطن
است احوال و مواجید و
مشاهدات و تجلیات که در
ابتداء و توسط ظهور بینماید
نصیب عالم امر انسان است
و همچنان حیرت و جهالت
و عجز و یأس که در انتها
حاصل میشود نیز نصیب عالم
امر است که باطن انسانست
ظاهر را بجمک مصراع و لا
ادری من کائس الکر که نصیب
در وقت فوت و ازین ماجرا
نیز نصیب است هر چند ثبات
و استقامت نیست اما تجویز
از انصباغ پیدا میگردد و
باصالة کار که بطا تعلق
دارد و علم آن احوال است
نه علم

ترتیباً هر یک از بودن بنام پروردگار خود نماز است و ششصد و کن یعنی نماز گذار و نزدیک است

وَالْيَسَادُ وَخَيْرُ سِتِّ أَقْرَبَ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنَ الرَّبِّ فِي الصَّلَاةِ وَقَالَ نَبَارَكُ وَتَعَالَى وَاسْتَجِدْ
وَأَقْتَرِبْ وَشَكَ نَيْسْتِ كِه دِيرِ وَتَمِیْكَ قُرْبِ اَلْهِی جَلَسَاتُهُ بِشَرِّ اسْتِ گنجایش غیر در آن وقت
مُسْتَقْبَلِ سِتِّ پِلَنِ خَيْرِ اَزِیْنِ كِرِمِیْ تَمِیْزِ مَفْهُومِ مِشْوَدِ كِه اَن وقتِ دِرِ نَازِ اسْتِ وِیْلِ بِرِ اَتَمَّارِ وقتِ دَوَمِ
وَصَلِّ اتْفَاقِ مَشَایِخِ اسْتِ قَالَ ذُو الثَّوْنِ الْمِصْرِيُّ مَا رَجَعْتُ مَن رَجَعَ الْاِمَامُ الطَّهْرِيُّ وَمَنْ وَصَلَ
لَا يَرْجِعُ ویا دواشت كِه عبارتِ اَزِ دَوَامِ حُضُورِ اسْتِ بِجَنَابِ قُدُسِ خُدا وِندی جَلَسَطَانِدِ دَوَرِ
طَرِیْقَةِ خَمْرَتِ خَوَاجِگانِ قُدُسِ اَللهُ تَعَالَى اَمَرِ وَاَحْمَدُ اَمْرِ مَقَرَّرِ اسْتِ بِاَجْمَلِ اَنْكَارِ اَزِ دَوَامِ وقتِ عِلْمِ
نَاسِی اسْتِ وَشَرِّ زَمَنَةِ قَلِیْدِه اَزِ مَشَایِخِ كَاثِبِ الْعَطَاءِ وَاَمَثَالِه كِه بَجَوَازِ رُجُوعِ وَاَصْلِ بَصَفَاتِ بَشَرِیَّتِ
قَالَ كَشْتِه اَنْدِ اَزِ اِنْجَا عَدَمِ دَوَامِ وقتِ مَفْهُومِ مِشْوَدِ خِلَافِ دِرِ جَوَازِ رُجُوعِ دَارِ نَدَنده وَدُقُوعِ چِه رُجُوعِ
الْبَتَّةِ وَاَقِيعِ نِیْسْتِ كَا لَا یَجْعَلُ عَلٰی اَكْبَایِه پَسِ اَجْلِعِ مَشَایِخِ بِرِ عَدَمِ رُجُوعِ وَاَصْلِ ثَابِتِ شَدِ خِلَافِ
بَعْضِ رَاجِعِ بَجَوَازِ رُجُوعِ كَشْتِ هَذَا طَائِفَةُ اَزِ مُنْتَهِیَانِ اَنْدِ كِه بَعْدِ اَزِ وَصُولِ بَدْرَجِه اَزِ دَوَرِ جَا
كَمَالِ حُصُولِ مُشَابَهَةِ جَمَالِ لَا یَزَالِ اِیْشَانِ رَا بُرُودِ قُوَّیِّه دِسْتِ مِیْدِ بِرِ تَسْلِیْمَةِ تَامَمِّه حَاصِلِ مِشْوَدِ
كِه اَزِ عَرُوجِ بِنَازِلِ وَصُولِ بَا زَمِیْدَارِ وَجِهَةِ مَنَازِلِ وَصُولِ هِنُوزِ دِرِ پَرِشِ دَارِ نَدَنده اِلَیْجِ قُرْبِ تَابِتِ
مَنْقَطِعِ كَشْتِه اَنْدِ بَا وَجُودِ اِیْنِ بُرُودِ قُوَّیِّه عَرُوجِ دَارِ نَدَنده اَزِ رُوعِ كَمَالِ قُرْبِ مَطْلُوبِ دِرِیْنِ صَوْتِ
سَمَاعِ اِیْشَانِ رَا سَوَدَمَنْدِ اسْتِ وَحَرَارَتِ نَخَشِ هِرْ زَمَانِ بَعْدِ سَمَاعِ اِیْشَانِ رَا عَرُوجِ بِنَازِلِ قُرْبِ
مِیْشَرِّه شَوَدِ وِیْلِ اَزِ تَسْكِیْنِ اِزَانِ مَنَازِلِ فِرُودِ اَیْنِه اَمَّا رَنگِه اِزَانِ مَقَامَاتِ عَرُوجِ عِلْمِ
مِی آرنَدِ وَاَن زَنگِ مُصَنِّعِ مِیگِرِ وِیْدِ اِیْنِ وَجِهَةِ بَعْدِ اَزِ قَدِّ نِیْسْتِ چِه فَقْدِ وَحَقِّ اِیْشَانِ مُفْقُودِ اسْتِ
بَلَكِه بَا وَجُودِ دَوَامِ وِیْلِ اِزِ بَرَأْیَةِ تَرَقِّیِ بِنَازِلِ وَصُولِ اسْتِ اِزِیْنِ قَبِیْلِ اسْتِ سَمَاعِ وِیْلِ وَجِهَةِ مُنْتَهِیَا
وِیْلِ اِیْنِ وَجِهَةِ اَزِ بَعْدِ اَزِ فَنَاقِیَةِ اِیْشَانِ رَا هِرْ چِنْدِ جَذِبِه عَطَا مِیْفِرِ اِیْنِه لَكِیْنِ چُونِ بُرُودِ قُوَّتِ
وَاَزِ وَجِهَةِ تَهْنَمَا وَتَحْصِیلِ تَرَقِّیَاتِ مَنَازِلِ عَرُوجِ كَفَايَةِ نِیْمِ كُنْدِ مَحْتَاجِ لِسَمَاعِ مِیگِرِ وِیْلِ طَائِفَةُ وِیگِرِ اَزِ مَشَایِخِ
اَنْدِ قُدُسِ اَللهُ تَعَالَى اَسْأَلُكُمْ كِه بَعْدِ اَزِ وَصُولِ بَدْرَجِه وِلَا یَبِثْ نَفُوسِ شَانِ وِیْلِ مَقَامِ بِنَدِیْ فِرُودِ

[illegible]

۱۲۰

۵۵ نور سبز، کسبہ، بکھڑا، ہمارے ہمارے، محمد جے اندک، یہ

طعام

مکتوب و صد و شصت و هشتم

بمولانا امان اللہ فقیہ صدوریافت و ربیان اعتقاد صحیح کہ ماخوذ از کتاب و سنت است بر وفق را
 صائب اہل سنت و جماعہ و رجوعا کہ از کتاب و سنت خلاف معتقدات اہل سنت و جماعہ فہمیدہ اند
 و یا کشف خلاف اہل حق معلوم ساختہ اند ^{بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ} بدان اَسْمَدَکَ اللّٰہُ تَعَالٰی
 وَاللّٰہُ مَکْ سَوَاءُ الصِّرَاطِ کہ از جملہ ضروریات طریق سالک اعتقاد صحیح است کہ علماء اہل سنت آنرا
 از کتاب و سنت و آثار سلف استنباط فرمودہ اند و کتاب و سنت را محمول و شتن بر معانی کہ جمہور علماء
 اہل حق یعنی علماء اہل سنت و جماعت آن معانی را از ان کتاب و سنت فہمیدہ اند نیز ضرور نیست
 و اگر بالفرض خلاف آن معانی فہمیدہ کشف و الہام امرے ظاہر شود آن را اعتبار نباید کرد و از ان
 استبعادہ باید نمود مثلاً آیات و احادیث کہ از ظواہر آنها توحید و وجود و مفہوم میشود و همچنین احاطہ سر یا
 و قرب و معیت ذاتیہ معلوم میگردد و چون علماء اہل حق از ان آیات و احادیث این معانی نہ فہمیدہ اند
 اگر ورنہ آنراے راہ برساکت این معانی منکشف شود و موجود و جزیکے نیاید یا اورا بالذات محیط داند
 و قریب ذانایا بدہر چند او درین وقت بواسطہ غلبہ حال و سکرت و وقت مغذ و رست آما باید کہ ہمیشہ سخن بچند
 و تعالیٰ مستحجی و متضرع باشد کہ اورا ازین و رطہ برآوردہ اموریکہ مطابق آرائے صائبہ علماء اہل حق
 است بروئے منکشف گرداند و ہر موئے از خلاف معتقدات حقہ ایشان ظاہر نسازد و باجماع معانی فہمیدہ
 علماء اہل حق را مضد ادا کشف خود باید ساخت و محکم الہام خود را جبر آن نباید و پشت چہ معانی کہ

قوله محکم یعتنین و کسبل و فتح حاء مهمله نیر یعنی سنگ زر کنس که سیاہ باتند و بر ان آنا تسن یکصد ۱۲ غ

[illegible]

زائد بر وجود ذات تعالی انکار ایشان ازین راه پیدا شده است که درین وقت مشهود ایشان ذات
تعالی و تقدس و مراتب این صفات معلوم است که مراتب از نظر رایی محتمل میباشد پس بواسطه
آن اختفا حکم بربوب وجود آنها در خارج کرده اند و گمان برده اند که اگر موجودی بودند مشهود می گشتند
فحیث لا مشهود لا وجود و بر علما بواسطه حکم ایشان بوجود صفات طعن کرده اند بلکه بقرینه شریعت حکم
نموده ایم احکامنا الله سبحانه عن الجرات فی الطعن و اگر ایشان را درین مقام ترقی واقع می شد مشهور
ایشان ازین پرده می برد و حکم مرتبته را از میان می کشید صفات را جدا میدیدند و حکم بانکار آنها نمیکردند
و کار ایشان تا بطعن را بعلما نمیکشید و از جمله کلمات آن بعض حکم بعضه امور است که مستلزم احیاء
واجب اند تعالی و تقدس اگر چه ایشان لفظی احیاء اطلاق نمی کنند و اثبات اراده می نمایند اما می
نمی گویند که اراده اند و درین حکم جمیع اهل قیل را مخالفند یکی از آن جمله امور حکم ایشانست بآنکه حق سبحانه
تعالی قادر است بقدرت معنی انشاء فعل وان لم یکن له یفعل - اما شرطیه اولی را واجب الصدق
میدانند و ثانیه را امتنع الصدق و این قول بایجاب است بلکه انکار قدرت است نیز بمعنی که مقرر
اهل قیل است چه نزد ایشان قدرت بمعنی صحت فعل و ترک است و لازم از قول ایشان وجوب فعل
و امتناع ترک است فاین هذامن ذلک نذهب ایشان درین مسئله بعینه نذهب حکماست
و اثبات اراده نمودن باوجود وجوب صدق اولی و امتناع صدق ثانیه و خود را باین اثبات از حکما
جدا ساختن مانع نیست چه اراده تخصیص احد المتساویین است فحیث لا تساوی لا اماراده و ههنا
التساوی معدوم و لا لوجوب و الامتناع فافهم و از جمله آن امور بیان ایشان است در تحقیق
مسئله قضاء و قدر بر پنج که ظاهرش را نجاب است و از جمله عبارات ایشان در آن بحث نیست
که لکالم محکوم من المحکوم محکامه قطع نظر از ایجاب حق سبحانه را محکوم احدی ساختن محکوم
را بر و گماشتن بسیار مستقیم است انهم یلقون منکر امین القول و ضروراً و اشغال آنها
از محال کلمات بسیار است کقولهم بعد ما کان رویه الحق سبحانه الا بحکلی صوری و این

عنه چنانچه فاعل گشتن ایشان بنهی امکان مدد حق تعالی در آخرت مگر تخلی صوری

در وقت قدس و مراتب این صفات معلوم است که مراتب از نظر رایی محتمل میباشد پس بواسطه آن اختفا حکم بربوب وجود آنها در خارج کرده اند و گمان برده اند که اگر موجودی بودند مشهود می گشتند
فحیث لا مشهود لا وجود و بر علما بواسطه حکم ایشان بوجود صفات طعن کرده اند بلکه بقرینه شریعت حکم نموده ایم احکامنا الله سبحانه عن الجرات فی الطعن و اگر ایشان را درین مقام ترقی واقع می شد مشهور ایشان ازین پرده می برد و حکم مرتبته را از میان می کشید صفات را جدا میدیدند و حکم بانکار آنها نمیکردند
و کار ایشان تا بطعن را بعلما نمیکشید و از جمله کلمات آن بعض حکم بعضه امور است که مستلزم احیاء واجب اند تعالی و تقدس اگر چه ایشان لفظی احیاء اطلاق نمی کنند و اثبات اراده می نمایند اما می نمایند که اراده اند و درین حکم جمیع اهل قیل را مخالفند یکی از آن جمله امور حکم ایشانست بآنکه حق سبحانه قادر است بقدرت معنی انشاء فعل وان لم یکن له یفعل - اما شرطیه اولی را واجب الصدق میدانند و ثانیه را امتنع الصدق و این قول بایجاب است بلکه انکار قدرت است نیز بمعنی که مقرر اهل قیل است چه نزد ایشان قدرت بمعنی صحت فعل و ترک است و لازم از قول ایشان وجوب فعل و امتناع ترک است فاین هذامن ذلک نذهب ایشان درین مسئله بعینه نذهب حکماست و اثبات اراده نمودن باوجود وجوب صدق اولی و امتناع صدق ثانیه و خود را باین اثبات از حکما جدا ساختن مانع نیست چه اراده تخصیص احد المتساویین است فحیث لا تساوی لا اماراده و ههنا التساوی معدوم و لا لوجوب و الامتناع فافهم و از جمله آن امور بیان ایشان است در تحقیق مسئله قضاء و قدر بر پنج که ظاهرش را نجاب است و از جمله عبارات ایشان در آن بحث نیست که لکالم محکوم من المحکوم محکامه قطع نظر از ایجاب حق سبحانه را محکوم احدی ساختن محکوم را بر و گماشتن بسیار مستقیم است انهم یلقون منکر امین القول و ضروراً و اشغال آنها از محال کلمات بسیار است کقولهم بعد ما کان رویه الحق سبحانه الا بحکلی صوری و این

کبریا و تعالی و تقدس و مراتب این صفات معلوم است که مراتب از نظر رایی محتمل میباشد پس بواسطه آن اختفا حکم بربوب وجود آنها در خارج کرده اند و گمان برده اند که اگر موجودی بودند مشهود می گشتند
فحیث لا مشهود لا وجود و بر علما بواسطه حکم ایشان بوجود صفات طعن کرده اند بلکه بقرینه شریعت حکم نموده ایم احکامنا الله سبحانه عن الجرات فی الطعن و اگر ایشان را درین مقام ترقی واقع می شد مشهور ایشان ازین پرده می برد و حکم مرتبته را از میان می کشید صفات را جدا میدیدند و حکم بانکار آنها نمیکردند
و کار ایشان تا بطعن را بعلما نمیکشید و از جمله کلمات آن بعض حکم بعضه امور است که مستلزم احیاء واجب اند تعالی و تقدس اگر چه ایشان لفظی احیاء اطلاق نمی کنند و اثبات اراده می نمایند اما می نمایند که اراده اند و درین حکم جمیع اهل قیل را مخالفند یکی از آن جمله امور حکم ایشانست بآنکه حق سبحانه قادر است بقدرت معنی انشاء فعل وان لم یکن له یفعل - اما شرطیه اولی را واجب الصدق میدانند و ثانیه را امتنع الصدق و این قول بایجاب است بلکه انکار قدرت است نیز بمعنی که مقرر اهل قیل است چه نزد ایشان قدرت بمعنی صحت فعل و ترک است و لازم از قول ایشان وجوب فعل و امتناع ترک است فاین هذامن ذلک نذهب ایشان درین مسئله بعینه نذهب حکماست و اثبات اراده نمودن باوجود وجوب صدق اولی و امتناع صدق ثانیه و خود را باین اثبات از حکما جدا ساختن مانع نیست چه اراده تخصیص احد المتساویین است فحیث لا تساوی لا اماراده و ههنا التساوی معدوم و لا لوجوب و الامتناع فافهم و از جمله آن امور بیان ایشان است در تحقیق مسئله قضاء و قدر بر پنج که ظاهرش را نجاب است و از جمله عبارات ایشان در آن بحث نیست که لکالم محکوم من المحکوم محکامه قطع نظر از ایجاب حق سبحانه را محکوم احدی ساختن محکوم را بر و گماشتن بسیار مستقیم است انهم یلقون منکر امین القول و ضروراً و اشغال آنها از محال کلمات بسیار است کقولهم بعد ما کان رویه الحق سبحانه الا بحکلی صوری و این

مسکله راه دان راه بین راه تما است که نظر او شانی امر اض قلبیه است و توجه او دافع اخلاق
 رویه نامرئی پس اول طلب شیخ نماید اگر بحض فضل خداوندی بکشتانه شیخ را با و دانانند معرفت
 شیخ را نعمت عظمی تصور کرده خود را ملازم او سازد و تمام متفاد تصرفات او کرده و شیخ الاسلام هر وی
 میفرماید آتی حسیت اینکه دوستان خود را کردی که هر که ایشان را شناخت تراینت و ما ترانیا
 ایشان را شناخت اختیار خود را با کلمه و اختیار شیخ کم کند و خود را از جمیع مرادات تهی ساخته کم
 همت را در خدمت او بندد و هر چه شیخ او را فرماید سعادتی خود را در آن دانسته در امثال آن
 بجان سخی نماید شیخ مقتدا اگر مناسب است ادا و ذکر خواهد دید بان امر خواهد نمود و اگر توجه و مراقبه مناسب
 است بان اشارت خواهد کرد و اگر در مجرب و صحبت کفایت معلوم خواهد کرد بان امر خواهد نمود با جمله با وجود
 دریافت صحبت شیخ احتیاج ذکر هیچ شرطی از شرائط راه نیست هر چه مناسب حال طالب خواهد دید
 خواهد فرمود و اگر در بعضی امور از شرائط راه تقصیر واقع خواهد شد صحبت شیخ آن را تلافی خواهد کرد
 و توجه او خیر نقصان آن خواهد نمود و اگر شرف صحبت این چنین شیخ مقتدا شرف نشد اگر از مرادات
 خدیش خواهند کرد و بعضی عنایت بیغایت کار او را کفایت خواهند نمود و هر شرطی و ادبیکه در کار
 شود اعلام خواهند فرمود و در قطع منازل سلوک روحانیات بعضی اکابر را و سائل راه او خواهند سا
 چه بطریق جبری عادت اند سجنانه و قطع راه سلوک توسط از روحانیات مشایخ و کار است
 و اگر از مریدها نیست کار او نه توسط شیخ مقتدا و خطر است تا زمان وصول بشیخی باید که همیشه
 تحت سجنانه ملتجی و متضرع باشد که او را شیخ مقتدا رساند و نیز می باید که رعایت شرائط راه را لازم دان
 شرائط و کتب مشایخ به تفصیل بیان یافته است از آنجا ملاحظه نموده مرعی دارد و معظم شرائط راه محتاج
 بانفس است و آن موقوف بر رعایت مقام قریع و تقوی است که عبارت از انتهاز محارم است
 و انتهاز محارم صورت نه بند و تا از فضول مباهات اجتناب نکند چه از خائے عنان و در ارتکاب
 مباهات باشی و مشبهات میسراند و مشبه مجرم نزدیک است و احتمال وقوع در آن قوی تر
 است

لکھنوی حضرت سید
 انصاری میرزا علی
 نقیب کو شیخ الاسلام
 سزا در زمان انصاری
 الانصاری سزا در زمان
 سزا در زمان انصاری
 است و در انصاری
 زمان غایت از انصاری
 شایان در انصاری
 بنویسند و در سزا

انصاری
 سزا در زمان
 انصاری

لکھنوی حضرت سید
 انصاری میرزا علی
 نقیب کو شیخ الاسلام
 سزا در زمان انصاری
 الانصاری سزا در زمان
 سزا در زمان انصاری
 است و در انصاری
 زمان غایت از انصاری
 شایان در انصاری
 بنویسند و در سزا

یعنی بر مقتدا است و احتمال دارد در حرام تر است

خود بواسطه بعضی نیات حقانیه امور محدثه پیدا کرده اند که نهایت تصحیح در آن حکم نبضت است بجای
 اکابر این سلسله علییه که سر موی مخالفت سنت تجویزیه کرده اند و ابتداء و احداث روانداشته پس
 مخالفت نفس درین طریق اتم باشد پس اقرب طرق باشد پس طالب اختیار این طریق اولی و
 انسب باشد چه راه بغایت اقرب است و مطلب در کمال رفعت و جماع اندیشاخرین خلفاء ایشان که
 اوضاع این بزرگواران گرفته بعضی امور درین طریق احداث نموده اند و جماع و قص و جهرا اختیار کرده
 متشأن آن عدم وصول است بحقیقت نیات اکابر این خانواده بزرگ خیال کرده اند که باین مختار
 و متبدعات تکمیل و تمجید این طریقه مینمایند دانسته اند که در تخریب و اضعاف آن می کوشند و الله
 یحیی الحق و هو یهدی السبیل

کتاب و صد شتا و هفتم

بمخالفان آگاه برادر حقیقی حضرت ایشان میان غلام محمد صدور یافته و بیان جبهه به و سلوک معارف
 که مناسب این دو مقام اند **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ** الحمد لله الذی هدانا لهذا هذا انا لکنه قد علمنا
 اننا لکنه قد علمنا ان هدانا الله لقد جاء ربنا بآیاتی و احسنهم بافضلهم
 و اکملهم محمد الذی جاء به الصدیق صلوات الله سبحانه و بركاته و تحیاتة و عجلت
 الیه و علی من تابعهم اجمعین الی یوم الدین امین چون دیده شد که طالبان بواسطه
 و نایب همت پستی فطرت و عدم دریافت صحت شیخ کامل مشکل طویل او مطلب رفیع را
 براه قصیر و مقصود فرود آورده اند و بهر چه ایشان را در راه همیشه شده از حقیر و تقیر اکتفا نموده و همان
 مقصود پست است و خود را بوصول آن کامل منتحی انگاشته اخوا لیکه منتحیان راه و واصلان آگاه
 از انجام کار و نهایت روزگار خود بیان فرموده اند این جماعت پست فطرت باستیلا و قوت تخلف
 خود آن احوال کامل را بر احوال ناقصه خود تطبیق داده اند و همان قصه است هم بخوابند و مگر و شش

همان معرفت روان مستحق جان

این نیت است که در این کتاب
 از این طریق است که در این کتاب
 از این طریق است که در این کتاب
 از این طریق است که در این کتاب

این نیت است که در این کتاب
 از این طریق است که در این کتاب
 از این طریق است که در این کتاب
 از این طریق است که در این کتاب

این نیت است که در این کتاب
 از این طریق است که در این کتاب
 از این طریق است که در این کتاب
 از این طریق است که در این کتاب

بحق است برائے حق است تفصیل این سخن عنقریب مذکور خواهد شد انشاء الله تعالی این عبارت
 صوری و این مناسبت ظاهری باعث آن تخیل می شود و چون در طریقه حلیه نقشبندیه جذب بر
 سلوک متقدم است مجذوبان این طریق را که بدولت سلوک مشرف شده اند این قسم تخیل و این
 نوع توهم بسیار است و جمیع را هم از ایشان که احوال منقلب در مقام جذب حاصل میشود و از حال بحال
 میروند قطع منازل سلوک و طے مسالک سیر الی اسد می انگارند و آن تقلبات خود را مجذوب
 سالک میدانند بخاطر فائز و زیارت که فقره چند نوشته شود در بیان حقیقت جذب و سلوک و فرق بین
 این هر دو مقام با ذکر بعضی از خواص متمیزه هر یک از دیگر و فرق در میان جذب مبتدی جذب
 منتهی و حقیقت مقام تکمیل و ایشاد و علوم دیگر که مناسب آن مقام باشد الحق الحق و یطیل
 الباطل و لکریه الخیر یحیی و فتنه فیہ یحیی و فتنه فیہ یحیی و فتنه فیہ یحیی و فتنه فیہ یحیی
 السبیل و نعم المولى و نعم الوکیل این مکتوب مشتمل است بر دو مقصد و یک خاتمه مقصد اول
 در بیان معارفی که بمقام جذب متعلق اند و مقصد ثانی در آنچه تعلق بسلوک او در خاتمه بیان
 بعضی علوم و معارف متفرقه است که طالبان را دانستن آنها کثیر المنفعت است مقصد اول
 بدانکه مجذوبان سلوک تمام ناکرده هر چند جذب قوی داشته باشند و از هر راهی که منجذب شوند
 و خلل جز که از باب قلوب اند بے سلوک و تزکیه نفس از مقام قلب نمیتوان گذشت و بمقلب قلب
 پیوسته انجذاب ایشان انجذاب قلبی است محبت شان عرضی است نه ذاتی عرضی است اصل
 چه نفس با روح درین مقام متمسک است و ظلمت بانور درین معامله مختلط با کلبه ایست و صیقل مقام قلب
 بر آمدن و بمقلب قلب پیوستن و انجذاب روحی بمطلوب پیدا کردن بے تخلص روح از نفس
 از برائے توجه بمطلوب و جدا شدن نفس از روح و فرود آمدن او در مقام بندگی متصور نیست باوم
 که این هر دو فی الحقیقت مجتمع اند حقیقت جامع قلبیه محکم و برپا است انجذاب خالص روحی متصور
 نیست و تخلص روح از نفس بعد از قطع منازل سلوک و طے مسالک سیر الی اسد و تحقق سیر فی اسد

۱۵۰ این جا و آن جا در کتاب حلیه نقشبندیه مذکور است

۱۵۱ در کتاب حلیه نقشبندیه مذکور است

۱۵۲ این عبارت در کتاب حلیه نقشبندیه مذکور است

۱۵۳ در کتاب حلیه نقشبندیه مذکور است

۱۵۴ در کتاب حلیه نقشبندیه مذکور است

همی درون قید اولی الامر با بعد

پس ناچار این فانی را فانی فی الامر بناید گفت و باقی را باقی با بعد نه بلکه مطلق فانی و باقی میتوان
گفت یا تنقید بصفته یعنی فانی و صفت علم یا باقی باقی آن صفت پس ناچار فنا می محمدیان اتم آمد
و بقای ایشان اکمل و ایضا عروج محمدی چون بجانب شیون است و شیون را با عالم هیچ مناسب نیست
تست چه عالم ظل صفاتست نه ظل شیون پس قنای سالک در شانی مستلزم فنا مطلق او باشد
برنجیکه هیچ بقای وجود سالک و اثر او ماند و همچنین بر تقدیر بقا تمامی خود بان شان باقی میگرد
بخلاف فانی در صفت که تمام از خود نمی برآید و اثرش زایل نمیگردد و چه وجود سالک اثر همان صفت
و ظل آن پس ظهور اصل ماحی وجود ظل باطل نباشد و بقا باندازه فنا است پس محمدی از رجوع بصفا
بشرب این باشد و از خوف رتبه محفوظ چه او یکی از خود برآمده است و با و بسبب باقی گشته درین محل
عود و منوع باشد بخلاف در صورت قنای صفاتی که عود و راجع بواسطه بقای اثر وجود سالک ممکن
است اینچنان تواند بود و اختلافیکه در میان مشایخ قدس الله تعالی امثالهم و رجوع و اصل عدم
جواز آن واقع است حق آنست که اگر محلیست محفوظ است از عود و الا در خط است و همچنین است
اختلافیکه در زوال اثر وجود سالک بعد از فنا است او واقع است بعضی بزوال عین و اثر قائل گشته اند
و بعضی دیگر بزوال اثر را جائز ندانند و حق درین باب نیز تفصیل است اگر محلیست عین و اثر هر دو
را گم میسازد و غیر او را اثر زایل نمی شود چه صفت که اصل اوست باقی است پس زوال ظل آن
ایسا ممکن نباشد اینجا و قیقه ایست باید دانست که مراد از زوال عین و اثر زوال شهودیست و وجودی
چه قول بزوال وجودی مستلزم اتحاد و زندقه است و جماعه ازین طائفه زوال وجودی تصور کرده اند
از زوال اثر ممکن گریخته اند و آن را اتحاد و زندقه دانسته اند و الحق ما حَقَّقْتُ بِاعْلَامِ شَرْبِیَّتِی
عجب است که با وجود قول بزوال وجودی بزوال عین نیز قائل گشته اند چه حکم بزوال عین وجود و رنگ
حکم بزوال اثر مستلزم اتحاد و زندقه است باجملة زوال وجودی و عین و اثر محالست و شهودی
در هر دو ممکن بلکه واقع لیکن مخصوص بمحمدی مشرب است پس محمدیان تمام از قلب می آیند و مقلب

لایزال است
این تمام از وجودی است
و قیقه ایست
لصاحب الدین

و بر رخ رنگ طرقتن خودی گیر و قابلیت نیز رنگ صفات گرفته قابلیت پیدا کرده اند و فراق نیست
 اگر اندک است اندک نیست و درون دیده اگر نیم هست بسیار است و آفرین بیان لایح گشت
 که ظهور ذات تعالی تقدس نه پرده منافی تجلی شهودی نیست لیکن تجلی وجودی را منافی است
 لهذا آن سرور را علی الصلوة والسلام والحقية و در جانب وصول فیض و وجه کمالات ولایت
 حائلی در میان نیامد و در جانب وصول فیض وجودی حائلی در میان آمد که قابلیت انصاف
 است چنانکه گذشت گفته نشود که چون شیون و قابلیت اینها از اعتبارات عقل باشد وجود ذهنی
 ثابت شد و از این حجاب علمی لازم آمد غایه مافی الباب حجب صفات خارجی است و حجب شیون
 علمی زیرا که گوئیم که موجود ذهنی در میان و موجود خارجی پرده نمیشود و موجود خارجی را پرده نمی شود
 که موجود خارجی و کس لهما فالحجاب العلمی ممکن ان تقاعه من البین بمحصل بعض المعانی
 بخلاف الخایر فانه لا یتکون زواله چون این مقدمات معلوم گشت پس بدانکه اگر محسوس است
 مستهائ سیر او که منتهی بسیر الی الله است تا بطل شاست که اسم اوست و بعد از فنا دران اسم
 بفنائی فی الله شرف می گردد و اگر آن اسم باقی گشت بقا باسد و از نیز میسر گشت و باقی فنا و بقا
 و مرتبه اولی از ولایت خاصه محمدیه علیها الصلوة والسلام والحقية و داخل میشود و اگر محمدی مشرب
 نیست بقابلت صفت یا نفس صفت که رب اوست میرسد و اگر درین اسم فانی گشت فانی فی الله
 بر و طلاق نباید کرد و همچنین بر تقدیر بقا آن اسم باقی باسد نیست چه اسم الله عبارت از مرتبه است
 که جامع جمیع شیون و صفات است و چون در جبهه شیون رتاد است اعتبار است عین و اندوین
 یکدیگر پس فنا در یک اعتبار فنا در جمیع اعتبارات است بلکه فنا در ذات تعالی و تقدس و همچنین
 بقا یک اعتبار بقا جمیع اعتبارات است پس فانی فی الله و باقی باسد درین صورت گفتن درست
 میشود بخلاف در جانب صفات که موجود اند و وجودی از بر ذات مغایرت اینها با ذات عز سلطانه
 و بایک دیگر تحقیقی است پس فنا در یک صفت مستلزم فنا در جمیع نیست و هکذا الحال فی البقاء

علم و صفا
 و کشف و بیان
 و در بیان
 کمالات و لایح
 حائلی در میان

علم و صفا
 و کشف و بیان
 و در بیان
 کمالات و لایح
 حائلی در میان

علم و صفا
 و کشف و بیان
 و در بیان
 کمالات و لایح
 حائلی در میان

علم و صفا
 و کشف و بیان
 و در بیان
 کمالات و لایح
 حائلی در میان

علم و صفا
 و کشف و بیان
 و در بیان
 کمالات و لایح
 حائلی در میان

علم و صفا
 و کشف و بیان
 و در بیان
 کمالات و لایح
 حائلی در میان

و اما در این باب که در این کتاب مذکور است

معلوم نمیشود چه بسیارے از متوسّطان در وقت حصول این جذبہ از عروج بغوث تفاعّد نموده اند و ہما
جذبہ را جذبہ نہایت انگاشتہ اگر کافی مے بود وراثت را میگذاشت آری جذبہ متقدّم چون محبوبان
تعلّق داد و اگر کافی باشد گنجایش دارد و محبوبان را بقلب عنایت خواہند کشید و در اثنا و طریق نحو منہ
گذاشت آما این کفایت در حق جمیع جذبات متقدّم ہم ممنوعست جذبہ کہ انجام کار او بسلوک
کشہ کافی است و اگر بسلوک نیاید مجزوب ^{بجذبہ} اتر است از محبوبان نیست حاتمہ طائفہ از شاہین
قدّس اللہ تعالیٰ اسرار ہم گفته اند کہ تجلی ذاتی مدّخل شعور است و محطّل حسّ بعضی از ایشان از
حال خود چنین گفته اند کہ در وقت ظہور این تجلی ذاتی تا مدّتی بحسّ و حرکت افتادہ بود و مردم مردم
مے انگاشتند و بعضی دیگر منع کلام و جہان در تجلی ذات کردہ اند حقیقت این سخن آنست کہ این تجلی
ذات در پردہ اسمی است از اسما و بقا پردہ بواسطہ بقایا مے اثر وجود صاحب تجلی است و آن
مے شعوری بواسطہ آن بقیہ است اگر تمام فانی میگشت و بہ بقا باسد مشرف می شد آن تجلی
ہرگز اورا بشعور نمیساخت شعر مجرّف بالتّبار منّ بعمّس بہا. و منّ هوالا لو کیف مجرّف
اولّ مایں نار است ہر آئینہ بسوز و و متلاشی شود و ثانی عین نار است فکیف مجرّف بلکہ گوئیم آن
تجلی کہ در پردہ است تجلی ذات نیست داخل تجلی صفاتست تجلی ذات کہ مخصوص آن حضرت
علیہ الصلوٰۃ و السلام و النّبیّۃ تجلی مے پردہ است و علامت پردہ بشعوری است و بشعوری
از دوریت و دلیل بے پردگی شعور است و شعور در کمال حضور است بزرگے از حال صاحب
این تجلی کہ بالا صالہ و الاستقلال است چنین خبر داد علیہ الرضوان آنجا کہ گفت ^{موسے}
زہوش رفت بیک پر توے صفات چہ تو عین ذات می نگری و بیسمی چہ و ہمین تجلی ذاتی کہ
بے پردہ است محبوبان را دایمی است و محبوبان را برقی زیر کہ اندان محبوبان رنگ ارواح شان
گرفتہ اندان نسبت در کلیہ ایشان سرایت کردہ است و در محبوبان این سرایت بسبیل ندرست
و انچه در حدیث نبوی علیہ الصلوٰۃ و السلام مے و منّ النّبیّات اکملہا واقع شدہ است

کے لئے طلبہ بہم نظر
لائے خود بخوبی مدد
ان کے کتبہ بلاتوان
آؤت "مشق
میں خود بخوبی بصیرت
فائل : اذکار سنائی
کندہ اذکار سنائی
روز و سہل نام علی تعلیم
ہے بلکہ کہتے ہیں :

منوچهر بن ابراهیم

۵۳ فی مومنون ذوات
اسکریاس کنیزان و
بالبران و کیا تو
است بگم سوزانده
لمحکم الی اللہ العالی

چند لکھ حضرت خضر علیہ السلام
میں ہیں ان کو ان کے نام سے پکارو

می پویندند از تقلب احوال آزاد و از رقیبت ماسوا^{۱۱} بالکلیه^{۱۲} ردد و دیگر از چون وجود آثار دیگر
 است و تقلب احوال نقد وقت مخلصی از مقام قلب ندارند چه وجود آثار و تقلب احوال از مشتب^{۱۳}
 متو^{۱۴} حقیقت جامع قلبیه است پس شهود و دیگران همیشه در پرده باشد چه هر قدر که از بقایای وجود یک
 ثابت است پرده مطلوب همان قدر است چون اثر باقیست پرده همان اثر است معرفت
 اگر سالک از راه سلوک غیر متعارف در مرتبه از مراتب فوق اس^{۱۵} که رب او است برسد و نه آنکه بان
 احم رسد و آن مرتبه فانی و تهلیک گردد و فانی امد در آن صورت گفتن نیز درست است و چنین
 است بقا بان مرتبه پس تخصیص فانی اسد بان احم باعتبار آنست که آن مرتبه آفری است از مراتب
 سائر آفرینه معرفت سلوک انواع است بعضی را به تقدّم جذبه است و بعضی دیگر را جذبه بر
 سلوک شان مقدم است و جماع را در آثار قطع منازل سلوک جذبه حاصل میشود و جمعی را طے منازل
 سلوک میسر می شود اما تا بعد جذبه میسرند تقدّم جذبه محبوبان راست و باقی اقسام مجتهدین تعلق دارد
 سلوک مجتهدان عبارت از طے مقامات عشره مشهوره است به ترتیب و تفصیل و در سلوک محبوبان
 خلاصه مقامات عشره حاصل میشود به ترتیب و تفصیل کار می ندارند علم بوحث وجود و مانند آن از احاطه
 و سران و معیت ذاتیه بجز به مقدم یا متوسط وابسته است سلوک خالص جذبه منتهیان با مثال
 این علوم مناسبت نیست چنانکه بالا گذشت و حق الیقین منتهیان را نیز بعلوم مناسبت توحید وجود مناسبت
 نیست هر چایان حق الیقین بمقام مناسب اگر باب توحید وجود کرده اند آن حق الیقین مجتهدان
 مبتدی یا متوسط است معرفت بعضی مشایخ فرموده اند که چون کار طالب بجز به برسد بعد از آن
 را بهر همان جذبه است و پس یعنی احتیاج به توسط را بهر دیگر ندارد و همان جذبه کافی است اگر این
 جذبه جذبه سیر فی اسراراده نموده اند بلی کافی است اما لفظ را بهر سیرانی این اراده است چه بعد
 از سیر فی الله سافته نیست که در قطع آن محتاج را بهر باشد و همچنین جذبه متقدم هم را نیست
 چنانکه متبادر از عبارت است پس ناچار جذبه متوسط اراده نموده باشند و کفایت او در وصول مطلوب

نه فانی شدن در حق
میرین می خرد با هم در حق
شخصیت آن

نه در سابق آنجا که
تغییر می کند با هم در حق
شخصیت سیرا دارد ۱۱

نه یعنی جذبه بر فانی
در هر قدر در فانی و فانی
درب در فانی یکسان شود

بگوید
بگوید
بگوید

نه که در فانی است و فانی
فانی عبارت از را بهر چنان
که بهر است و پس ۱۲

نه یعنی در اول شان
چون کار طالب بجز بهر برسد
چنان فانی می شود و در اول
چنان در اول فانی می شود
که در اول فانی می شود
چنان فانی می شود و پس
چنان فانی می شود و پس
چنان فانی می شود و پس

۱۰۰ کتب معتبره است
 ۱۰۱ کتب معتبره است
 ۱۰۲ کتب معتبره است
 ۱۰۳ کتب معتبره است
 ۱۰۴ کتب معتبره است
 ۱۰۵ کتب معتبره است
 ۱۰۶ کتب معتبره است
 ۱۰۷ کتب معتبره است
 ۱۰۸ کتب معتبره است
 ۱۰۹ کتب معتبره است
 ۱۱۰ کتب معتبره است

انجذب و بان عروج ناکرده لیکن محبت اصل و منگیه شایسته اگر چه محبت در میان است چه عجب اگر
 بحکم المزمع مع من احب در مجذوبان نیز قرب و معیت اصل اعتبار کرده شود پس مجذوبان و محبت
 مناسبت بمجذوبان دارند چه ذاتی و لکن مع المحب در مجذوبان نیز متحقق است معرفت در
 عبارت بعضی ازین طائفه واقع است که اقطاب را تجلی صفات است و افراد را تجلی ذات و این
 سخن بحال تامل است چه قطب محمدی مشرب است محمدیان را تجلی ذات است آری در این تجلی
 نیز تفاوتهاست قریبکه افراد را است اقطاب نیست اما هر دو را از تجلی ذات نصیب است مگر آنکه گوئیم
 که اقطاب قطب ابدال مراد داشته باشد که بر قدم حضرت اسرافیل است نه بر قدم محمد معرفت
 ان الله خلق ادم على صورته الله تعالى بيحون و چگونه است روح آدم را که خلاصه اوست
 بر صورت بیچونی و بیچگونگی آفرید پس همچنانکه حق سبحانه و تعالی لامکان نیست روح نیز لامکانی
 آمد و نسبت روح بآبدن همچو نسبت اوست تعالی و تقدس با عالم نه دخل است نه خارج نه متصل
 نه منفصل بیش از قیومیت نسبت مفهوم نمیشود هر ذره از ذرات بدن را مقوم روح است همچنانکه الله تعالی
 قیوم عالم است قیومیت او تعالی مر بدن را بواسطه قیومیت روح است هر فیضیکه وارد می شود
 محل در روان فیض ابتداء روح است و بواسطه روح آن فیض ببدن میرسد و چون روح بصورت
 بیچونی و بیچگونگی آفریده شد لاجرم بیچون و بیچگونگی حقیقی را در روح گنجایش آمد که استیعنی
 از صفی و کائناتی و لکن تسع قلب عبد المؤمن چه ارض و سما با وجود وسعت و فراخی چون داخل
 دایره مکانند و بدایع چونی و چگونگی متقسم گنجایش لامکانی که مقدس از چندی و چونی است ندارند
 لامکانی در مکان گنجایش ندارد و بیچون و بیچون آرام نمیکرد پس ناچار گنجایش در قلب عبد
 مومن که لامکانی است و نمبر از چندی و چونی است متحقق گشت تخصیص قلب عبد مومن بنا بر
 آنست که قلب غیر مومن کامل از آفج لامکانی فرود آمده است و گرفتار چندی و چونی شده و حکم
 آن گرفته پس بواسطه این نزول و گرفتاری چونکه داخل دایره مکانی شده است و چونی پیدا کرده است

۱۱۱ کتب معتبره است
 ۱۱۲ کتب معتبره است
 ۱۱۳ کتب معتبره است
 ۱۱۴ کتب معتبره است
 ۱۱۵ کتب معتبره است
 ۱۱۶ کتب معتبره است
 ۱۱۷ کتب معتبره است
 ۱۱۸ کتب معتبره است
 ۱۱۹ کتب معتبره است
 ۱۲۰ کتب معتبره است
 ۱۲۱ کتب معتبره است
 ۱۲۲ کتب معتبره است
 ۱۲۳ کتب معتبره است
 ۱۲۴ کتب معتبره است
 ۱۲۵ کتب معتبره است
 ۱۲۶ کتب معتبره است
 ۱۲۷ کتب معتبره است
 ۱۲۸ کتب معتبره است
 ۱۲۹ کتب معتبره است
 ۱۳۰ کتب معتبره است
 ۱۳۱ کتب معتبره است
 ۱۳۲ کتب معتبره است
 ۱۳۳ کتب معتبره است
 ۱۳۴ کتب معتبره است
 ۱۳۵ کتب معتبره است
 ۱۳۶ کتب معتبره است
 ۱۳۷ کتب معتبره است
 ۱۳۸ کتب معتبره است
 ۱۳۹ کتب معتبره است
 ۱۴۰ کتب معتبره است
 ۱۴۱ کتب معتبره است
 ۱۴۲ کتب معتبره است
 ۱۴۳ کتب معتبره است
 ۱۴۴ کتب معتبره است
 ۱۴۵ کتب معتبره است
 ۱۴۶ کتب معتبره است
 ۱۴۷ کتب معتبره است
 ۱۴۸ کتب معتبره است
 ۱۴۹ کتب معتبره است
 ۱۵۰ کتب معتبره است
 ۱۵۱ کتب معتبره است
 ۱۵۲ کتب معتبره است
 ۱۵۳ کتب معتبره است
 ۱۵۴ کتب معتبره است
 ۱۵۵ کتب معتبره است
 ۱۵۶ کتب معتبره است
 ۱۵۷ کتب معتبره است
 ۱۵۸ کتب معتبره است
 ۱۵۹ کتب معتبره است
 ۱۶۰ کتب معتبره است
 ۱۶۱ کتب معتبره است
 ۱۶۲ کتب معتبره است
 ۱۶۳ کتب معتبره است
 ۱۶۴ کتب معتبره است
 ۱۶۵ کتب معتبره است
 ۱۶۶ کتب معتبره است
 ۱۶۷ کتب معتبره است
 ۱۶۸ کتب معتبره است
 ۱۶۹ کتب معتبره است
 ۱۷۰ کتب معتبره است
 ۱۷۱ کتب معتبره است
 ۱۷۲ کتب معتبره است
 ۱۷۳ کتب معتبره است
 ۱۷۴ کتب معتبره است
 ۱۷۵ کتب معتبره است
 ۱۷۶ کتب معتبره است
 ۱۷۷ کتب معتبره است
 ۱۷۸ کتب معتبره است
 ۱۷۹ کتب معتبره است
 ۱۸۰ کتب معتبره است
 ۱۸۱ کتب معتبره است
 ۱۸۲ کتب معتبره است
 ۱۸۳ کتب معتبره است
 ۱۸۴ کتب معتبره است
 ۱۸۵ کتب معتبره است
 ۱۸۶ کتب معتبره است
 ۱۸۷ کتب معتبره است
 ۱۸۸ کتب معتبره است
 ۱۸۹ کتب معتبره است
 ۱۹۰ کتب معتبره است
 ۱۹۱ کتب معتبره است
 ۱۹۲ کتب معتبره است
 ۱۹۳ کتب معتبره است
 ۱۹۴ کتب معتبره است
 ۱۹۵ کتب معتبره است
 ۱۹۶ کتب معتبره است
 ۱۹۷ کتب معتبره است
 ۱۹۸ کتب معتبره است
 ۱۹۹ کتب معتبره است
 ۲۰۰ کتب معتبره است

چه کار دارد **معرفت** محل تابان آن سرور علی الصلوة والسلام والحقیه اگر چه بواسطه
 اتباع آنحضرت علی الصلوة والسلام والحقیه از تجلی ذات که بالأصله خاصه آنحضرت است
 علیه الصلوة والسلام نصیب و سایر انبیاء علی نبینا وعلیکم الصلوات والتغیات والصلوات
 تجلیات صفات است و تجلی ذات اشرف است از تجلی صفات لیکن باید دانست که انبیاء را علی
 نبینا وعلیکم الصلوات والتغیات و تجلیات صفات مراتب قرب حاصل است که محل تابان این
 است را نیست با وجود تجلی ذات بطریق تبعیت مثلاً شخصی بحضرت جمال آفتاب مدارج عروج را
 طی کرده بافتاب برسد و در میان آفتاب و او غیر از حائل رقیقه ماند و شخصی دیگر با وجود
 ذات آفتاب در عروج بان مراتب عاجز است هر چند میان او و آفتاب حائل در میان نیست
 شک نیست که شخص اول نزدیکتر است بافتاب و عالمتر است بکالات و رقیقه او پس در هر که
 قرب بیشتر است و معرفت زیاده تر فاصله تر است پس هیچ ولی از اولیای این امت که خیر الامم است
 با وجود افضلیت پیغمبر خویش بر مرتبه هیچ نبی از انبیاء نرسد اگر چه او را بواسطه متابعت پیغمبر خویش
 از مقام مابه الافضلیت نصیب حاصل شود فضل کلی انبیاء است اولیا طفیلی اند و لیکون هذا
 آخر الکلام الحمد لله سبحانه على ذلك وعلى جميع نعمائه والصلوة والسلام على
 افضل انبيائه وعلى جميع الانبياء والمرسلين والملائكة المقربين وعلى الصديقين

لعل من كان من انفسهم
 يا رسول الله ما كانت
 تجلي ذات نصيب

لعل من كان من انفسهم
 كل شي بان
 برانیا طعم السموات
 در تسمیات

کلیتاً
 در تسمیات

کلیتاً
 در تسمیات

والشهداء

کتاب وصفتان و ششم

والصالحين

باینیا سارنچپوری صدور یافته در منع از ادای صلوة نوافل بجماعت مانند نماز عاشورا و ثواب
 و شربان غیر و اینها **بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الذي شرفنا بمناجاة سيد
 المرسلين وجنبنا عن ارتكاب المبتدعات في الدين والصلوة والسلام على من نعم
 بنیان الضلالة ورفعه اعلام الهداية وعلى الابرار وخصيه الاخبار** باید دانست که

نایمان
 لای

و میخوانند که در مسجد فلان شیخ یا فلان عالم میباید رفت و نماز بجماعت میباید گذارد و این فعل اعتباری
نموده اند این قسم اعلام از اذان و اقامت هم آتیغ است پس تداعی هم ثابت شد و اگر تداعی را
مخصوص باذان و اقامت داریم چنانچه در بعضی روایات واقع شده است و حقیقت اذان و اقامت
خواهیم پس جواب همانست که بالا گذشت که مخصوص است بواحد و شصتین بشرط دیگر که بالا گذشت
باید دانست که گفتن ادا ع نوافل بر اخفا و تسبیح است که منظمه ریاء و ستمعه است و جماعت منافی
انست و در ادای فرائض اظهار و اعلان مطلوب است چه از شائبه ریاء و ستمعه مبرا است پس
باجامعت مناسب باشد بآنکه گوئیم کثرت اجتماع محل حدوث فتنه است لهذا از برائے ادای
نماز جمعه حضور سلطان یا نائب او بشرط کرده اند تا از حدوث فتنه امن متحقق شود و درین جماعات
کرویات هم احتمال القاطع فتنه قوی است پس این اجتماع مشروع نباشد و منکر باشد و در حدیث بیست
علین الصلوات افضلها و من الشکایات اکملها الفتنه نائم لعن الله من ايقظها
پس ولایة اسلام و قضاء و ایل احتساب را لازم است که منع این اجتماع نمایند و درین باب تجربه
باینج وجه مصرعی دارند تا استیصال این بدعت که منجر بفتنه است متحقق شود و الله و یحیی الحق و هو
هادی السبیل

السَّيْلُ
اصل
٢٨٩
كسوف و غمشتاد و غم
نرجس از مصحح

بمولا مابرالدين صدور يافت در بيان انوار قضا و قدر و مايناسه لایک بيه ماله اشتره الحزمه

أَحْمَدُ لِلَّهِ الَّذِي كَشَفَ سِرَّ الْقَضَاءِ
وَالْقَدْرِ عَلَى الْخَوَاصِّ مِنْ عِبَادِهِ ^{بِمَا يَدْرِي} وَسَيَّرَ
عَنِ الْعَوَامِ ^{يَكُونُ خَاصًّا لَهُمْ} لِمَكَانِ الْفَضْلِ ^{أَوْ لِمَا يَحْكُمُ بِهِ} غَرَسُوا السَّبِيلَ
وَأَقْصَادِهِ وَالصَّلَاةَ وَالسَّلَامَ عَلَى مَنْ
أَحْمَلُ بِهِ الْحُجَّةَ أَلْبَلَاغَةَ وَقَطَعَ بِهِ أَعْدَادَهُ

جميع تاليف مرقد اراست که منکشف ساخت
تضا و قدر را بر خواص بندگان خورش و پنهان
آرا از نظر عوام بسبب گمراه بودن ایشان از راه
و میانه آن وصلوة و سلام بر یکدیگر بجالرسانید
حق تعالی بوقت محبت ما خود را و برید با و

[illegible]

أَنَّهُ مَكْرُوهٌ فِي الْفَتَاوِ الشَّافِيَّةِ وَلَا يُصَلِّي الْفَتْحَ بِالْجَمَاعَةِ إِلَّا فِي شَهْرِ رَمَضَانَ وَلَوْ أَنَّ
إِنَّمَا بَكَرَ إِذَا كَانَ عَلَى سَبِيلِ التَّدَاخُلِ يَعْنِي بِإِذَا كَانَ قَامَةً أَوْ اقْتَدَى وَاحِدًا
أَوْ أَشَانٍ لَا عَلَى سَبِيلِ التَّدَاخُلِ فَلَا يَكْفُرُ وَإِذَا اقْتَدَى ثَلَاثَةً اخْتَلَفَ الْمَشَايخُ فِي حَمَلِهِ اللَّهُ عَلَيْهِ
وَأَنَّ اقْتَدَى ثَلَاثَةً كَرِهَ اتِّفَاقًا وَأَمَّا فِي هَذِهِ رَوَايَاتٌ بَيَّارَةٌ وَكُتِبَ فِيهِ بَيِّنَاتٌ
وَأَكْرَمَ رَوَايَةٍ بِمَدِينَةِ كَرِهَ اقْتَدَى ثَلَاثَةً كَرِهَ اتِّفَاقًا وَأَمَّا فِي هَذِهِ رَوَايَاتٌ بَيَّارَةٌ وَكُتِبَ فِيهِ بَيِّنَاتٌ
بِرَّقِيقَةٍ فِي رَوَايَاتٍ وَبِكَرِيقَةٍ فِي رَوَايَاتٍ وَبِكَرِيقَةٍ فِي رَوَايَاتٍ وَبِكَرِيقَةٍ فِي رَوَايَاتٍ
بِأَيِّ مَوْجِبَةٍ عِلْمًا خَفِيَّةً أَوْ رَأْيًا مَطْلُوقًا رَأْيًا مَطْلُوقًا رَأْيًا مَطْلُوقًا رَأْيًا مَطْلُوقًا
حَلَّ مَطْلُوقًا بِرَّقِيقَةٍ جَائِزَةٍ وَبِكَرِيقَةٍ جَائِزَةٍ وَبِكَرِيقَةٍ جَائِزَةٍ وَبِكَرِيقَةٍ جَائِزَةٍ
بِأَيِّ مَوْجِبَةٍ عِلْمًا خَفِيَّةً أَوْ رَأْيًا مَطْلُوقًا رَأْيًا مَطْلُوقًا رَأْيًا مَطْلُوقًا رَأْيًا مَطْلُوقًا
چهار روایت که است با وجود کثرت مختار و فتنی بهمانند بخلاف روایت اباحت و کوسلم مسا و انهم
گوئیم که بر تقدیر تعارض اوله که است و اوله اباحت ترجیح جانب که است که رعایت
احتیاط و آنست چنانچه مقرر اهل اصول فقه است پس جماعه که در روز عاشورا و شب برات
و بیله الرغائب نماز جماعت میگذارند و نیست و نیست و نیست و نیست و نیست و نیست و نیست و نیست
جمع میشوند و آن نماز را واجتلع و جماعت را سخن می پندارند و میگویند امر کرده اند باتفاق فقها
و مکرره را سخن نیست از اعظم جنایاتست چه حرام را مبایع و نیست منجر بکفر است و مکرره را حسن
پنداشتن یک مرتبه از آن پایان است شاعیت این فعل انیک ملاحظه باید نمود و دوست آویند
ایشان در باب رفع که است عدم تداعی است آری عدم تداعی بمقتضای بعضی روایات
رفع که است میکند اما مخصوص بواحد و اثنين است و انهم بشرطی است که در ناحیه مسجد متحقق شود
و بعد و نه ساحت طاعت با آنکه تداعی عبارت از اعلام یک دیگر است از برای ادائے نماز نفل
و این معنی در این جماعات متحقق است چه قبیله قبیله در روز عاشوره و غیره بیکدیگر اعلام میکنند

فایده
در بیان این که در روز عاشورا و شب برات و بیله الرغائب نماز جماعت میگذارند و نیست و نیست و نیست و نیست و نیست و نیست و نیست و نیست
جمع میشوند و آن نماز را واجتلع و جماعت را سخن می پندارند و میگویند امر کرده اند باتفاق فقها
و مکرره را سخن نیست از اعظم جنایاتست چه حرام را مبایع و نیست منجر بکفر است و مکرره را حسن
پنداشتن یک مرتبه از آن پایان است شاعیت این فعل انیک ملاحظه باید نمود و دوست آویند
ایشان در باب رفع که است عدم تداعی است آری عدم تداعی بمقتضای بعضی روایات
رفع که است میکند اما مخصوص بواحد و اثنين است و انهم بشرطی است که در ناحیه مسجد متحقق شود
و بعد و نه ساحت طاعت با آنکه تداعی عبارت از اعلام یک دیگر است از برای ادائے نماز نفل
و این معنی در این جماعات متحقق است چه قبیله قبیله در روز عاشوره و غیره بیکدیگر اعلام میکنند

مِنْ أَنْ يُقَوِّضَ السُّبُوبِيَّةَ إِلَى الْعِبَادِ
 فَقَالَ لَهُ هَلْ يُجِبُهُمْ عَلَى ذَلِكَ فَقَالَ
 اللَّهُ تَعَالَى أَحَدٌ مِنْ أَنْ يُجِبَهُمْ عَلَى
 ذَلِكَ ثُمَّ يَعِدُ بِهِمْ فَقَالَ وَكَيْفَ ذَلِكَ
 فَقَالَ الْبَيْنُ الْبَيْنُ لَا جَبْرَ وَلَا تَقْوِيزَ
 وَلَا كَرَّةَ وَلَا تَسْلِيْطَ لِهَذَا أَقَالَ أَهْلُ
 السُّنَنِ أَنَّ الْأَفْعَالَ لِاخْتِيَارِ سَبِيَّةٍ
 لِلْعِبَادِ مَقْدُورَةٌ اللَّهُ تَعَالَى مِنْ حَيْثُ
 الْخَلْقُ وَالْإِجَادِ وَمَقْدُورَةٌ الْعِبَادِ
 عَلَى وَجْهِ آخَرٍ مِنَ التَّعَلُّقِ يُعْبَرُ عَنْهُ
 بِالْكِتَابِ فَخَرَكَهُ الْعَبْدُ بِاعْتِبَارِ
 نِسْبَتِهَا إِلَى قُدْرَتِهِ تَعَالَى يَسْتَوْخِلُهَا
 وَيَعْتَبِرُ نِسْبَتِهَا إِلَى قُدْرَةِ الْعَبْدِ كَسْبًا
 لَهُ فَاتَرَكَ الْأَشْعَرِيَّ مِنْهُمْ ذَهَبَ إِلَى
 أَنَّ كَمَا دَخَلَ لِاخْتِيَارِ الْعِبَادِ فِي أَعْمَالِهِمْ
 أَصْلًا إِلَّا أَنَّهُ سُبْحَانَهُ أَوْجَدَ الْأَفْعَالَ
 عَقِيبَ اخْتِيَارِهِمْ بِطَرِيقٍ جَرَى الْعَادَّةُ
 إِذَا لَا تَأْثِيرَ لِلْقُدْرَةِ الْحَادِثَةِ عِنْدَهُ -
 وَهَذَا الْمَذْهَبُ مَائِلٌ إِلَى الْجَبْرِ وَلِهَذَا
 يُسَمَّى بِالْجَبْرِ الْمُتَوَسِّطِ وَقَالَ الْأُسْتَدُ

ازینکه تفویض نماید ربوبیت خود را به بندگان
 خویش پس گفت ابوحنیفه رضی الله عنهما ساحت
 ایشان را بر این فرمود خداوند تعالی عاود لست
 از آنکه مجبور سازد ایشان را اولاً و لیست عذاب
 ایشان را ثانیاً پس گفت ابوحنیفه رضی الله عنهما و چگونه
 حقیقت این معامله فرمود کار بیان تفویض میا
 جاست نه بالکل جبر است و نه تفویض و نه اگر
 و نه تسلط مانا که ازینجا گفته اند اهل سنت که تحقیق
 افعال اختیاریه بندگان داخل اند تحت قدرت حقیقی
 باعتبار خلق و ایجاد و تحت قدرت عباد و بر وجه دیگر
 از تعلق که معتبر است بکتاب و کتب است
 باعتبار نسبت بقدرت حق تعالی خلق و ایجاد
 و باعتبار ارتباط و بقدرت عبودیت و کتب است
 میگویند و لیکن امام ابو الحسن عری از ایشان گفته
 است باین طرف که اختیار عباد را در افعال ایشان
 اصلاً ندخل نیست و لیکن تحقیق حق سبحانه و وجود
 می آرد افعال را و عقبت اختیار ایشان بطریق جری
 زیرا که قدرت عاودیه را نزد و هیچ تأثیر نیست
 و این مذنب مائل است بجه و ازینجاست که بجه
 متوسط نامیده میشود و قائل شده است استاف

کتاب التوحید

شرح لافقه سبطین
 للعلامة الفاضل الطبري
 والمصنف بالحكمة
 للعلامة الفاضل
 جبر من الله تعالى
 الخيرة والجهل والحق
 المزدحم والدارين
 الامن لاهل السنة
 من حيث الزجر
 من صبره و جود
 فقه الصلوة والصلاة
 و من غير الاستقلال
 فانهم نظم الفريد
 لمحمد بن عبد الله

وَالْقَوْلُ بِتَأْثِيرِ الْقُدْرَةِ هُوَ الْأَقْرَبُ إِلَى
 الصَّوَابِ وَمَذْهَبُ الْأَشْعَرِيِّ فِي الْخَلِّ
 فِي دَائِرَةِ الْجَبَرِ فِي الْحَقِيقَةِ إِذْ لَا اخْتِيَارَ
 عِنْدَهُ حَقِيقَةً وَلَا تَأْثِيرَ لِلْقُدْرَةِ
 الْحَادِثَةِ أَصْلًا عِنْدَهُ إِلَّا أَنَّ الْفِعْلَ
 الْأَخْتِيَارِيَّ عِنْدَ الْجَبَرِيَّةِ لَا يُنْسَبُ
 إِلَى الْفَاعِلِ حَقِيقَةً بَلْ جَازًا وَعِنْدَ
 الْأَشْعَرِيِّ يُنْسَبُ إِلَى الْفَاعِلِ حَقِيقَةً
 وَإِنْ لَمْ يَكُنِ الْأَخْتِيَارُ تَأْثِيرًا لَمْ يَخْبِطْ
 لِأَنَّ الْفِعْلَ يُنْسَبُ إِلَى قُدْرَةِ الْعَبْدِ
 حَقِيقَةً سَوَاءً كَانَتْ الْقُدْرَةُ مُؤَثَّرَةً
 وَلَوْ فِي الْجُمْلَةِ كَمَا هُوَ مَذْهَبُ غَيْرِ
 الْأَشْعَرِيِّ مِنْ أَهْلِ السُّنَّةِ أَوْ مَذْهَبُ
 مَحْضًا كَمَا هُوَ مَذْهَبُ وَبِهَذَا الْفَرْقِ
 يَتِمُّ مَذْهَبُ أَهْلِ الْحَقِّ عَنْ مَذْهَبِ
 أَهْلِ الْبَاطِلِ وَنَعْنَى الْفِعْلِ عَنِ الْفَاعِلِ
 حَقِيقَةً وَإِثْبَاتُهُ لَهُ جَازًا كَمَا هُوَ
 مَذْهَبُ الْجَبَرِيَّةِ كُفْرًا مَحْضًا وَنِكَارًا
 عَنِ الصُّرُورَةِ قَالَ صَاحِبُ التَّهْمِيدِ
 وَمِنَ الْجَبَرِيَّةِ مَنْ قَالَ بِأَنَّ الْفِعْلَ

وَقَوْلُ بِنَاثِيرِ قُدْرَتِ حَادِثَةِ هَانِ اسْت
 كِه نَزْدِ كِبَرِ اسْت بَصَوَابِ - وَاَمَا مَذْهَبِ
 اشْعَرِي پَس فِي اخْتِصَاتِ دَاخِلِ دَائِرَةِ
 جَبَرِ اسْت چِه نَزْدِ اشْعَرِي عِبْدِ رَانِي حَقِيقَةً
 هِجِ اخْتِيَارِ نَسَبِ قُدْرَتِ حَادِثَةِ وُورِ
 هِجِ تَاثِيرِ نَهْ لَكِرْ اَكَمِه نَزْدِ جَبَرِيَّةِ فِعْلِ اخْتِيَارِ
 بِفَاعِلِ حَقِيقَةً نَسَبِ كِرْدِه نَمِيشُود بَلَكِه مَجَازًا
 وَنَزْدِ اشْعَرِي بِفَاعِلِ حَقِيقَةً نَسَبِ كِرْدِه مِيشُود
 هِرْ چِه مَرَاوِرِ حَقِيقَةً اخْتِيَارِ حَالِ نَسَبِ
 زَبِيرِ كِه فِعْلِ نَزْدِ اَهْلِ سُنَّتِ بَقُدْرَتِ عِبْدِ حَقِيقَةً
 نَسَبِ اسْت قُدْرَتِ فِي اَجْمَلِه مُؤَثَّرِ بَاشَد
 چِنَا كِه مَذْهَبِ غَيْرِ اشْعَرِي اسْت اَزِ اَهْلِ سُنَّتِ
 يَادَارِ صِرْفِ چِنَا كِه مَذْهَبِ وِسْتِ وَبِه
 اِهْمِينِ فَرْقِ مِمْتَازِ كِرْدِه وَنَزْدِ مَذْهَبِ اَهْلِ حَقِّ
 اَزِ مَذْهَبِ اَهْلِ بَاطِلِ - وَاَمَا اَيْنِ كِه فِعْلِ
 رَا اَزِ فَاعِلِ بَاعْتِ بَا حَقِيقَتِ نَعْنَى كِرْدَنِ
 وَبَاعْتِبَارِ مَجَازِ اِثْبَاتِ نَمُودَنِ چِنَا كِه قَوْلِ
 جَبَرِيَّةِ اسْت پَس كُفْرِ اسْت صِرْحِ وَانْكَارِ
 اسْت اَزِ بَدَائِنَةِ صَاحِبِ تَهْمِيدِ فَرْمُودِه كِه
 بَعْضِ اَزِ جَبَرِيَّةِ قَائِلِ اَنْدِ بَا نِيَكِه صَدِّ فِعْلِ اَزِ

له هان وادعاب
 مین بن جمل بنی
 له لکن بنی
 شان و حاکم
 کف

و نزل
 و نزل
 و نزل

له هان وادعاب
 له هان وادعاب
 له هان وادعاب

أَبُو اسْحَى الْأَسْفَرِيُّ بِتَأْثِيرِ الْقُدْرَةِ
الْحَادِثَةِ فِي أَصْلِ الْفِعْلِ وَحُصُولِ الْفِعْلِ
مَجْمُوعِ الْقَدَرَتَيْنِ وَقَدْ جَوَزَ أَجْمَاعُ
الْمُؤَثِّرِينَ عَلَى أَثَرٍ وَاحِدٍ بِجِهَتَيْنِ
مُخْتَلِفَتَيْنِ وَقَالَ الْقَاضِي أَبُو بَكْرِ الْفَلَّاحُ
بِتَأْثِيرِ الْقُدْرَةِ الْحَادِثَةِ فِي وَصْفِ
الْفِعْلِ بِأَنْ يَجْعَلَ الْفِعْلُ مَوْصُوفًا
بِمِثْلِ كَوْنِهِ طَاعَةً وَمَعْصِيَةً وَالْمُخْتَارُ
عِنْدَ الْعَبْدِ الضَّعِيفِ تَأْثِيرُ الْقُدْرَةِ
الْحَادِثَةِ فِي أَصْلِ الْفِعْلِ وَفِي وَصْفِهِ
مَعًا إِذَا لَمْ يَكُنْ لِلتَّأْثِيرِ فِي الْوَصْفِ
بِدُونِ التَّأْثِيرِ فِي الْأَصْلِ إِذَا الْوَصْفُ
أَثَرُهُ الْمَتَرَفِعُ عَلَيْهِ لَكِنَّهُ مُخْتَلِجٌ إِلَى
تَأْثِيرٍ زَائِدٍ عَلَى تَأْثِيرِ أَصْلِ الْفِعْلِ
إِذَا وَجُودُ الْوَصْفِ زَائِدٌ عَلَى وَجُودِ
الْأَصْلِ وَلَا يَحْدُورُ فِي الْقَوْلِ
بِالتَّأْثِيرِ إِنْ كَانَ كَبْرُ ذَلِكَ عَلَى
الْأَشْعَرِ إِذَا التَّأْثِيرُ فِي الْقُدْرَةِ
أَيْضًا بِإِجَادِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ كَمَا أَنَّ
نَفْسَ الْقُدْرَةِ بِإِجَادِهِ تَعَالَى أَيْضًا

بِتَأْثِيرِ الْقُدْرَةِ
الْحَادِثَةِ

ابو اسحاق اسفرائینی بتاثير قدرت حادثه در
تفصيل و حصول فعل مجموع قدرتین متخیر نموده
است اجتماع دو مؤثر بر اثر واحد اما از دو جهت
مختلف و قابل گشته است قاضی ابوبکر افلاکی
بتاثير قدرت حادثه در وصف فعل بدین پنج
که متصف گردانیده شود فعل مثلاً بوصف طاعت
یا معصیه و تحت از زدن این بند ضعیف تاثير
قدرت حادثه است در هر یک از نفس فعل و وصف
فعل چه تاثير قدرت حادثه در وصف بدون
تاثير در اصل هیچ معنی ندارد زیرا که وصف
اثر همان اصل است و مترفع است بر آن اما
محتاج است بتاثير زائد بر تاثير اصل فعل
بدین سبب که وجود وصف زائد است بر
وجود اصل و هیچ احتمال نیست در قول
بتاثير قدرت عبد هر چند این قول بر
اشعری گران خواهد آمد زیرا که وصف
تاثير در قدرت عبد نیز بايجاد حق است
سبحانه چنانکه نفس قدرت نیز بايجاد
اوست تعالی

لِقُدْرَةِ مَدِّ خَلْقِ فَضْلِهِ وَرِثَةِ أَعْمَالِهِ
وَلَا تَنْهَى أَلَمَهُ تَوْجِدُهُ بِدُونِهَا عَادَةً وَإِنْ لَمْ
يَكُنْ لَهَا تَأْتِيرٌ فِي الْأَفْعَالِ فَبَاعِثًا الْعِلَّةَ
الْعَادِيَّةَ يَنْسَبُ إِلَى الْعِبَادِ أَفْعَالُهُمْ حَقِيقَةً
هَذَا هُوَ النَّسَائِي فِي تَضْيِيقِ مَذْهَبِ
الْأَشْعَرِيِّ وَالْكَلَامُ بَعْدَ مَحَلِّ تَأْمُلٍ
إِعْلَامًا أَنَّ أَهْلَ السُّنَنِ امْتُوا بِالْقُدْرَةِ
وَقَالُوا يَا الْقُدْرَةَ خَيْرٌ لَهَا وَشَرٌّ لَهَا وَحِلْوٌ
وَمُرٌّ مِنَ اللَّهِ سُبْحَانَهُ لِأَنَّ مَعْنَى الْقُدْرَةِ
هُوَ الْإِحْدَاثُ وَالْإِجْبَادُ وَمَعْلُومٌ أَنَّ
لَيْسَ بِمُحْدِثٍ وَلَا مُوجِدٍ إِلَّا اللَّهُ سُبْحَانَهُ
إِلَّا إِلَهَ الْأَمْوَخَالِقِ كُلِّ شَيْءٍ فَاعْبُدْهُ
وَالْمُعْتَزِلَةُ وَالْقَدَرِيَّةُ أَنْكَرُوا الْقَضَاءَ
وَالْقُدْرَةَ وَزَعَمُوا أَنَّ أَفْعَالَ الْعِبَادِ
حَاصِلَةٌ بِقُدْرَةِ الْعَبْدِ وَحَدِّ هَاقَا لَوْ
لَوْضَى اللَّهُ سُبْحَانَهُ الشَّرَّ تَعَرَّيْدُهُمْ عَمَّا لَمْ
يَكُنْ ذَلِكَ جَوْزًا مِنْهُ سُبْحَانَهُ وَهَذَا جُلُ
مِنْهُمْ لِأَنَّ الْقَضَاءَ لَا يَسْلُبُ الْقُدْرَةَ
وَالْإِخْتِيَارَ عَنِ الْعَبْدِ لِأَنَّهُ قَضِيَّاتٌ
الْعَبْدُ يَفْعَلُهُ أَوْ يَرْكُضُهُ بِالْإِخْتِيَارِ غَايَةً

مِنَ الْعَبْدِ ظَاهِرًا وَجَوَّازًا أَمَّا فِي الْحَقِيقَةِ
لَا اسْتَطَاعَةَ لَنَا وَالْعَبْدُ كَالشَّجَرِ إِذَا
حَرَكْتُمَا إِلَيْهِ حَرَّكَتَ فَكَذَلِكَ
الْعَبْدُ يُجْبَوُ كَالشَّجَرِ وَهَذَا أَكْفَرُ
مِنِ اعْتِقَادِ هَذَا اِبْيَاحٍ كَافِرًا وَقَالَ
أَيْضًا فِي مَذْهَبِ الْجَبَرِيَّةِ قَوْلُهُمْ
أَنْ لَيْسَ لِلْعِبَادِ أَعْمَالٌ عَلَى الْحَقِيقَةِ
لَا فِي الْخَيْرِ وَلَا فِي الشَّرِّ وَمَا يَفْعَلُ الْعَبْدُ
فَالْفَاعِلُ هُوَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ وَهَذَا أَكْفَرُ
فَإِنْ قُلْتِ إِذَا لَمْ يَكُنْ لِقُدْرَةِ الْعَبْدِ
تَأْتِيرٌ فِي الْأَفْعَالِ وَلَمْ يَكُنْ اخْتِيَارًا
لَهُ حَقِيقَةً فَمَا مَعْنَى لِسَبَابَةِ الْأَفْعَالِ إِلَى
الْعَبْدِ حَقِيقَةً عِنْدَ الْأَشْعَرِيِّ قُلْتِ إِنَّ
الْقُدْرَةَ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهَا تَأْتِيرٌ فِي
الْأَفْعَالِ إِلَّا أَنَّهُ سُبْحَانَهُ جَعَلَهَا
مَدَامًا الْوُجُودِ الْأَفْعَالِ بِأَنْ يَخْلُقَ
اللَّهُ تَعَالَى الْأَفْعَالِ عَقِيبَ صَرْفِ
قُدْرَتِهِمْ وَاخْتِيَارِهِمْ إِلَى الْأَفْعَالِ
بِطَرِيقِ جَرَى الْعَادَةِ وَكَانَتْ الْقُدْرَةُ
عِلَّةً عَادِيَّةً لَوْجُودِ الْأَفْعَالِ فَيَكُونُ

نه

لا استطاعة لنا

مذاهب الجبرية

نه

عبد صرف باعتبار ظاهر و مجاز است اما في الحقيقة
انرا هیچ استطاعت حاصل نیست و عبد در رنگ
شجر است که چون متحرک گردد اند او را با متحرک گرد
پس همچنین عبد مجبور محض است کالشجر و این قول
کفر است و هر که چنین اعتقاد کرد کافر گردید و نیز
فرموده که در مذهب جبریه است قول ایشان که
نیست مریدگان را افعالی علی الحقیقه نه در
خیر و نه در شر و هر چه میکنند پس فاعل آن
همان حق است بجان و این قول نیز کفر است
اگر گوئی هر گاه قدرت عبد را در افعال و
نه تاثیر نیست و نه مراد را حقیقه اختیار پس نزد
اشعری افعال را بعد حقیقه نسبت کردن چه
وارد گویم هر چند قدرت را در افعال تاثیر
متحقق نیست مگر این قدرت است که حق سبحان
آن را از برای حصول افعال مبداء ساخته است
بدین هیچ که می آفرید حق تعالی افعال عباد
را بعد از صرف کردن ایشان قدرت و اختیار
نمود را در افعال بطریق جبری عادت -
و نیز قدرت عبد علت عادیه گشته است از
برای حصول افعال پس ثابت شد

باعتبار ظاهر و مجاز است اما في الحقيقة

انرا هیچ استطاعت حاصل نیست و عبد در رنگ

شجر است که چون متحرک گردد اند او را با متحرک گرد

پس همچنین عبد مجبور محض است کالشجر و این قول

کفر است و هر که چنین اعتقاد کرد کافر گردید و نیز

فرموده که در مذهب جبریه است قول ایشان که

نیست مریدگان را افعالی علی الحقیقه نه در

خیر و نه در شر و هر چه میکنند پس فاعل آن

همان حق است بجان و این قول نیز کفر است

اگر گوئی هر گاه قدرت عبد را در افعال و

نه تاثیر نیست و نه مراد را حقیقه اختیار پس نزد

العباد لا يثابون بالخير ولا يعاقبون بالشر ۱۲

أَنَّ الْعَبْدَ لَا يَثَابُ بِالْخَيْرِ وَلَا يُعَاقَبُ
 بِالشَّرِّ وَالْكَفَّارُ وَالْعَصَاةُ مُعَذِّبُونَ
 غَيْرُ مُسْتَوِلِينَ لِأَنَّ الْأَفْعَالَ كُلَّهَا
 مِنْ اللَّهِ تَعَالَى وَالْعَبْدُ مُجْبُورٌ فِي ذَلِكَ
 وَهَذَا كُفْرٌ وَهُوَ لَا مُرْجِعَةَ الْمَلْعُونِينَ
 الَّذِينَ يَقُولُونَ بِأَنَّ الْمُعْصِيَةَ لَا يُضَرُّ
 وَالْعَاصِيَ لَا يُعَاقَبُ رَوَى عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى
 اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ لَعِنَتِ
 الْمُرْجِعَةُ عَلَى لِسَانِ سَبْعِينَ نَبِيًّا
 وَمَذْهَبُهُمْ بَاطِلٌ بِالْضَرُورَةِ وَالْفَرْقِ
 الظَّاهِرَيْنِ حَرَكَةِ الْبَطْشِ وَحَرَكَةِ
 الْإِرْتِعَاشِ وَنَعْلَمُ قُطْعًا أَنَّ الْأَوَّلَ
 بِاخْتِيَارِهِ دُونَ الشَّافِي وَالنُّصُوصُ
 الْقَطْعِيَّةُ تُفْنِي هَذَا الْمَذْهَبَ أَيْضًا
 كَقَوْلِهِ تَعَالَى جَزَاءُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ
 وَقَوْلِهِ سُبْحَانَهُ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمَرْ
 وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْفَرْ إِلَى غَيْرِ ذَلِكَ وَأَعْلَمُ
 أَنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لِيُضَعِفَ هِمُّهُمْ وَ
 قُصُورُ نِيَّاتِهِمْ يُطْلَبُونَ الْأَعْتِدَارَ وَ
 دَفْعَ السُّوَالِ عَنْ أَنْفُسِهِمْ فَيَمِيلُونَ إِلَى

العباد لا يثابون بالخير ولا يعاقبون بالشر ۱۲

نه بفعل شر عقاب کرده شود و کفار و عصاة
 معذور اند غیب قبول زیرا که افعال تمامها
 از حق است سبحانه و عبد مجبور محض است در آن
 و این قول کفر است و این طائفه مرجئه ملعونه
 ایشانند که قائلند باینکه معصیه مضر نیست
 و عاصی معاقب نه مروی است از غیر خدا
 صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ که فرمود
 مرجئه ملعون است بر زبان هفتاد و پنج نبی
 و مذنب ایشان باطل است بالبداهته
 از جهت تحقق فرق ظاهر میان حرکت بطش
 و میان حرکت ارتعاش و قطعاً می دانیم
 که اول با اختیار است نه ثانوی و نصوص
 قطعی نیز این مذهب را نفی می سازد
 همچون قول حق تعالی جَزَاءُ مَا
 كَانُوا يَعْمَلُونَ و قول او سبحانه
 فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمَرْ وَمَنْ شَاءَ
 فَلْيُكْفَرْ وَغَيْرِ ذَلِكَ و بدانکه اکثر
 مردم بعلت ضعف هم خود و قصورت
 خویش بهانه و عذر می جویند و میخواهند
 که رفع مسألت از خود نمایند پس مایل میشوند

۱۲

۱۲

از قول بیب علت ریشه ۱۲

۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

ه ای محمل الفعل واجباً ومنعاً وجوب الفعل اساعداً في الاختيار قلنا اولاده ممن فان الوجوب بالاختيار محموله كما في انبأه منقوضاً باضال لبان

که عبد با اختیار خود کار خواهد کرد یا نخواهد کرد غایه
مانی الباب بن چنین قضا اختیار عبد را واجب
ولازم میگردد و این مثبت اختیار است منافی
آن و نیز منقوض است بافعال باری تعالی زیرا که
فعل او سبحانه بنظر قضا واجب است یا ممتنع
چه قضا اگر بوجود متعلق است واجب است یا بعد
پس ممتنع پس اگر وجوب فعل اختیاری منافی اختیار
بود باری تعالی در افعال خود مختار نبوده
و این کفر است و هیچکس مخفی نیست که تحقیق
قول باستقلال قدرت عبد در ایجاد افعال
خویش با وجود کمال ضعف و در غایت سبکی است
و منشا نهایت بخردی و از اینجا است که مشایخ
ما و اواله شکر الله تعالی سنجیم بمبالغه نموده
اند و تضلیل ایشان اندرین مسئله جدیده گفته اند
که حال مجوس نیکوتر است از حال ایشان چه مجوس
غیر از یک شرک اثبات نکرده اند و معتزله
شرکاء بی نهایت اثبات نموده اند و جبریه
زعم نموده که فعل است هرگز عبد را و نه قدرت
و نه اراده و نه اختیار و حرکاتش در رنگ جمادات
گفته که عبد نه فعل خیر ثواب داده شود و

مَا فِي الْبَابِ أَنَّهُ يُوجِبُ الْإِخْتِيَارَ
وَهُوَ مُحَقَّقٌ لِلاِخْتِيَارِ كَمَا نَفَى لَهُ وَالضَّاهِي
مَنْقُوضٌ بِأَفْعَالِ الْبَارِئِ تَعَالَى لِأَنَّ فِعْلَهُ
سُبْحَانَهُ يَنْظُرُ إِلَى الْقَضَاءِ أَمَّا وَاجِبٌ
أَوْ مُمْتَنَعٌ أَذْكَرُ تَعَلُّقُ الْقَضَاءِ بِالْوُجُودِ وَجِبْ
أَوْ بِالْعَدَمِ فَيَمْتَنِعُ فَلَوْ كَانَ وَجِبٌ
الْفِعْلُ بِالِاخْتِيَارِ مَنَافِيًا لَهُ لَمْ يَكُنْ
الْبَارِئُ تَعَالَى مُخْتَارًا وَهَذَا أَكْثَرُ
وَلَا يَحْتَفِ عَلَى أَحَدٍ أَنَّ الْقَوْلَ سَلْبُ قَوْلِ
قُدْرَةِ الْعَبْدِ فِي إِيجَادِ أَفْعَالِهِ مَعَ كَمَالِ
ضَعْفِهِ فِي غَايَةِ السَّخَافَةِ وَمَنْشَأُ
نَهْيِهِ السَّفَاهَةِ وَهَذَا بِالْغَمْشِ
مَا وَرَاءَ النَّهْرِ شَكَرَ اللَّهُ تَعَالَى سَنَعِيهِمْ فِي
تَضْلِيلِهِمْ فِي هَذِهِ الْمَسْئَلَةِ حَتَّى قَالُوا
إِنَّ الْجُوسَ أَسْعَدَ حَالًا مِنْهُمْ حَيْثُ لَمْ
يُشْتَرِكُوا لِأَشْرِكِيًّا وَاحِدًا وَامْتَنَزَلَتْ
أَثْبَتُوا شُرَكَاءَ لَا تُحْصَى وَزَعَمَتِ الْجَبَرِيَّةُ
أَنَّهُ لَا فِعْلَ لِلْعَبْدِ اصْلاً وَأَنَّ حَرَكَاتِهِ
بِمَنْزِلَةِ حَرَكَاتِ الْجَمَادَاتِ لَا قُدْرَةَ لَهُمْ
اصْلاً وَلَا قَصْدَ وَلَا اخْتِيَارَ وَزَعَمُوا

له می در محمل
اختیار است
شبهه یعنی وجود
باید و در محمل
عقله و حیثیت
الوجوب و العدم
مع امکان مالات
لما فی الاختیار

بگویند که اگر
بگویند که اگر
بگویند که اگر

و این کفر است و هیچکس مخفی نیست که تحقیق
قول باستقلال قدرت عبد در ایجاد افعال
خویش با وجود کمال ضعف و در غایت سبکی است
و منشا نهایت بخردی و از اینجا است که مشایخ
ما و اواله شکر الله تعالی سنجیم بمبالغه نموده
اند و تضلیل ایشان اندرین مسئله جدیده گفته اند
که حال مجوس نیکوتر است از حال ایشان چه مجوس
غیر از یک شرک اثبات نکرده اند و معتزله
شرکاء بی نهایت اثبات نموده اند و جبریه
زعم نموده که فعل است هرگز عبد را و نه قدرت
و نه اراده و نه اختیار و حرکاتش در رنگ جمادات
گفته که عبد نه فعل خیر ثواب داده شود و

بالحق است که الله عز وجل قادر بر خلق قلوب

وَأَمَّا هِيَ مَدَّ أَوْحَضُ عِنْدَهُ وَقَدْ نَسَبَ
سُبْحَانَهُ الظُّلْمَ إِلَيْهِمْ فِي غَيْرِ مَوْضِعٍ مِنْ
كِتَابِ الْحَبِيدِ وَتَجَرَّدَ الْمَدَارِيَّةُ بِدُونِ
التَّائِيثِ وَكَوْنِ الْجَمَلِ لَا يُوجِبُ الظُّلْمَ مِنْهُمْ
نَعَمْ إِنَّ الْأَيْلَامَ وَالْعَذِيبَ لِلْعِبَادِ
مِنْهُ تَعَالَى مِنْ غَيْرِ أَنْ يَكُونَ الْإِخْتِيَارُ
ثَابِتًا لَهُمْ لَيْسَ بِظُلْمٍ أَصْلًا ذَهَبُوا عَنْهَا
مَا لَكَ عَلَى الْأُطْلَاقِ يَتَصَرَّفُ فِي مَلِكِهِ
الْمُطْلَقِ كَيْفَ يَشَاءُ أَمَا نَسَبَةُ الظُّلْمِ
إِلَيْهِمْ فَمُسْتَلْزِمٌ لِثَبُوتِ الْإِخْتِيَارِ لَهُمْ
وَاحْتِمَالِ الْجَوَازِ فِي هَذِهِ النَّسَبَةِ خِلَافُ
الْمُتَبَادِرِ فَلَا يُرَى تَكَبُّ مِنْ غَيْرِ ضَرُوفَةٍ
وَأَمَّا الْقَوْلُ بِضَعْفِ الْإِخْتِيَارِ فَلَا يَخْلُو
إِمَّا أَنْ يُرَادَ بِهِ الضَّعْفُ بِالنَّسَبِ إِلَى
إِخْتِيَارِهِ تَعَالَى فَمُسْلَمٌ وَلَا تَرْتَابُ فِيهِ
لِأَحَدٍ وَلَكِنَّ الضَّعْفَ بِمَعْنَى عَدَمِ الْإِسْتِقْلَالِ
فِي صُدُوقِ الْأَفْعَالِ أَيْضًا مُسْلَمٌ وَأَمَّا
الضَّعْفُ بِمَعْنَى عَدَمِ الْمُدْخَلِيَّةِ لِلْإِخْتِيَارِ
فِي الْأَفْعَالِ فَمُسْتَوْعٍ وَهُوَ أَوَّلُ الْمُسْئَلَةِ
وَسَنَدُ الْمُنْعِ قَدْ مَرَّ مُفَصَّلًا يَبْغِي أَنْ

لا يشكك عاقل من فهم كلامه في هذا

والاثنان را اختیار است نسبت ظلم را به او است

تأثیر و قدرت ایشان مدّرج است
نزد اشعری پس و حال آنکه نسبت نمودن است
حق سبحانه و تعالی ظلم را با ایشان در موضع متعدّد
از کتاب مجید خود و مدار تیرۀ صرف بدون تأثیر
و لونی الجملة تصیح نمی نماید صدور ظلم را از ایشان
آرے ایلام و تعذیب حق جلّ علامه عباد را
بدون آنکه ایشان را اختیارے حاصل بود و صلا
ظلم نیست چه او سبحانه الاکت علی الاطلاق
تصرف نماید در ملک مطلق خود و هر نهجیکه خواهد اما
نسبت ظلم با ایشان پس تلزم ثبوت اختیار
مرا ایشان را و احتمال محب از اندرین مسئله
خلاف متبادر است بدون ضرورت ارتکاب
آن کرده نشود و اما قول بضعف اختیار پس
خالی نیست که مراد بان اگر ضعف نسبت با اختیار
حق است تعالی پس مسلم است و کسے اوران
نزاع نیست و همچنین ضعف بمعنی عدم استقذار
در صدور افعال نیز مسلم است و اما ضعف بمعنی
عدم دخلیت اختیار در افعال پس مسلم نیست
و آن اول سئله است و سند منع مفصلاً
پیش ازین گذشته

لست تأتلف معكم في كل ما
انتم عليه من القول
وكل من لا يثبت ما هو عليه
من القول انتم انتم انتم
والاعليم انتم انتم انتم
لست تأتلف معكم في كل ما

والتأليف

مَذْهَبِ الْاَشْعَرِيِّ بَلْ اِلَى مَذْهَبِ
الْجَبَرِيِّ فَتَارَةً يَقُولُونَ بِاَنَّ لَا اخْتِيَارَ
لِلْعَبْدِ حَقِيقَةً وَنِسْبَةً الْفَعْلِ لِيهِ
فَجَازٍ وَتَارَةً يَقُولُونَ بِضَعْفِ الْاَخْتِيَارِ
الْمُسْتَلْزِمِ لِاجْبَارٍ وَمَعَ ذَلِكَ كَيْفَ مَعْنَى
كَلَامِ بَعْضِ الصُّوفِيَّةِ فِي هَذَا الْمَقَامِ
مِنْ اَنَّ الْفَاعِلَ وَاحِدٌ لَيْسَ الْاَهْوُ
وَأَنَّ لَا تَاثِيرَ لِقُدْرَةِ الْعَبْدِ فِي الْاَفْعَالِ
اصْلًا وَآثَرًا حَرَكَاتِهِ بِمَنْزِلَةِ حَرَكَاتِ
الْجَمَادَاتِ بَلْ وُجُودُ الْعَبْدِ ذَاتًا وَ
صِفَةً كَسَرَابٍ يَقْبَعَةُ يَحْسِبُهُ الظَّاهِرُ
مَاءً اَحَدًا اِذَا لَجَّ لَا لَمْ يَجِدْ شَيْئًا
وَوَجَدَ اللَّهَ عِنْدَهُ وَامْثَالُ هَذَا الْكَلَامِ
اَزْدَادُهُمْ جُزْأً عَلَى الْمَدِّ اَهْنَاءُ وَلَمْ يَكُنْ
فِي الْاَقْوَالِ وَالْاَفْعَالِ فَنَقُولُ فِي تَحْقِيقِ
هَذَا الْمَقَامِ وَاللَّهُ سُبْحَانَهُ اَعْلَمُ بِحَقِيقَةِ
الْمَرَامِ اِنَّ الْاَخْتِيَارَ لَوْ لَمْ يَكُنْ ثَابِتًا
لِلْعَبْدِ حَقِيقَةً كَمَا هُوَ مَذْهَبُ الْاَشْعَرِيِّ
لَمَا نَسَبَ اللَّهُ تَعَالَى الظُّلْمَ اِلَى الْعَبْدِ
اِذَا لَا اخْتِيَارَ لَهُمْ وَلَا تَاثِيرَ لَهُمْ

له اشاره الى وجود
مثل الفاعل كمراد العلم
كمراد بضعفه

له معنى كمراد العلم
حواله الى وجود
ويعمل كمراد العلم
الصمد والقدرة

موجبات الامور
التي هي

بمذهب اشعري بل بذهب جبري پس گاه
وهم میزنند باینکه عبد را حقیقت اختیار
حاصل نیست و نسبت فعل بکرمجاز است
و گاهی بضعف اختیار عبد قائل میشوند
که مستلزم جبر است و معذلک کلام بعضی
از صوفیه اندرین مقام استماع بینامیت که
فاعل افعال بجهت است و پس و هرگز تاثیر
نیست مر قدرت عبد را در افعال و حرکات
بمنزله حرکات جمادات است بلکه وجود
عبد از روی ذات و صفت مثل سراسیمه
بزمین هموار که پندار آن را نشنه آینه و باقی
باید نزدیک آن نیاید آن را چسب
و یافت خدا را نزدیک آن - و این چنین
کلام محاد لیر تر ساخته است مر ایشان ابرداست
و مساهلات در اقوال و افعال پس بگوئیم در تحقیق
این مقام و الله سبحانه اعلم بحقیقه المر
بدرستی که اگر اختیار ثابت نبود مر عبد را
حقیقه چنانکه مذهب اشعری است البته نسبت
نه نمودن حق تعالی ظلم را بعباد چه را ایشان
نه اختیار حاصل است نه قدرت ایشان را

الْقِيَامِ صَلَٰةً قَاعِدًا وَمَنْ لَمْ يَقْدِرْ عَلَى الْقُعُودِ
صَلَّى مُضْطَجِعًا وَكَذَا مَنْ لَمْ يَقْدِرْ عَلَى
الْكَرْعِ وَالسُّجُودِ صَلَّاهُ مُؤِمِّيًّا إِلَى غَيْرِهِ
مِمَّا لَا يَخْفَى عَلَى النََّاظِرِ فِي الْأَحْكَامِ
الشَّرْعِيَّةِ بِظَرْفِ الْإِعْتِبَارِ وَلَا انْصَافٍ فَيَعِدُّ
تَمَامَ التَّكْلِيفَاتِ الشَّرْعِيَّةِ فِي عَنَائَةِ
الْيُسْرِ وَنِهَآيَةِ السَّهُولَةِ وَيَطَالِعُ كَمَالَ
الرَّافَةِ مِنْهُ سُبْحَانَهُ عَلَى الْعِبَادِ فِي
صَفَحَاتِ تِلْكَ التَّكْلِيفَاتِ وَمَصْدَقُ
تَخْفِيفِ التَّكْلِيفَاتِ تَمْنَى الْعَوَامِّ فِي بَيَانِ
التَّكْلِيفِ مِنَ الْمَأْمُورَاتِ فَإِنَّ بَعْضَهُمْ يَمْنُو
الزِّيَادَةَ فِي الصَّوْمِ الْمَفْرُوضِ وَبَعْضُهُمْ
فِي الصَّلَاةِ الْمَفْرُوضَاتِ وَعَلَى
هَذَا الْقِيَاسِ وَمَا هَذَا التَّمْنَى إِلَّا
لِكَمَالِ التَّخْفِيفِ وَعَدَمُ وَجْدِ أَنْ
الْيُسْرِ فِي آدَاءِ الْأَحْكَامِ لِبَعْضِ مَنَنِ
عَلَى وَجْهِ ظُلُمَاتِ نَفْسَانِيَّةٍ وَكَدُورَةِ
طَبِيعِيَّةٍ نَاشِئَةٍ عَنْ هَوَى النَّفْسِ
الْأَمَانَةِ الْمُتَصَبِّبَةِ بِمُعَادَاتِ اللَّهِ
سُبْحَانَهُ قَالَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ كَبَّرَ عَلَى

عَالِي

هر که بر قیام قدرت ندارد و نشسته نماز گذارد و هر که
بر قعود قادر نبود بر پهلو خفته نماز ادا نماید و همچنین
کسی که بر رکوع و سجود قدرت نیابد با اشاره نماز
ادا کند و سوائے اینها از آنچه مخفی نیست بر
کس که ناظر است در احکام شرعی به نظر اعتبار
و انصاف پس بیاید تمام احکام شرعی را در
خایت یسر و نهایت سهولت و مطالعه نماید
کمال رافت او را سبحانه بر عباد و صفحات اوراق
آن تکلیفات شاید تخفیف این تکلیفات
تمنائ عوام است در ازدیاد تکلیفات از
مامورات شرعی چه بعضی از ایشان تمنائ
زیاده روزه فرض مینمایند و بعضی در نماز و غیر
و علی هذا القیاس و نیست این تمنی
مگر از جهت کمال رعایت تخفیف و عدم
وجدان یسر در آداء احکام مر بعضی را
بمثنی است بر وجود ظلمات نفسانیة
و کدورات طبیعیه که ناشی است از هوی
نفس آماره که ایستاده است بعد از
حق سبحانه و تعالی و فرمود
حق سبحانه و تعالی و شواله

در بیان احکام شرعی که در این کتاب بیان شده است

در بیان احکام شرعی که در این کتاب بیان شده است

در بیان احکام شرعی که در این کتاب بیان شده است

در بیان احکام شرعی که در این کتاب بیان شده است

لَيَعْلَمَنَّ أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى كَلَّفَ عِبَادَهُ
 يَقْدِرُ طَائِفَتَهُمْ وَاسْتَطَاعَتَهُمْ وَخَفَّفَ
 فِي التَّكْلِيفِ لَضَعْفِ خَلْقِهِمْ قَالَ
 اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُخَفِّفَ
 عَنْكُمْ وَخُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا كَيْفَ
 وَهُوَ سُبْحَانَهُ حَكِيمٌ زَوَّافٌ رَحِيمٌ
 لَا يَلِيقُ بِالْحِكْمَةِ وَالرَّأْفَةِ وَالرَّحْمَةِ
 تَكْلِيفٌ مَا لَا يَسْتَطِيعُ لَهُ الْعَبْدُ فَلَمْ
 يُكَلِّفْ بِرَفْعِ الصَّخْرَةِ الْعَظِيمَةِ الَّتِي لَا يَقْدِرُ
 عَلَى رَفْعِهَا الْعَبْدُ بَلْ كَلَّفَ بِمَا هُوَ أَيْسَرُ
 عَلَى الْعَبْدِ مِنَ الصَّلَاةِ الْمُسْتَمْلَةِ عَلَى
 الْقِيَامِ وَالشُّرُوعِ وَالسُّجُودِ وَالْقِرَاءَةِ لِلْيُسْرَى
 وَكُلُّ ذَلِكَ بَسِيرَةٌ غَايَةُ الْيُسْرِ وَكَذَا
 الصَّوْمُ مَثَلًا فِي نَهَايَةِ الشَّهْرِ هُوَ الزَّكَاةُ
 أَيْضًا كَذَلِكَ إِذْ قُدِّرَ بِرُبْعِ الْعُشْرِ
 وَلَمْ يَقْدَرِ بِالْكَلِّ وَالنِّصْفِ مَثَلًا
 لِئَلَّا يَثْقُلَ عَلَى الْعِبَادِ وَمِنْ كَمَالِ
 الرَّأْفَةِ جَعَلَ لِلْمَأْمُورِ خَلْفًا إِنْ تَعَسَّرَ
 الْأَصْلُ فَجَعَلَ لِلْوَضُوءِ خَلْفًا هُوَ التَّيْمُمُ
 وَكَذَا أَحْكَمَ بَانَ مَنْ لَمْ يَقْدِرْ عَلَى

نه تاخیر است در بار آوردن طاعت و در سوره ناز

لا یکنتم راسخا فی علمکم

و استنیت که بتحقیق حق تعالی تکلیف داده
 مریدگان خود را باندازه طاقت و استطاعت
 شان و اندرین تکلیف تخفیف را رعایت نموده
 است بشبب غلقت ایشان چنانکه فرموده
 است حق تبارک و تعالی می خواهد خدا که سبک
 کند از شما و انسان ضعیف آفریده شده است
 چگونه و حال آنکه او بجهت با حکمت و بار آفت
 و رحمت نسوزد و بخت آفت و رحمت او که تکلیف
 و عبادت را بچیزیکه او نتوانست پس کم نه کرده است
 بنده را بر دشواری سنگ عظیم که آن را نتواند برداشت
 بلکه تکلیف داده است بآنچه آسان تر است
 بر عباد از نمازهای پنجگانه که مشتمل اند بر قیام رکوع
 و سجود و قراة میسر و این همه آسان اند در رعایت
 آسانی و همچنین روزه مثلا در نهایت سهولت است
 و زکوة نیز این چنین است زیرا که واجب گردانیده
 شده است چه کم و چه واجب نگردانیده شده است
 تمام و نه نصف مثلا تا که دشوار نبود بر بندگان
 و از کمال رحمت است که مقرر فرموده است
 مرا توبه را بدل و عوض بر تقدیر بعد از اصل چنانچه
 عوض و ضمیمه را مشعر ساخته و همچنین حکم فرموده که

بگویند که این را بگویند

الْمُسْتَقِيمَةَ الْأَحْوَالِ لَمْ يَتَجَاوَزْ الشَّرِيعَةَ
 أَصْلًا لَا فِي الْأَحْوَالِ وَلَا فِي الْأَعْمَالِ وَلَا
 لَا فِي الْأَقْوَالِ وَلَا فِي الْعُلُومِ وَالْعَوَالِمِ
 وَيَعْلَمُونَ أَنَّ بَقِيَّةَ الْخِلَافِ مَعَ الشَّرِيعَةِ
 نَاشِئَةٌ عَنْ سُقُومٍ فِي الْحَالِ وَخَلَلٍ فِيهِ
 وَلَوْ صَدَقَ الْحَالُ مَا خَالَفَ الشَّرِيعَةَ
 الْحَقَّةَ وَبِالْجُمْلَةِ خِلَافُ الشَّرِيعَةِ دَلِيلُ
 الزُّنْدَقَةِ وَعَلَامَةُ الْإِلْحَادِ غَايَةُ مَا فِي
 الْبَابِ أَنَّ الصُّوفِيَّ لَوْ تَكَلَّمَ بِكَلِمَةٍ
 تُخَالِفُ لِلشَّرِيعَةِ نَاشِئٌ عَنِ الْكُشْفِ
 فِي غَلَبَةِ الْحَالِ وَسُكْرِ الْوَقْتِ فَهُوَ
 مُعَذُّورٌ وَكُشِفَهُ غَيْرُ مُصَحِّحٍ وَغَيْرُ صَالِحٍ
 لِلتَّقْلِيدِ بَلْ يَنْبَغِي أَنْ يُجْمَلَ كَلَامُهُ
 وَيُصَرَّفَ عَنْ ظَاهِرِهِ فَإِنَّ كَلَامَ الشُّكَاكِيِّ
 يُجْمَلُ وَيُصَرَّفُ عَنِ الظَّاهِرِ

مستقیم الاحوال از شریعت تجاوز نمیکنند
نه در احوال و نه در اعمال و نه در
اقوال و نه در علوم و معارف و میدانند
که بقیه خلاف با شریعت ناشی است
از سقم حال و احتمال بال و در نه مخالف
شریعت حقه اصلا نمی بود باجمله
خلاف شریعت دلیل زنده است
و علامت الحاق غایبه مافی الباب
اگر از بعض صدوقیه کلامی مخالف
شریعت ناشی از کشف در غلبه حال
و سکر وقت صادر شد معذور است
و کشف او غیر صحیح که شایان تقلید نیست
بلکه لازم است که کلام او بر محل صحیح
حاصل کرده شود و از ظاهر خود مضموف
زیرا که کلام شکاری حل کرده میشود و از ظاهر خود

هَذَا مَا تَشْرِي فِي هَذَا الْمَقَامِ بِعَوْنِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ وَحُسْنِ تَوْفِيقِهِ تَعَالَى
وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى

کتاب (۲۹۰) دوصد و نودوم

بلا محمد ہاشم صدوریافت در بیان طریقہ کہ حضرت حق سبحانہ و تعالیٰ حضرت

۱. مجید و قدکاسر ۱۲۰

الْمُشْرِكِينَ مَا دَعَوْهُمْ إِلَيْهِ وَقَالَ اللَّهُ
تَعَالَى وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ
فَلَمَّا آتَتْ مَرْضَ الظَّالِمِ مُوجِبٌ لِعُسْرِ
آدَاءِ الْأَحْكَامِ كَذَلِكَ مَرْضُ الظَّالِمِ
أَيْضًا مُوجِبٌ لِذَلِكَ الْعُسْرِ وَقَدْ وَرَدَ
الشَّرْعُ الشَّرِيفُ لِإِبْطَالِ سُوءِ النَّفْسِ
الْمَارَّةِ وَرَفْعِ هَوَايَا هَوَى النَّفْسِ
وَمُتَابَعَةِ الشَّرِيعَةِ عَلَى طَرَفِ تَقْيِضِ
فَلَا جَرَمَ يَكُونُ وَجُودُ ذَلِكَ الْعُسْرِ
دَلِيلٌ وَجُودِ هَوَايَا النَّفْسِ فَيَقْدَرُ وَجُودُ
الْهَوَايَا يَقْدَرُ الْعُسْرُ فَإِذَا انْتَفَى الْهَوَايَا
كَلِمَةُ انْتَفَى الْعُسْرُ رَأْسًا وَأَمَّا كَلَامُ
بَعْضِ الصُّوفِيَّةِ الْمَذْكُورِ سَابِقًا فِي نَفْيِ
الِاخْتِيَارِ أَوْ ضَعْفِهِ فَاحْكُمُوا أَنْ كَلَامَهُمْ
إِنْ لَمْ يَكُنْ مُطَابِقًا بِأَحْكَامِ الشَّرِيعَةِ
فَلَا اعْتِبَارَ لَهُ أَصْلًا فَكَيْفَ يَصِلُ لِلْحُجَّةِ
وَالْتَقْلِيدِ وَإِنَّمَا الصَّالِحُ لِلْحُجَّةِ وَالتَّقْلِيدِ
أَقْوَالُ الْعُلَمَاءِ مِنْ أَهْلِ السُّنَنِ وَمَا أَفَقَ
أَقْوَالَهُمْ مِنْ كَلَامِ الصُّوفِيَّةِ يُقْبَلُ وَمَا
خَالَفَهُمْ لَا يُقْبَلُ عَلَى أَنَا نَقُولُ أَنَّ الصُّوفِيَّةَ

به استعجال بعد از حق تعالی عبادی سبیل الهی را دلیر

بگویند که اینها
بزرگوارانند

بیشتر کان آنچه سخنانی ایشان را بآن
و نیز فرموده و هر آینه نماز و شواست مگر بر
فروتنی کنندگان به پس چنانکه مرض ظاهر
موجب عسر و اذرا احکام است همچنین مرض
باطن نیز موجب آن عسر است و حال آنکه
شریعت غرض از براءت ابطال این رسوم نفس
آماره و از اله هواجس آن وارد شده است
پس هر که نفس و متابعت شریعت بر دو طرف
تقیض انداجرم وجود آن عسر دلیل باشد بر وجود
هوائی نفس پس باندازه عسر هر که نفس موجود
دانسته شود و چون هوائی نفس با کلمه ترفع
گردد و عسر در احکام اصلا نماند و اما کلام بعضی
از صوفیه در نفی اختیار یا ضعف آن که سابقا
مذکور شد پس بدانکه کلام صوفیه اگر مطابق حکام
شرعیه نبود او را اصلا اعتبار نیست پس
جمیت و تقلید را چگونه نزد شایان جمیت
و تقلید اقوال علماء اهل سنت است و پس
آنچه از اقوال صوفیه موافق اقوال
ایشان باشد مقبول است و آنچه مخالفشان است
غیر مقبول مع هذا گوئیم که صوفیه

میدیدم و صورت و اشکال عالم را در رنگ سایه دران دریامی یافتیم و این بخودی رفته رفته
استیلا می پیدا کرد و به امتداد کشید گاهی تا یک پیر و زمیکشید و گاهی تا دو پیر و در بعضی
اوقات استیلا شب می نمود و چون این قضیه را بحضرت ایشان رسانیدم فرمودند ^{نحوه} ^{نحوه} ^{نحوه}
از فنا حاصل شده است و از ذکر گفتن منع فرمودند و بنگاه داشت آن آگاهی امر نمودند و بعد
از دو روز مرافقائے مصطلح حاصل شد بعرض رسانیدم فرمودند که بکار خود مشغول باش بعد
از آن فنا فناء حاصل شد چون بعرض رسانیدم فرمودند که تمام عالم را یکی می بینی و متصل
واحد می بینی عرض کردم که بل فرمودند که معتبر در فناء فناء آن است که با وجود دیدن
اتصال بشعوری حاصل شود در همان شب فناء آن صفت حاصل شد بعرض
رسانیدم و حالیکه بعد از فنا حاصل شد نیز بعرض رسانیدم و گفتم که من علم خود را نسبت
بحق سبحانه حضور می یابم و اوصافیکه بمن منسوب بوده بحق سبحانه منسوب میابم
بعد از آن نور که محیط همه اشیا است ظاهر گشت و من آنرا حق دانستم جل و علا و آن نور
رنگ سیاه داشت بعرض رسانیدم فرمودند که حق مشهود است جل سلطانۀ اما در پیرده نور نیز
فرمودند که این انبساط که دران نور می نماید در علم است بواسطه تعلق ذات جلشانه با اشیا است
متعدیه که در بالا و پست واقع شده اند منبسط می نماید نفی انبساط باید کرد و بعد از آن
نور سیاه منبسط و بانقباض آورد و تنگ شدن گرفت تا آنکه بنقطه کشید فرمودند
آن نقطه را هم نفی باید کرد و بحیرت آمد همچنان کردم آن نقطه موهم هم از میان زایل شد
و بحیرت انجامید که دران موطن شود حق سبحانه خود بخود است چون بعرض رسانیدم
فرمودند که همین حضور حضور نقشبندی است و نسبت نقشبندی عبارت ازین حضور است
و این حضور را حضور ب غیبت نیز میگویند و آن در راج نهایت و ربوبیت دین موطن صورت
می بندد و حصول این نسبت مر طالب را درین طریق در رنگ اخذ کردن طالب

نحوه غیبت و حضور

نحوه غیبت و حضور

نحوه غیبت و حضور

نحوه غیبت و حضور

نحوه غیبت و حضور

براه روان کردن

ایشان را در اوائل حال بآن طریق مخصوص گردانیده است و به تسلیم آن مطالب را متوفق ساخته و در بیان طریقه علیّه نقشبندیّه و اندراج نهایت در بدایه که از لوازم این طریق است و حضور که نزد اکابر این طریق معتبر است و معتبر است چنانچه نقشبندیّه با ذکر بعضی از احوال و اذواق و علوم و معارف که در طریقه نقشبندیّه احکام است و داده و در بیان جذبات این بزرگواران و مایا سبب ذلک **بِسْمِ اللَّهِ** آن حضرت جبرائیل علیه السلام و الصلوة والسلام علی سید المرسلین و آله و ائمه اطهارین الطیبین الطاهرین بدانکه طریقه که اقرب است و اتم و اوفق و اوثق و اتم و احکم و اصدق و اول و اعلى و اعل و ارفع و اتمل طریقه علیّه نقشبندیّه است قدس الله تعالی ارواح اهلها و اشرار متوالمات این همه بزرگی این طریق و علو شان این بزرگواران بواسطه التزام متابعت سنت سنیّه است علی صاحبها الصلوة والسلام و التحیة واجتناب از بدعت نامرضیه ایشانند که در رنگ اصحاب کرام علیه السلام الرضوان من الملک الملائک نهایت کار و بدایت شان مندرج گشته است و حضور و آگاهی ایشان دوام پیدا کرده و بعد از وصول بدرجه کمال فوق کاهیه دیگران شده آس برادر آشدك الله تعالی الی سوا الصراط این درویش چون همس این پناه پیداشد عنایت خداوندی جل و علا مادی کار او گشته بخدمت ولایت پناه حقیقت آگاه مادی طریق اندراج النسیة فی البدایة و الی السبیل المتوصل الی درجات الولايت مؤید الدین الرضی شیخنا و مولانا و امامنا الشیخ محمد الباقر قدس الله تعالی سر که یکم از خلفاء کبار خانواده حضرت اکابر نقشبندیّه قدس الله تعالی است و بوده اند رسانید و ایشان این درویش را ذکر اسم ذات جل سلطان تعلیم فرمودند و بطریق معهود توجه نمودند تا التذاذ تمام درین پیداشد و از کمال شوق گریه دست داد و بعد از یک کیفیت بخود که نزد این اکابر معتبر است و مشی است بعینیت و نمود و در آن بخودی یک دریائے محیط

لله

لله

در اوائل
بقتضای میل و رغبت و عطف
و در اوائل و در اوائل
از روی شوق و اشتیاق
بخدمت اقدس

سوم در بیان روان کردن

بمحض توحید شریف حضرت ایشان بعد از دور و زنجیر در موجود و موهوم ظاهر گردانید تا موجود
 حقیقی از موهوم تمیز یافتیم صفات و افعال و آثار که از موهوم می نمایند از حق سبحانی
 دیدیم و این صفات و افعال را نیز موهوم محض یافتیم و در خارج جزئیات موجودند دیدیم چون
 این حالت را بعضی اشرف رسانیدم فرمودند که مرتبه فسق بعد از جمع همین است و
 نهایت سعی تا اینجاست پیش ازین آنچه در نهاد و استعداد هر کس نهاده اند ظاهر می شود
 و این مرتبه را مشایخ طریقت مقام تکمیل گفته اند باید دانست که این درویش را در مرتبه اول
 چون از سکر بصر آورند و از فنا به بقا مشرف ساختند چون در هر ذره از ذرات وجود خود نظر
 کرد جز حق را نیافت و هر ذره را امر آیت شهود او یافت از آن مقام باز بجهت برودند چون
 بخود آورند حضرت حق سبحانه و تعالی را با هر ذره از ذرات وجود خود یافتند در و
 و مقام سابق نسبت باین مقام ثانی فرود تر و در نظر درآمد باز بجهت برودند و چون با یافت
 آوردند در این مرتبه حق را سبحانه متصل عالم یافت و نه منفصل و داخل عالم و نه خارج نسبت
 بهیئت و احاطه و سر این برنجیکه اول می یافت بالکلیه یعنی گشت معدلک بهمان کیفیت
 مشهود شد بکلیه کانه محسوس و عالم نیز درین وقت مشهود بود اما با حق سبحانه ازین نسبت کور
 هیچ نداشت باز بجهت برودند چون بصحو آوردند معلوم گشت که حق سبحانه و تعالی را بعالم
 نسبت است و راء این نسبت مذکوره و آن نسبت مجهول کیفیت است او تعالی
 مشهود شد نسبت مجهول کیفیت باز بجهت برودند و نحوه اقباض در این مرتبه رواد
 چون باز خود آوردند او تعالی مشهود گشت بغیر آن نسبت مجهول کیفیت بطور
 که هیچ نسبت بعالم ندارد و نه معلوم کیفیت و نه مجهول کیفیت و در این وقت عالم مشهود
 بود بهمان خصوصیت و در آن وقت علم خاص عنایت شد که بسبب آن علم هیچ مناسبتی
 در میان خلق و حق تعالی نماند با وجود حصول هر دو مشهود و در این وقت معلوم گردانیدند

مرتبه اول از موهوم محض

در بیان مقام
 یعنی نسبت فی الجمله
 با حق و مطلق و کلی
 مطلق را در مطلق
 مطلق در مطلق
 ذرات عالم
 کیفیت در اراد
 غایت و در مطلق
 هر دو منبسط

شوق بهر ذره

قراریافت یکچندے باین امر سرگرمی داشتیم آخر الامر باز علم به نقص خود پیدا شد و ظاهر نخستین
که تجلی ذاتی برتی که اکابر شیخ آنرا نهایت گفته اند هیچ در این راه پیدا نشد و سیر الی الله و سیر
فی الله نیز معلوم نشد که چسبیت پس از تحصیل امثال این کمالات چاره نه بود این زمان علم به نقص
خود و سیر برین گشت طالبانے که در گردن بوده اند جمع کرده حدیث نقص خود گفتیم و وواع
همه خواستیم اما طالبان این معنی را بر توافع محمول داشته از آنچه داشتند برگشتند بعد از
چندگاه حضرت حق سبحانه و تعالی احوال منظره را محصل گردانید بصدق حقیقه علیه السلام
الصَّلَواتُ وَالتَّكْلِیْمَاتُ فصل ۲ بدانکه حاصل طریقه حضرت خواجهکان قدس الله تعالی
اسئلکم اعتقاد اہلسنت و جماعت است و اتباع سنت نبیہ مصطفویہ علی صاحبہا الصلوٰۃ
و السلام و الخیرۃ و اجتناب است از بدعت و ہوائے نفسانیہ و عمل بعزیمت آنور ہما
اکن و آخر از ازل عمل بر خست و استہلاک و ضحلال است اولاً در جہت جذبہ و این استہلاک
را بعد تم تعبیر کرده اند و بقائیکہ درین جہت پیدا شود بعد از تحقیق این استہلاک معبر بوجود عدم است
یعنی وجود و بقاء کے کہ مترتب است بر عدم استہلاک است و این استہلاک و ضحلال عبارت
از غیبت از حق است بلکہ باین استہلاک بعضی را غیبت از حق اتفاق افتد و بعضی دیگر را
نہ و صاحب این بقا ممکن است کہ بصفات بشریہ رجوع کند و باخلاق نفسانیہ عود نماید بخلافت
بقائے کہ بر فنا مترتب است کہ عود از ان جائز نیست نوآند بود کہ حضرت خواجہ بزرگ قدس
الله تعالی سرۃ الہیۃ بہمین معنی فرمودہ باشند کہ وجود عدم بوجود بشریت عود میکند اما
وجود فنا بوجود بشریت ہرگز عود نمیکند چہ باقی ببقائے اول ہنوز در راہ است و رجوع از
راہ ممکن است و ثانی واصل نہشتی است واصل را رجوع نمیشد بر رگے میفرماید ما رجع
من رجع الا من الطریق و من وصل الیکہ لا یرجع باید دانست کہ صاحب وجود عدم
ہر چند در راہ است اما از نہایت کار بکلم اندراج الزامیت فی البدایۃ آگاہ است آنچه

علم به کمال و توفیق

استقامت و محکمات و جہت

مستحق و محکمات

تعبیر و توفیق و جہت

و

منتهی را در آخر میسر است خلاصه آن این را درین جهت اجمالاً حاصل است و این نسبت
چونکه در منتهی شمول پیدا کرده است و عموم سرایت آن در روحانیت و جسمانیت و حاصل
گشته و در وجود عدم مقصور بر خلاصه قلب است و کوفی الجملة و ان كان على سبيل
الجمال لاجرم منتهی صاحب تفصیل است و رجوع او بصفات جسمانیه منتهی چه سرایان آن
نسبت در مراتب جسمانیه او از صفات آن بر آورده است و فانی ساخته و این فانی است
محض است و رجوع از موهبت محض کلیل بجناب قدسیه تعالی تقدس بخلاف صاحب
وجود عدم که این سرایت در حق او مفقود است غایه ما فی الباب چون این مراتب تابع
قلب اند آن نسبت بطریق تبعیت در اینها نیز فی الجمله ساری شده است و از سورت
باز داشته و مغلوب ساخته لیکن تا فنا و زوال نرسانیده ^{سودم} فیکون الرجوع منه اذ المغلوب
قد يغلب بعرض بعض العوارض و لحوق بعض الموانع و الترائل لا یعود كما مر بانکه
بعضه از مشایخ این سلسله علیه قدس الله تعالی از واحتم بر استلک و ضحلال مذکور و بقا
که بر آن مترتب است اطلاق فنا و بقا کرده اند و تجلی ذاتی و شهود ذاتی نیز در این مرتبه
اثبات نموده و این باقی را وصل گفته اند و یاد داشت که عبارت از دوام آگاهی است
بجناب قدس خوشبختانه نیز در اینجا متحقق می مانند و کذا لک باعتبار اندماج النهایة
فی البداية و الا فالنقاء و البقاء لا یكونان الا للمنتهی و هو الواصل و الخلی الذی
مخصص به و داوام المحصور مع الله سبحانه لا یكون الا للمنتهی الواصل اذ
لا رجوع له اصلاً اما اطلاق اول هم باعث بار مذکور صحیح است و منتهی بر وجه وجیه
ازین قبیل است فنا و بقا و تجلی ذاتی و شهود ذاتی و وصل و یاد داشت که در کتاب فقرات
حضرت خواجه آخرا قدس الله تعالی سیر الاله قدس واقع است عزیز میسر نمود
که مبنای آن کتاب که مکتوبات و رسائل است به بعضی از مخلصان ایشان در این معرفت

لعل قدس فی
طریق الخلیفان
المنتهی و ان كان
على سبيل الجمال
لاجرم منتهی صاحب
تفصیل است و رجوع
او بصفات جسمانیه
منتهی چه سرایان آن
نسبت در مراتب
جسمانیه او از صفات
آن بر آورده است و
فانی ساخته و این
فانی است محض است
و رجوع از موهبت
محض کلیل بجناب
قدسیه تعالی تقدس
بخلاف صاحب
وجود عدم که این
سرایت در حق او
مفقود است غایه
ما فی الباب چون
این مراتب تابع
قلب اند آن نسبت
بطریق تبعیت در
اینها نیز فی
الجمله ساری
شده است و از سورت
باز داشته و مغلوب
ساخته لیکن تا
فنا و زوال
نرسانیده
فیکون الرجوع
منه اذ المغلوب
قد يغلب بعرض
بعض العوارض
و لحوق بعض
الموانع و الترائل
لا یعود كما مر
بانکه بعضه از
مشایخ این
سلسله علیه
قدس الله تعالی
از واحتم بر
استلک و ضحلال
مذکور و بقا که
بر آن مترتب
است اطلاق فنا
و بقا کرده اند
و تجلی ذاتی و
شهود ذاتی نیز
در این مرتبه
اثبات نموده و
این باقی را وصل
گفته اند و یاد
داشت که عبارت
از دوام آگاهی
است بجناب
قدس خوشبختانه
نیز در اینجا
متحقق می
مانند و کذا لک
باعتبار اندماج
النهایة فی
البداية و الا
فالنقاء و
البقاء لا یكونان
الا للمنتهی و
هو الواصل و
الخلی الذی
مخصص به و
داوام المحصور
مع الله سبحانه
لا یكون الا
للمنتهی الواصل
اذ لا رجوع له
اصلاً اما
اطلاق اول هم
باعث بار مذکور
صحیح است و
منتهی بر وجه
وجیه ازین
قبیل است فنا
و بقا و تجلی
ذاتی و شهود
ذاتی و وصل و
یاد داشت که
در کتاب فقرات
حضرت خواجه
آخرا قدس الله
تعالی سیر
الاله قدس واقع
است عزیز میسر
نمود که مبنای
آن کتاب که
مکتوبات و
رسائل است به
بعضی از
مخلصان ایشان
در این معرفت

است بنوازند نهایت مطلوب محققان درین ایمان است و مقام دعوت و کمال متابعت
 حضرت صاحب شریعت علیه الصلوة والسلام و التحيات که اَدْعُوْا اِلَى اللّٰهِ عَلَى بَصِيْرَةٍ اَنَا وَمَنِ اتَّبَعْنِي
 درین مقام است و آن سرور دین و دنیا علیه الصلوة والسلام این ایمان را میطلبد و
 میفرماید اَللّٰهُمَّ اَعْطِنِيْ اِيْمَانًا صَادِقًا وَ يَقِيْنًا لَيْسَ بَعْدَهُ كُفْرٌ وَاَزْكَرُ حَقِيْقَتِيْ كَمَا مَقَامِ حَرِيْتِ
 استعاده میفرماید که اَعُوْذُ بِكَ مِنَ الْفَقْرِ الْكُفْرِ اِنْ رَتَبَهُ نَهَايَتِ مَرَاتِبِ حَقِّ الْيَقِيْنِ هُوَ
 اینجا علم و عین حجاب یک دیگر نیستند شعر هَيْثُ لَا اَبْوَابَ التَّعِيْمِ نَعِيْمٌ هَاهُ وَ لِلْعَاشِقِ
 الْمُسْكِيْنِ مَا يَتَجَرَّعُ هَذَا بَدَانِ اَمْرٌ شَدَّكَ اللّٰهُ تَعَالٰى كَمَا جَذَبَهُ اِنْ عَزِيْزَانِ وَ نَوْعَانِ
 است نوع اوّل که از حضرت صدیق اکبر رسیده است و بهین اعتبار طریق ایشان منسوب
 با حضرت است رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ وَ حَصُوْلُ اَنْ بَتَوَجُّهُ بوجه خاص است که قیوم جمله موجودات
 است و استیلاک و اضمحلال در آن نوع دویم که مبدء اظهور آن درین طریق حضرت خواجه
 نقشبند اند و آن از راه مَعِيَّتِ ذاتیه میخیزد و آن جذبه از حضرت خواجه خلیفه نخستین ایشان
 خواجه علاء الدین رسیده و چون ایشان قطب ارشاد و وقت خود بودند از برائے
 حصول این قسم جذبه نیز طریق وضع کردند و آن طریق در خلفائے خانوادۀ ایشان
 بطریقۀ عَلَایَیَّه مشهور است در عبارت ایشان واقع میشود که اقْرَبُ طَرِيقٍ طَرِيقُهُ عَلَایَّه
 است هر چند اصل این جذبه از حضرت خواجه نقشبند است اما وضع طریق از برائے تحصیل آن
 مخصوص خواجه علاء الدین است قَدْ لَسَ اللّٰهُ تَعَالٰى اَسْرَارُهُمَا وَ اَحْتَقَ كَمَا اِنْ طَرِيقِ كَثِيْرٍ
 البرکت است اندک آن طریق نافعتر از بسیار طریق دیگر است تا این وقت خلفائے
 مشایخ خانوادۀ عَلَایَیَّه و آخراریه باین دولت عظمی بهره مند و بطالبان ازین راه تربیت
 میفرمایند حضرت خواجه آخراریه باین دولت عظمی از خدمت مولانا یعقوب چرخى عَلَيْهِ السَّلَامُ
 که از خلفائے حضرت خواجه علاء الدین است رسیده است نوع اوّل از جذبه که بحضرت صدیق

والمعرفت

الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين
الذين هم خلائق الله في الدنيا والآخرة
والله اعلم بالصواب

والمعرفت
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين
الذين هم خلائق الله في الدنيا والآخرة
والله اعلم بالصواب

والمعرفت
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين
الذين هم خلائق الله في الدنيا والآخرة
والله اعلم بالصواب

والمعرفت
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين
الذين هم خلائق الله في الدنيا والآخرة
والله اعلم بالصواب

والمعرفت
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين
الذين هم خلائق الله في الدنيا والآخرة
والله اعلم بالصواب

والمعرفت
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين
الذين هم خلائق الله في الدنيا والآخرة
والله اعلم بالصواب

نوع اوّل از جذبه که بحضرت صدیق اکبر رسیده است و بهین اعتبار طریق ایشان منسوب
 با حضرت است رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ وَ حَصُوْلُ اَنْ بَتَوَجُّهُ بوجه خاص است که قیوم جمله موجودات
 است و استیلاک و اضمحلال در آن نوع دویم که مبدء اظهور آن درین طریق حضرت خواجه
 نقشبند اند و آن از راه مَعِيَّتِ ذاتیه میخیزد و آن جذبه از حضرت خواجه خلیفه نخستین ایشان
 خواجه علاء الدین رسیده و چون ایشان قطب ارشاد و وقت خود بودند از برائے
 حصول این قسم جذبه نیز طریق وضع کردند و آن طریق در خلفائے خانوادۀ ایشان
 بطریقۀ عَلَایَیَّه مشهور است در عبارت ایشان واقع میشود که اقْرَبُ طَرِيقٍ طَرِيقُهُ عَلَایَّه
 است هر چند اصل این جذبه از حضرت خواجه نقشبند است اما وضع طریق از برائے تحصیل آن
 مخصوص خواجه علاء الدین است قَدْ لَسَ اللّٰهُ تَعَالٰى اَسْرَارُهُمَا وَ اَحْتَقَ كَمَا اِنْ طَرِيقِ كَثِيْرٍ
 البرکت است اندک آن طریق نافعتر از بسیار طریق دیگر است تا این وقت خلفائے
 مشایخ خانوادۀ عَلَایَیَّه و آخراریه باین دولت عظمی بهره مند و بطالبان ازین راه تربیت
 میفرمایند حضرت خواجه آخراریه باین دولت عظمی از خدمت مولانا یعقوب چرخى عَلَيْهِ السَّلَامُ
 که از خلفائے حضرت خواجه علاء الدین است رسیده است نوع اوّل از جذبه که بحضرت صدیق

عده تلفیج روانی منسوب به غمخواران کبر مغربین محمدرضا قزوینی است از توابع مجمار ۱۲

امانت باین نسبت مناسبت ندارند و درین تحمل نیز حکمتهاست هر چند عالمان ایزدین نسبت
 قلیل النصیب اند اما این نسبت را از انوار آن بزرگواران نصیب وافر است مثلاً نوع
 از سکر که درین نسبت مُشَدِّج است از آثار انوارِ اِسلطَانِ العارفین است آن سکر مندی
 را از حس غلب میسازد و از هوش میبرد و بعد از آن بتدریج رُوحِ بستیاری آرد و باعتبار غلبه صحو
 این نسبت در مراتب صحیح مندمج میگردد و در ظاهر میوه است و در باطن سکر این بیت در بیان
 حال ایشان است از درون شواشننا و از برون بیگانه نشی. این چنین بیگانه
 روش کم میبود و اندر جهان ^{عَلَى هَذَا الْقِيَاسِ} از هر بزرگه نور فر گرفته تا پایل خود
 رسیده و آن عارف ربانی حضرت خواجه عبدالحق عجد وانی است که سیر حلقه سلسله حضرت خواجه
 است قَدْ سَلَكَ اللَّهُ تَعَالَى وَتَبَارَكَ أَكْثَرُ أَرْهَمُ و ران وقت باز این نسبت علیّه از سطر اوست
 گرفته در عرصه ظهور آمد بعد از ایشان در این سلسله جانب سلوک آفاقی باز مختفی شد بعد حصول
 جذب بر ارباب دیگر سلوک نمودند و عروج پیدا کردند تا زمانیکه حضرت خواجه نقشبند قدس الله
 تَعَالَى سِرِّهِ اَلْقُدْسِ بَعَاثَمِ ظُورِ آیدند آن نسبت بان جذب و سلوک آفاقی باز ظاهر گشت بان
 هر وجهت جامع کمال معرفت و محبت گشتند با وجود آن یک قسم جذب دیگر که از راه معیت
 می خیزد و نیز ایشان را عطا فرمودند چنانکه بالا گذشت و از کمالات ایشان نصیب وافر نائب
 مناب ایشان را یعنی خدمت خواجه علاء الحق والدین حاصل گشت و بدولت هر دو جذب
 و سلوک آفاقی مشرف گشتند و بمقام قطبیت ارشاد رسیدند و همچنین خدمت خواجه محمد یار
 از کمالات ایشان بهره تام یافتند و حضرت خواجه در آخر حیات در حق ایشان فرمودند که هر که
 ویدن من بکند محمد را ببیند و نیز از ایشان منقول است که میفرمودند مقصود از وجودها و الد
 ظهور محمد است و خدمت خواجه پارسا را با وجود این کمالات نسبت فریث نمود لانا عارف
 و یک کرانی در آخر حیات خود عطا فرمودند و غلبه همین نسبت ایشان را مانع شیخی و تکمیل طلبت

[illegible]

الحاضر عندنا وقال
المعرب من ولد ابوتهم
بني ادم زهير خورده الله
الحاج محمد السال

۳۰ قدوسی بخشنیدم
فعل و کسر است و تنبیه است
فتح بین جمله و دفع قاف
و کسر طاء جمله ۱۱ غن

ص ۱۱۱
مکتوبات المرام بانی
وفت ازل

[illegible]

از این دو که در اولی
 فی آدم و فلا بائی
 لعل الایلی عقیق
 از نبات
 علم و قوه و صلیب
 پادشاهان بود است
 شایسته بود که چون باز
 و در این سخن کو بنید برده بود
 در میان سید بود و
 روح آن
 فصل است اول
 از قدس و معنی آن
 حضرت عیسی بن مریم
 آفریدند
 الله تعالی

عنه با کسر و درون منسوب به همان که تهریت نزدیک به همان ۱۲

اگر محض فضل خداوندی جلش الله از مقام قلب برآمده متوجه جنب قدس قلب گردد آن معرفت توحیدی
که در مقام قلب پیدا شده بود و زوال می آید و هر چند معارف عروج صعود نمایند خود را باین معرفت بنیاست
میانند جمیع از اینها تا بحمد انکار و طعن میسرند بر آرزای آن معرفت مثل رکن الدین ابو
المکاریم شیخ علاء الدوله سمنانی و بعضی دیگر را بعد از زوال این معرفت بتغی و اثبات آن کار
نمایند کاتب این سطور از انکار آرزای این معرفت تخاشی مینماید و از طعن ایشان خود را دور
میدارد و انکار و طعن را وقتی مجال باشد که آرزای آن حال را در ظهور آن حال قصد
و اختیار کند باشد بآراده ایشان این معنی در ایشان ظاهر شده است ایشان مغلوب
آن حالند پس هر آئینه معذور باشد که مراد و لا طعن علی المضطر المکذور لیکن این قدر
میداند که فوق این معرفت معرفت دیگر است و بر این حال حالتی دیگر متحقق میشود
این مقام از کمالات بسیار ممنوع اند و از مقامات بسیار محروم این تحقیر لیل البضاعت ابی انکه
محارست معنی توحید نماید و ضمن مراقبات و اذکار بلکه بآنگه جد و جهد نماید محض فضل ایزدی
در ملازمت هدایت و افاضت پناهی حقائق و معارف آگاهی مؤید الدین الرضی شینا و مولانا
محمد الباقی قدس سره الله تعالی سیره الاقدس بعد از تعلم فکر و توجه و التفات ایشان در مقام قلب آورده
و بر این معرفت کشاوه بودند و علوم و معارف این مقام را فراوان عطا فرموده و وقایع
این معارف را منکشف ساخته و تائید درین مقام داشتند آخر الامر از کمال بنده نواری
از مقام قلب بر آورده در این ضمن آن معرفت را زوال آورده و رفته رفته بنام مقام
گشت مقصود از اظهار احوال خود آنست تا معلوم شود که این مرقوم را از روی کشف
و ذوق بخرم آورده است نه از روی ظن و تقلید و معارف توحیدی که از بعضی اولیا
الهدی ظاهر شده اند و ابتداء حال و در مقام قلب سر بر زده باشند پس هیچ نقص با ایشان
ازین راه لاحق نشود این حقیر نیز در این وقت رسائل در معارف توحیدی نوشته است چون

معه باید دانست که معارف توحیدی ۱۲

که در این معرفت بر او کشف داده بودند ۱۲

این مقام را باید دانست که معارف توحیدی ۱۲
در مقام قلب پیدا شده بود و زوال می آید و هر چند معارف عروج صعود نمایند خود را باین معرفت بنیاست
میانند جمیع از اینها تا بحمد انکار و طعن میسرند بر آرزای آن معرفت مثل رکن الدین ابوالمکاریم
شیخ علاء الدوله سمنانی و بعضی دیگر را بعد از زوال این معرفت بتغی و اثبات آن کار نمایند کاتب
این سطور از انکار آرزای این معرفت تخاشی مینماید و از طعن ایشان خود را دور میدارد و انکار و طعن
را وقتی مجال باشد که آرزای آن حال را در ظهور آن حال قصد و اختیار کند باشد بآراده ایشان این
معنی در ایشان ظاهر شده است ایشان مغلوب آن حالند پس هر آئینه معذور باشد که مراد و لا طعن
علی المضطر المکذور لیکن این قدر میداند که فوق این معرفت معرفت دیگر است و بر این حال حالتی
دیگر متحقق میشود این مقام از کمالات بسیار ممنوع اند و از مقامات بسیار محروم این تحقیر لیل
البضاعت ابی انکه محارست معنی توحید نماید و ضمن مراقبات و اذکار بلکه بآنگه جد و جهد نماید
محض فضل ایزدی در ملازمت هدایت و افاضت پناهی حقائق و معارف آگاهی مؤید الدین الرضی شینا و
مولانا محمد الباقی قدس سره الله تعالی سیره الاقدس بعد از تعلم فکر و توجه و التفات ایشان در مقام
قلب آورده و بر این معرفت کشاوه بودند و علوم و معارف این مقام را فراوان عطا فرموده و وقایع
این معارف را منکشف ساخته و تائید درین مقام داشتند آخر الامر از کمال بنده نواری از مقام قلب
بر آورده در این ضمن آن معرفت را زوال آورده و رفته رفته بنام مقام گشت مقصود از اظهار احوال
خود آنست تا معلوم شود که این مرقوم را از روی کشف و ذوق بخرم آورده است نه از روی ظن و تقلید
و معارف توحیدی که از بعضی اولیا الهدی ظاهر شده اند و ابتداء حال و در مقام قلب سر بر زده
باشند پس هیچ نقص با ایشان ازین راه لاحق نشود این حقیر نیز در این وقت رسائل در معارف
توحیدی نوشته است چون

شیخنا و مولانا محمد الباقی سلمه الله تعالی متحقق گشت خواست که ششم از کمالات ایشان نیز
 درین مکتوب درج نماید چون رضای ایشان درین باب مفهوم نگشت از جرأت و بیباکی
 نمود

مکتوب صد و نود و یکم (۲۹۱)

بمولانا عبدالحی صدوری یاقوت در بیان مراتب توحید وجودی و شهودی و معارف متعلقه
 انما لبس الله الرحمن الرحیم الخ لرب العالمین والصلاة والسلام علی سید المرسلین
 و علی آله و صحابه اجمعین بدان آتش که الله تعالی که منشأ توحید وجودی جمیع راکت
 نماست مراقبات توحید است و تعقل معنی کلمه طیبه لا اله الا الله بلا موجود الا الله
 ظهور این قسم توحید بعد از تحلل و تأمل و تخیل بواسطه استیلائے سلطان خیال است که از کثرت
 تراولت معنی توحید این معرفت در تخیل نقش بسته است و چون بجعل جاعل مجعول است
 هر آئینه معلول است صاحب این توحید از آرباب احوال نیست چه از باب احوال
 از باب قلوب و از مقام قلب درین وقت خبری ندارد علمی بیش نیست لیکن علم را در جانا
 است بعضی ها فوق بعضی و جمعی دیگر را منشأ توحید وجودی انجذاب و محبت قلبی است که
 ابتداء با ذکر و مراقبات که خالی از تخیل معنی توحید است اشتغال نموده اند و بجهت مجرب و
 سابقه عنایت بمقام قلب رسیده اند و جذبه پیدا کرده اند در این مقام اگر بر ایشان جمال
 توحید وجودی ظاهر شود سبب آن غلبه محبت محبوب خواهد بود که ماسوائے محبوب را از نظر
 شان مخفی ساخته است و مستور گردانیده و چون ماسوائے محبوب را نمی بینند و نمی یابند
 لاجرم جز محبوب را موجود نمیدانند این قسم توحید از احوال است و از علیت تخیل و شائبه توهم
 پاک و مبرا و اگر این جماعه از باب قلوب را از همان مقام تعالی باز گردانند محبوب خود را
 در هر ذره از ذرات عالم مشاهده مینمایند و موجودات را مریای و محالی حسن و جمال محبوب میدانند

عبدالباقی

لعل منقول فی ذلک
 بهر کوشش و تفحص کردی
 و جز نبود و در کلاس
 هیچ نبود و در میان کون
 ۱۲ غشت
 لعل منسوب بر این
 ذین کون و در هر کس
 کوشیدن و در هر کس
 "ن"

مکتوب صد و نود و یکم

عبدالحی

مشق دوم

عبدالحی

عبدالحی
 مانست
 و برین راه و درین سبب
 و علم و تعارف است
 و حق و حقیقت است
 و بیخ و بن است

هه نوله اما جمیع مرات است که معنی آئیند است و در عالم بی بیخ و سیم که لام مع محالی است که بیخ سیم در مع لام معنی است یعنی جاسه جلا که آئیند باشد پس محالی
 بیست آئیند است و معنی جلا که معنی لام معنی است یعنی جاسه جلا که آئیند باشد پس محالی

پنج

بر بعضی علوم توحید و خبر آن منشأ علوم آن کتاب و مقصود از آن معارف استیلا و الفت
ایشان است با عالم و همچنین است معارف خواجۀ ماکه در بعضی رسائل طریقی کلام کتاب فقرت
تحریر یافته منشأ این علوم توحید نه جذبه است و نه غلبه محبت و مشهور ایشان را با عالم نسبت
آنچه ایشان را در عالم مینمایند شبه و مثال مشهور حققی ایشانست مثلاً شخصی گرفتار حال آفتاب است
و از کمال محبت خود را در آفتاب گم ساخته است و نام و نشان از خود نگذاشته این چنین
گم شده را اگر خواهند باز دهند و آنسے و آنسے در وے با سوائے آفتاب پیدا آرنند تا ساعته
از ششگان آنوار آفتاب نفس راست کند و دے بیاید همان آفتاب را در محالی این عالم
و مینمایند و آن علاقہ او را با این عالم آنسے و آنسے پیدا میسازند گاهے او را امید نماند که این
عالم عین آفتاب است و جز آفتاب هیچ چیز موجود نیست و گاهے در مراتب ذرات عالم جمال آفتاب
را مینمایند اینجا کسے سوال نکند که چون عالم و نفس الامر عین آفتاب نباشد پس آن را آفتاب
و نامیدن خلاف واقع باشد زیرا که گوئیم افراد عالم با یکدیگر و بعضی امور اشتراک دارند و در بعضی دیگر
امتیاز حق سبحانه و تعالی بجمال قدرت خویش امورے که باعث امتیازند بواسطه بعضی حکم و
مصلح از نظر اینها مختفی میسازد و اجزای مشترکه فقط مشهور و مینماید یا چار حکم باشد و یکدیگر یکدیگر
پس آفتاب را نیز باین علاقہ عین عالم میسازند چنین حق را سبحانه با عالم هر چند فی الحقیقت هیچ
مناسبت نیست اما مشابهت اسمی صحیح این اتحاد دیگر و مثلاً حق سبحانه و تعالی موجود است و
عالم هم موجود هر چند فی الحقیقت در میان این دو وجود هیچ مناسبت نیست و همچنین او تعالی
عالم وسیع و بصیر حتی و قادر و مرید است و بعضی افراد عالم نیز باین صفات متصف اند هر چند
صفات یکدیگر از هم جداست اما چون خصوصیت وجود امکانی و نقائص صفات محذورات را
از نظر ایشان مستور ساخته اند اگر حکم باشد و گفتند گنجایش دارد و این قسم اخیر توحید اعلیٰ اقسام توحید
است بلکه فی الحقیقت از باب این معرفت مغلوب این واردیند و سکر ایشان باعث این معرفت

لے خاک و جرات
و عالم انانیت و عالم
من و عالم حکم و عالم
عالم
عالم
عالم

کتاب

سبع
و اسی صفات
نظیر و صفات
تمام دارد و در این
بالکلیه

نکته

نشده است بلکه این وارید را بر ایشان از برای مصلحتی آورده اند و خواستند که بتوسط این معرفت ایشان را از سکر بصحو آزند و تسلی دهند چنانچه جمیع را بسامع و قصص طائفه را اشتغال بچشمه مباحه تسلیه دادند بآید و دانست که هکنان ایشان ازین طائفهها بعضی امواس که مغایر مشهور ایشان است اشتغال مینمایند و تسلی می یابند بخلاف این بزرگواران بامر که مغایر مشهور ایشان است ایفات نمی نمایند و آرام نمیکردند پس ناچار عالم را عین مشهور ایشان مینمایند یا در مزار است عالم آنرا جلوه میدهند تا ساعتی از ان بارتخفیف یابند منشأ این قسم اخیر توحید این حقیر را بطرف کشف و ذوق معلوم نبود همان دو وجه سابق را میدانست نظریه باین قسم داشت و لهذا در رسائل و مکتوبات همان دو وجه بلکه وجه دوم را نوشته است و توحید وجودی را منحصر در ار ساخته است لیکن چون بعد از رحلت ارشاد پناهی قبله گاهی بتقریب زیارت مزار شریف بلده محروسه دلی اتفاق عبور افتاد و رو عیب زیارت مزار شریف ایشان رفته بود و در آنجا توجه بزار تبرک التفات می تمام از روحانیت مقدسه ایشان ظاهر گشت نکمال غریب نواز و نسبت خاصه خود را که بحضرت خواجه آخر از منسوب بود و محبت فرموده نسبت در خود و بصورت حقیقت این علوم و معارف را بطریق ذوق دریافت نمودم گشت که منشأ توحید وجودی در ایشان انجذاب قلبی و غلبه محبت نیست بلکه مقصود ازین معرفت تخفیف آن غلبه آید تا اظهار این معنی را مناسب نمیدید اما چون در بعضی رسائل آن دو وجه سابق مذکور بود و مردم قلیل الدرایت از ان در توهم افتادند که ازین بیان تنقیص این دو اکار لازم می آید که طریق ایشان طریق ارباب توحید است باین قول زبان فتنه انگیزی در از کردند حتی که از توهم در بعضی طلاب قلیل الارادت باعث فتور احوال ایشان گشت بصورت مصلحت و رابطه این قسم توحید دیده و از برای استشهاده ذکر آن واقعه نیز مناسب دانسته و تحریر آورد و رویش را مخلصان خواجه ما نقل کرد که میفرمودند مردم میدانند که ما از مطالبه کتب ارباب توحید نیستیم و فرامیگ

تایه

بسیار

بسیار

بسیار

بسیار

بسیار

بسیار

بسیار

بسیار

مکتوبات امام ربانی

نسبت بعش آمد فرو و ورنه بس عالیت پیش خاک تو و و اگر بعنایت خداوندی جل
 سُلْطَانَهُ طالع را این طور پیر کامل مکمل دلالت فرمودند باید که وجود شریف او را شتمند و اند خود
 را تمام با وسایر و سعادت خود را در مرتبای او داند و تفاوت خود را در خلاف مضیات او
 شناسد با بجمعه هوائی خود را تابع رضای او سازد و در خبر نبوت علیه و علی الیه الصلوٰت
 و التسلیمات آمین و آنکه کما لکن یؤمن احدکم کما یتکون هو لا یتبعنا لاجل حبیه
 و بدانند که رعایت آداب صحبت و مراعات شرائط ضروریات این راه است تا راه افاده
 و استفاده مفتوح گردد و بدوینها لا ینتجیة للصلبة ولا شرة للجلیس بعضی از آداب
 و شرائط ضروری در معرض بیان آورده می شود بگوش هوش باید شنید بدانکه طالب باید
 که روع دل خود را از جمیع جهات گردانیده متوجه پیر خود سازد و با وجود پیر بے اذن او قبول
 و اذکار نبرد از دور در حضور او بغیر و التفات نماید و بکلّیت خود متوجه او نشیند حتی که بزرگ
 هم مشغول نشود مگر آنکه او امر کند و غیر از نماز فرض و سنت در حضور او ادا نکند نقل کرده اند از
 سلطان این وقت که وزیرش پیش او ایستاده بود اتفاقاً دین اثنا آن وزیر التفتانے بجای
 جامه خود کرده بند آن را بست خود را مست می ساخت و دین حال نظر سلطان بر آن وزیر افتاد
 دید که بغیر او متوجه است بزبان عتاب گفت که این را تنضم نمیتوانم که تو وزیرین باشی و در حضور
 من به بند جامه التفات نمائی باید اندیشید که هرگاه وسائل و بنیاد و نه را آداب و قیقه در کار
 وسائل وصول الی الله را بر وجه اتم و اکمل رعایت این آداب لازم خواهد بود و منها آنکه در جائے
 نه ایستد که سایه او بر جامه او یا بر سایه او افتد و بر مصلای او پائند و در متوضّات او طهارت
 نکند و نظروف خاصه او استعمال نکند و در حضور او آب نخورد و طعام تناول نماید و بکے
 سخن نکند بلکه متوجه احدی نگیرد و در غیبت پیر در جانب که اوست پا دراز نکند و براق هن
 با نجائند از دو هر چه از پیر صادر شود آنرا صواب داند اگر چه بظاهر صواب نماید او پیر چه میکند

طالع را این طور پیر کامل مکمل دلالت فرمودند باید که وجود شریف او را شتمند و اند خود
 را تمام با وسایر و سعادت خود را در مرتبای او داند و تفاوت خود را در خلاف مضیات او
 شناسد با بجمعه هوائی خود را تابع رضای او سازد و در خبر نبوت علیه و علی الیه الصلوٰت
 و التسلیمات آمین و آنکه کما لکن یؤمن احدکم کما یتکون هو لا یتبعنا لاجل حبیه
 و بدانند که رعایت آداب صحبت و مراعات شرائط ضروریات این راه است تا راه افاده
 و استفاده مفتوح گردد و بدوینها لا ینتجیة للصلبة ولا شرة للجلیس بعضی از آداب
 و شرائط ضروری در معرض بیان آورده می شود بگوش هوش باید شنید بدانکه طالب باید
 که روع دل خود را از جمیع جهات گردانیده متوجه پیر خود سازد و با وجود پیر بے اذن او قبول
 و اذکار نبرد از دور در حضور او بغیر و التفات نماید و بکلّیت خود متوجه او نشیند حتی که بزرگ
 هم مشغول نشود مگر آنکه او امر کند و غیر از نماز فرض و سنت در حضور او ادا نکند نقل کرده اند از
 سلطان این وقت که وزیرش پیش او ایستاده بود اتفاقاً دین اثنا آن وزیر التفتانے بجای
 جامه خود کرده بند آن را بست خود را مست می ساخت و دین حال نظر سلطان بر آن وزیر افتاد
 دید که بغیر او متوجه است بزبان عتاب گفت که این را تنضم نمیتوانم که تو وزیرین باشی و در حضور
 من به بند جامه التفات نمائی باید اندیشید که هرگاه وسائل و بنیاد و نه را آداب و قیقه در کار
 وسائل وصول الی الله را بر وجه اتم و اکمل رعایت این آداب لازم خواهد بود و منها آنکه در جائے
 نه ایستد که سایه او بر جامه او یا بر سایه او افتد و بر مصلای او پائند و در متوضّات او طهارت
 نکند و نظروف خاصه او استعمال نکند و در حضور او آب نخورد و طعام تناول نماید و بکے
 سخن نکند بلکه متوجه احدی نگیرد و در غیبت پیر در جانب که اوست پا دراز نکند و براق هن
 با نجائند از دو هر چه از پیر صادر شود آنرا صواب داند اگر چه بظاهر صواب نماید او پیر چه میکند

اختیار یک طریق برائے مصلحتی افضلیت این طریق بر طریق دیگر لازم نمی آید و مقتضی آن
طریق دیگر نمیشد و دروازه شهر را توان بست و دروازه شهر را توان بست و دروازه شهر را توان بست
لِلّٰهِ ذِی الْاَنْعَامِ وَالْمَلَائِكَةُ اُولَی الْاَحْزَابِ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ وَالنَّبِیُّ عَلٰی رَسُوْلِهِ سَلَامٌ
اَلِیْهِ الْاَخْبَارُ

کتاب صد نو و دویم

شیخ عبد الحمید بنگالی صد و ریاضت در بیان آداب ضروریه مریدان و رفع بعضی شبه ایشان
وَمَا یُنَاسِبُكَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِیْ اَدْبَنَا بِالْاَدَابِ النَّبَوِیَّةِ وَهَدَانَا
بِالْاِخْلَاقِ الْمُصْطَفَوِیَّةِ عَلَیْهِ وَعَلَى اٰلِهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ اَمَّا هَا وَاَمَّا هَا اَمَّا هَا
این راه از دو حال خالی نیستند مریدان یا مراد اگر مراد او اند طوبی که هم بر او انجذاب و محبت ایشان
را کشان کشان خواهند بود و بمطلب اعلی خواهند رسانید و هر آدب که در کار شود متوسط یا بتوسط
تعلیم شان خواهد شد و اگر زلتی واقع شود و در پیشگاه مریدان و بان مواخذة خواهند کرد و اگر بهر
ظاهر احتیاج داشته باشد بے سعی ایشان بآن دولت و ولایت خواهند فرمود باجماع غنائت
ازلی جل سُلْطَانَه متکفل حال این بزرگواران است بسبب و بے سبب که ایشان را کفایت
خواهند کرد و الله یَجْتَنِبُ الْکُفْرَ مَنْ یَّشَاءُ و اگر مریدان کار ایشان بے توسط پیر کامل مکمل و شوار
است پیر بایده که بدولت جذبه و سلوک مشرف شده باشد و بسعادت فنا و بقا مستعد
گشته و سیر الی الله و سیر عن الله باشد و سیر فی الاشیاء باشد را باضماع رسانیده
و اگر جذبه او بر سلوک او مقدم است و تربیت مراد او مرئی شده که تربیت احمر است کلام او
دو است و نظر او شفا احیاء و لها که مرده بتوجه شریف او منوط است و باز کی جانها
فسره بالتفات لطیف او مربوط و اگر این طور صاحب دولت پیدا نشود و سالک مجذوب
بهم مغتنم است و تربیت اقصان از و نیز می آید و بتوسط او بدولت فنا و بقا میرسد آسمان

کتاب آداب مریدانی

بسم الله الرحمن الرحیم
الحمد لله الذی هدانا لهذا الذی کنا غافلون
این کتاب در بیان آداب مریدانی است

اللَّهُ جَلَّ وَعَلَا مَنْ لَا يَصْلُهُ وَيَعْرِفُونَ
 أَهْلُ الْأَسْتِعْدَادِ الَّذِينَ اسْتَعْلَوْا بِاللَّهِ
 سُبْحَانَهُ وَوَصَلُوا إِلَى حَضْرَةِ الْجَمْعِ
 فِي هَذِهِ فِرَاسَةِ أَهْلِ الْمَعْرِفَةِ وَأَمَّا فِرَاسَةُ
 أَهْلِ السَّرِّيَاةِ بِالْجُوعِ وَالْخُلُوعِ وَ
 تَصْنِيفِ الْبَاطِنِ مِنْ غَيْرِ وَصْلَةٍ إِلَى بَحْرِ
 الْحَقِّ تَعَالَى فَلَهُمْ فِرَاسَةُ كَشْفِ الصُّورِ
 وَالْإِخْبَارِ بِالْمُغِيبَاتِ الْمُخْتَصَّةِ بِالْخَلْقِ
 فَإِنَّهُمْ لَا يُخْبِرُونَ إِلَّا عَنِ الْخَلْقِ
 لِأَنَّهُمْ مُحْجُوبُونَ عَنِ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ وَأَمَّا
 أَهْلُ الْمَعْرِفَةِ فَلَا اسْتِغْثَالَهُمْ بِمَا رَدَّ عَلَيْهِمْ
 مِنْ مَعَارِفِ الْحَقِّ تَعَالَى لَا يَكُونُ إِنْجِلَافُ
 إِلَّا عَنِ اللَّهِ تَعَالَى وَلَكَمَا كَانَ الْعَالَمُ
 أَكْثَرُهُمْ أَهْلُ انْقِطَاعٍ عَنِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ
 وَاسْتِغْثَالٍ بِالْذُّنُوبِ مَا لَتْ قُلُوبُهُمْ إِلَى
 أَهْلِ كَشْفِ الصُّورِ وَالْإِخْبَارِ عَمَّا غَابَ
 مِنْ أَحْوَالِ الْخُلُوقَاتِ فَظَنُّوهُمْ وَ
 اعْتَقَدُوا أَنَّهُمْ أَهْلُ اللَّهِ وَخَاصَّتُهُ
 وَأَعْرَضُوا عَنْ كَشْفِ أَهْلِ الْحَقِيقَةِ وَهُمْ
 هُمْ فِيمَا يُخْبِرُونَ عَنِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ وَقَالُوا

صلح حضرت حق اند جل و علا از امانه صلح
 ان نمیشد و ایشان میشناسند اهل استعداد را که بحق
 مستحانه ^{در این مقام} و شنیدند و حضرت جمع ^{را به هم} در شنیدند و همین
 فرست اهل معرفت و اما امانه ترا من اند بگری
 و عوالت و تصفیه باطن بدون از وصول
 بحق تعالی پس ایشان افراسی است در
 کشف صور مخلوقات و اخبار از مغیبات
 مختصه خلق پس ایشان خبر میدهند مگر از خلق زیرا که ایشان
 از حق بجا محبوب اند و اما اهل معرفت پس خبر نمیدهند
 مگر از حق تعالی از جهت اشتغال ایشان با آنچه دارد
 میشود بر ایشان از معارف و علوم که متعلق اند بحق
 تعالی و هرگاه اکثری از عالم منقطع اند از حق سبحانه
 و مشتغل اند بدینا قلوبشان بسوی ارباب کشف
 صور مغیبات و اهل اخبار از احوال
 غایبه مخلوقات مائل گشته است از اینجا
 است که معظم و شتمند اهل کشف و اخبار
 را و اعتقاد نمودند که ایشانند اهل الله و خاصته
 الله و گوید و اندیدند از کشف اهل حقیقت
 و شتمم ساختند ایشان را در چیزی که از
 حق سبحانه خبر می دهند و گفتند

در احوال
 کتب اربعه امام زمان

وَالنَّصَارَىٰ وَالْيَهُودَ وَسَائِرَ الطَّاغُوتِ
فِيهَا لَأَنتَهَا لَيْسَتْ شَرِيفَةٌ عِنْدَ اللَّهِ سُبْحَانَ
فَيَحْقُقَ بِهَا أَهْلَهُ ۖ

وَنَصَارَى وَيَهُودٍ وَطَوَائِفٍ دِيكْرٍ خَلَقَ زِيَرًا
كَوْپَرَانِزِ وَتَوْحِ سُبْحَانَهُ، مَنْزِلَتِ نَبِیست که
مَخْصُوصَ كُنْدِ آنِزِ ابَائِلِ خُودِ -
این مرتبت حقیقت

مکتوب صد و نود و چهارم

بمخدوم و مزاد گے جامع علوم ظاهره و معارف و انتم را باطنه محمد الدین خواجہ محمد مصوم سلمه الله
تعالی صد و ریافت و بر بیان احوالیکه بصفات ثمانیه واجب الوجود و تعالی و تقدس تعلق وارد
و در تحقیق مبادی تعینات انبیاء علیهم الصلوٰت و السَّلَامَات و مبادی تعینات سایر خلایق
و محقق جزئیات با کلی خود و عدم جواز انتقال جزئیات یک کلی بسوی کلی دیگر و در فرق میان
تجلی و شهود و انبیاء و اولیاء علیهم الصلوٰت و السَّلَامَات و در بیان حصول اصل عریان مرتحل
تا بیان رابا وجود و توسط انبیاء علیهم الصلوٰت و السَّلَامَات و در تحقیق الفاظ محو و ضحلال که در عبارت
مشایخ قدس الله تعالی سرار هم واقع شده اند و مآیند آنکه بصفات ثمانیه حقیقیه واجب
الوجود تعالی و تقدس که اول شان صفة الحيوة است و آخر شان صفت تکوین قسم اند قسمی است
که تعلق آن بعالم غالب است و اضافت آن بخلائق بیشتر کالتکوین ازینجاست که جمعی از این نسبت
و جماعت انکار وجود او نموده اند و گفته اند که تکوین از صفات اضافیه است و الحق آنکه من الصفا
الحقیقیة الغالبة علیها الاضافه و قسم دیگر آنست که اضافه دارد اما کمتر از قسم سابق کالعدم
و القدره و الاسراده و السمع و البصر و الکلام و قسم ثالث اعلا سے اقسام ثلثه است که
از این هیچ وجه تعلق نیست و از اینجا اضافت ندارد کالحيوة این صفت اتم جمیع صفات
و اصل است از انچه سابق کل و اقرب باین صفت بقیه است که مبدأ تعین خاتم الرسل است علیها
و علیهم الصلوٰت و السَّلَامَات اتمها و ملکها و صفات دیگر مبادی تعینات خلایق دیگر

این مکتوب صد و نود و چهارم است
در بیان احوالیکه بصفات ثمانیه واجب الوجود
و در تحقیق مبادی تعینات انبیاء علیهم الصلوٰت
و السَّلَامَات و مبادی تعینات سایر خلایق
و محقق جزئیات با کلی خود و عدم جواز انتقال
جزئیات یک کلی بسوی کلی دیگر و در فرق میان
تجلی و شهود و انبیاء و اولیاء علیهم الصلوٰت
و السَّلَامَات و در بیان حصول اصل عریان
مرتحل تا بیان رابا وجود و توسط انبیاء
علیهم الصلوٰت و السَّلَامَات و در تحقیق
الفاظ محو و ضحلال که در عبارت مشایخ
قدس الله تعالی سرار هم واقع شده اند
و مآیند آنکه بصفات ثمانیه حقیقیه واجب
الوجود تعالی و تقدس که اول شان صفة
الحيوة است و آخر شان صفت تکوین قسم
اند قسمی است که تعلق آن بعالم غالب
است و اضافت آن بخلائق بیشتر کالتکوین
ازینجاست که جمعی از این نسبت و جماعت
انکار وجود او نموده اند و گفته اند که
تکوین از صفات اضافیه است و الحق آنکه
من الصفا الحقیقیة الغالبة علیها الاضافه
و قسم دیگر آنست که اضافه دارد اما کمتر
از قسم سابق کالعدم و القدره و الاسراده
و السمع و البصر و الکلام و قسم ثالث
اعلا سے اقسام ثلثه است که از این هیچ
وجه تعلق نیست و از اینجا اضافت ندارد
کالحيوة این صفت اتم جمیع صفات و اصل
است از انچه سابق کل و اقرب باین صفت
بقیه است که مبدأ تعین خاتم الرسل است
علیها و علیهم الصلوٰت و السَّلَامَات اتمها
و ملکها و صفات دیگر مبادی تعینات
خلایق دیگر

این مکتوب صد و نود و چهارم است
در بیان احوالیکه بصفات ثمانیه واجب الوجود
و در تحقیق مبادی تعینات انبیاء علیهم الصلوٰت
و السَّلَامَات و مبادی تعینات سایر خلایق
و محقق جزئیات با کلی خود و عدم جواز انتقال
جزئیات یک کلی بسوی کلی دیگر و در فرق میان
تجلی و شهود و انبیاء و اولیاء علیهم الصلوٰت
و السَّلَامَات و در بیان حصول اصل عریان
مرتحل تا بیان رابا وجود و توسط انبیاء
علیهم الصلوٰت و السَّلَامَات و در تحقیق
الفاظ محو و ضحلال که در عبارت مشایخ
قدس الله تعالی سرار هم واقع شده اند
و مآیند آنکه بصفات ثمانیه حقیقیه واجب
الوجود تعالی و تقدس که اول شان صفة
الحيوة است و آخر شان صفت تکوین قسم
اند قسمی است که تعلق آن بعالم غالب
است و اضافت آن بخلائق بیشتر کالتکوین
ازینجاست که جمعی از این نسبت و جماعت
انکار وجود او نموده اند و گفته اند که
تکوین از صفات اضافیه است و الحق آنکه
من الصفا الحقیقیة الغالبة علیها الاضافه
و قسم دیگر آنست که اضافه دارد اما کمتر
از قسم سابق کالعدم و القدره و الاسراده
و السمع و البصر و الکلام و قسم ثالث
اعلا سے اقسام ثلثه است که از این هیچ
وجه تعلق نیست و از اینجا اضافت ندارد
کالحيوة این صفت اتم جمیع صفات و اصل
است از انچه سابق کل و اقرب باین صفت
بقیه است که مبدأ تعین خاتم الرسل است
علیها و علیهم الصلوٰت و السَّلَامَات اتمها
و ملکها و صفات دیگر مبادی تعینات
خلایق دیگر

لَوْ كَانَتْ هَؤُلَاءِ أَهْلَ الْحَقِّ كَمَا يُزْعَمُونَ
لَاخْبَرُوا عَنْ أَحْوَالِنَا وَأَحْوَالِ الْمَخْلُوقَاتِ
وَإِذَا كَانُوا لَا يَقْدِرُونَ عَلَى كَشْفِ أَحْوَالِ
الْمَخْلُوقَاتِ فَكَيْفَ يَقْدِرُونَ عَلَى كَشْفِ
أُمُورِ أَعْلَى مِنْ هَذَا وَكَذَلِكَ يُؤْهِمُ هَذَا
الْقِيَاسُ الْفَاسِدَ وَغَمِيضُ عَلَيْهِمُ
الْأَنْبَاءُ الصَّحِيحَةُ وَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ
تَعَالَى قَدْ حَسَنَ هَؤُلَاءِ عَنْ مِلَاحِظَةِ
الْخَلْقِ وَحَصَمَهُمْ وَشَغَلَهُمْ عَمَّا سِوَاهُ
حِمَايَةِ لَهُمْ وَغَيْرُهُ عَلَيْهِمْ وَلَوْ كَانُوا مُنَّ
يَتَعَرَّضُونَ إِلَى أَحْوَالِ الْخَلْقِ مَا صَحَّحُوا
لِلْحَقِّ سُبْحَانَهُ وَقَدْ رَأَيْنَا أَهْلَ الْحَقِّ
إِذَا التَّفَقُّوا أَذْنَى التِّفَاتِ إِلَى كَشْفِ
الصُّورِ أَدْرَكُوا مِنْهَا مَا لَا يَقْدِرُ غَيْرُهُمْ
عَلَى إِدْرَاكِهِ بِالْفِرَاسَةِ الَّتِي يُشَبِّهُهَا
أَهْلُ الْمَعْرِفَةِ وَهِيَ الْفِرَاسَةُ فَيَتَأَلَّقُونَ
بِالْحَقِّ سُبْحَانَهُ وَمَا يَقْرُبُ مِنْهُ وَأَمَّا
فِرَاسَةُ أَهْلِ الصَّفَاءِ الْخَارِجِينَ الْمُتَعَلِّقِينَ
بِالْخَلْقِ فَلَا يَتَعَلَّقُ بِجَنَابِ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ
وَمَا يَقْرُبُ مِنْهُ وَيُشَارِكُ الْمُسْلِمُونَ

لَاخْبَرُوا عَنْ أَحْوَالِنَا وَأَحْوَالِ الْمَخْلُوقَاتِ
وَقَدْ نَسُوا وَفَقَسُوا

لَوْ كَانُوا مُنَّ يَتَعَرَّضُونَ إِلَى أَحْوَالِ الْخَلْقِ مَا صَحَّحُوا

لَاخْبَرُوا عَنْ أَحْوَالِنَا وَأَحْوَالِ الْمَخْلُوقَاتِ

که اینان اگر اهل حق بودند چنانکه گمان دارند
البته خبر میدادند ما را از احوال ما و احوال مخلوقات
و هرگاه بر کشف احوال مخلوقات قدرت ندارند
بر کشف امور اعلیٰ از ان چگونه قدرت دارند
و بدین روغ داشتند اینها را باین قیاس فاسد
و مخفی مانند برایشان است بر صحیح و درست نیستند
که حق تعالی مضمون داشته است ایشان را
از ملاحظه خلق مخصوص کرده است بخود و بر
گردانیده است ایشان را از غیر خود از جهت حمایت
ایشان و رشک بردن بر ایشان و اگر میبینند
ایشان امثال کسانندگان بسوء خلق شایان
حق سبحانه نمی بودند و هر آینه دیده ایم حق
را چون بجانب کشف صور او نه التفات
نمودند یافتند از ان چیز را که غیر ایشان
بر او اکثر قدرت نه ندارد و بفراستنی که اهل معرفت
داشته اند و آن فرستیت و چیزیکه بچنین
تعلق دارد و در چیزیکه قریب بولیت عزانه
و اما فرست از باب صفا که خارج اند و متعلق
بخلق پس بجانب حق بجهان مر او را تعلق است
و در چیزیکه قریب بولیت سلطانه و شرک است و بوالسلام

لَوْ كَانُوا مُنَّ يَتَعَرَّضُونَ إِلَى أَحْوَالِ الْخَلْقِ مَا صَحَّحُوا

لَاخْبَرُوا عَنْ أَحْوَالِنَا وَأَحْوَالِ الْمَخْلُوقَاتِ

لَاخْبَرُوا عَنْ أَحْوَالِنَا وَأَحْوَالِ الْمَخْلُوقَاتِ

سوائے صفة الحیوة اگر گویند که این بیان لازم می آید که شهود سائر انبیاء علیهم السلام و الصلوات
والتسلیمات و پرده مبداء تعین محمد است که رب اوست و اولیاء است او که بالاصالة زیر قدم
اویند علی الصلوة والسلام شهود ایشان نیز در رنگ شهود سائر انبیاء و پرده رب الازباب
خواهد بود پس فرق در میان سائر انبیاء علی بنیینا و علیهم الصلوات و التسلیات و در میان اولیاء
است او علی الصلوة والسلام چه باشد در جواب گوئیم که انبیاء و اسوائے این شهود که در پرده حقیقت
محمدی است شهود دیگر هم هست که از راه مبادی تعینات ایشان پیدا میشود و بالاصالة عنکها
مخصوصه خود را بر دید مائے بصیرت گذاشته مشاهده غیب لغیب میفرمایند باید دانست که این شهود
زبان معنی است که هر دو معاً متحقق میشود بلکه با تمسکی که اگر ترقی نموده باصل الاصل برسد شهود او در پرده
حقیقت محمدیت و رنگ عیسی علی بنیینا و علی الصلوة والسلام که بعد از نزول باین دولت
مشرف خواهد شد و این ترقی بسیار تعسست نزدیک باستحالة است فضل عظیم خداوندی جل جلاله
و رکاست و در عالم کسب شفقت بر محمدی المشرق است و اگر ترقی از اصل خود ننمود و از حقیقت خود
بحقیقة الحقائق رسید شهود او در پرده حقیقت مخصوصه خود است بدان و آگاه باش که همچنانکه
بحضرت ذات تعالی تقدس را ہے است از حقیقة الحقائق که بعد از طی منازل کثیره وصول
بیشتر میشود همچنین است از سائر حقائق کلیات نیز را ہے بحضرت تعالی و تقدس که بعد از طی
مرحل تنکثره وصول حصول می یوند و غایة مافی الیاب و راه حقیقة الحقائق و صل غریبان است
و در سائر طرق هر چند وصلات بیشتر میشود اما پیر این شعر از منتهاک اصول عالییه حقیقة الحقائق
که حقیقت محمدی است در میان حائل است اگر چه حاجت همین نباشد و مانع متین نبود همین قدر
حاجت است که مانع اطلاق تجلی ذات گشته و اگر نه سائر انبیاء را نیز بالاصالة از ذات تعالی نصیب
است و امثال کمال ایشان را تبعیت این بزرگواران علیهم السلام و الصلوات و
التسلیات نیز نصیب است سوال هرگاه صفت الحیوة فوق صفة العلم باشد پس در راه حقیقة الحقائق

این متن در شرح
معنی است
و این در بیان
معنی است
و این در بیان
معنی است

و این متن
در بیان
معنی است

و این متن
در بیان
معنی است

شد که وصل عریان مخصوص بولایت محمدیست و دیگران را هر چند محبت مرتفع شود اما از حیلوله بهیچ وجه
 پیراهن شجره که از راه ^{پیراهن عیون و صفات} توسط حقیقت محمدی حاصل میگردد چاره نبود و محکم پس از آنحضرت که نهایت
 مراتب انسانی است و در علو باندازه آن حیلوله بقیه میماند پس بلاخطه آن بقیه اطلاق فنا
 مطلق مجوز نباشد بقائے آن بقیه را غیر از محمدی کیست که در یابد و از هزاران محمدی المشرب
 اگر یکی را این حدت نظیر پیدا شود و منقسم است شایخ طبقات اکثرشان تا روح و سخن
 کرده اند کم کسے باشد که از حق سترے گفته باشد فکیف از آنحضرت و آنکه در دریائے حق غوطه زده
 باشد و بهر ذره از ذرات آن رسیده و اطلاع یافته کبریت احمر است ذلک فضل الله یؤتیہ
 من یشاء واللہ ذو الفضل العظیم سوال معتقد تو آنست که هر چه نبی را علیکم وعلی الہ
 الصلوٰۃ والسلام از کمالات حاصل آید کل تابعان او را نیز به تبعیت از آن کمالات نصیب
 پس لازم آید که از وصل عریان نیز نصیب باشد و حال آنکه همان نبی در میان حامل است جواب
 حیلوله نبی در وصل عریان ضرر ندارد چه آن وصل به تبعیت است نه باصالة پس حیلوله مؤکد
 تبعیت باشد نه منافی چنانچه تبعیت حصول متوسط است نه رفع متوسط که آن مناسب مقام
 اصالة است پس هم حیلوله باشد و هم وصل عریان به تبعیت میسر شود فافهم سوال فرقیست
 که در ماده کل تابعان نبی علیہم الصلوٰۃ والسلام و التسلیمات وصل عریان و تجلی ذات
 اطلاق میکنند و در انبیاء دیگر صلوٰۃ اللہ تعالیٰ و تسلیما علیہم وعلیہم من اطلاق
 تجویز میکنند یا آنکه حیلوله نبی ماعلی الصلوٰۃ والسلام در هر دو ماده حامل است جواب تجویز
 این اطلاق در ماده کل تابعان باعتبار تبعیت است که توسط نبی منافی آن اطلاق نیست
 چنانکه گذشت و در انبیاء دیگر علی بنیت و علیہم الصلوٰۃ و التسلیمات اگر این اطلاق تجویز یابد
 باعتبار اصالة خواهد بود چه این بزرگواران باصالة قطع منازل فرموده بحضرت ذات تعالی
 و تقدس رسیده اند و شک نیست که حصول متوسط و صورت اصالة منافی آن اطلاق خواهد

مخاطب حضرت است
 در این حدت
 در این حدت
 در این حدت
 در این حدت

در این حدت
 در این حدت
 در این حدت
 در این حدت

در این حدت
 در این حدت
 در این حدت
 در این حدت

نیز تعین صفة الحیوة حال آمد پس فصل عریان چون بود و یکی ذات چنانمند جواب آن تعین کمال تعین
است زیرا که در مراتب فوق آن تعین محو و تلافی میگردد و هیچ اعتباری ندارد و مرتبه حضرت ذات
تعالی نماید هر چند صفات دیگر را نیز در مرتبه حضرت ذات تعالی اعتبار نیست اما آنها تا مرتبه
ذات نیستند بنوعی که تلافی گردند بخلاف صفة الحیوة که آنجا میرسد و تلافی میگردد و لهذا تعین
حقیقت محمدی و سایر تعینات خلایق دیگر دومی آمد و زوال آنها در مرتبه از مراتب محال گشت
بلکه رسیدن بشی دیگر است و محال گشتن در نفس دیگر در عبارت بعضی از مشایخ قدس الله احوالهم
که لفظ محو و محلال واقع میشود مراد از آن محو نظری است نه محو عینی یعنی تعین سالک از نظر او
مرتفع میگردد و نه آنکه نفس الامر محو میشود که آن اتحاد و بزرگوار است جمیع از اقصای این راه از آن
الفاظ موعظه محو و محلال عینی دانسته اند و بزرگوار رسیده اند و از عذاب و ثواب اخروی انکار نموده
اند و خیال کرده اند که چنانکه از وحدت بکثرت آمده اند مرتبه دیگر همین طور از کثرت بوحدت خواهند رفت
و این کثرت در آن وحدت مضحک خواهد شد و جمیع ازین زمانه آن محو شدن را قیامت گزینی خیال
کرده اند و از شتر و شتر و حساب و صراط و منیران انکار نموده اند و ضلوا فاضلوا کثیرا امین الشائس
بیک شخص از آن جماعت دیده که در طلب خود شیخ مولانا عبدالرحمن الجامی را قدس الله عنهما
می آورد جای معا و منبدا اما وحدت است و پس ما در میان کثرت موهوم و اسلام پدید
که مراد مولانا ازین بیت خود و رجوع بوحدت باعتبار نظر و شهود است غیر از بیک ذات مشهود ایشان
نیامند و کثرتها تمام از نظر ایشان مخفی میگردد و رجوع عینی و وجودی نکردند بنی بهینند که از هیچ کس
عجز و نقص و احتیاج زایل نشده است پس معنی رجوع وجودی بوحدت چه باشد و اگر رجوع بوحدت بعد
از موت خیال کرده اند که فرزند بق اند که از عذاب اخروی انکار دارند و الباطل دعوت انبیا
مبنیان علیهم الصلوات و السلیمات آنها و آنها سوال تو در بعضی از مسائل خود نوشته
که قنای اخفی مخصوص بولایت محمدیست معنی آن سخن چیست جواب از تحقیق ما نقد معلوم

لایس مایه زمان
در بعضی از مسائل
ذات محو و تلافی
مرتبه حضرت ذات
تعالی نماید
ذات نیستند بنوعی
حقیقت محمدی
بلکه رسیدن بشی
که لفظ محو و محلال
مرتفع میگردد و نه
الفاظ موعظه محو و
اند و خیال کرده اند
و این کثرت در آن
کرده اند و از شتر و
بیک شخص از آن
می آورد جای معا و
که مراد مولانا ازین
نیامند و کثرتها تمام
عجز و نقص و احتیاج
از موت خیال کرده
مبنیان علیهم الصلوات
که قنای اخفی مخصوص

والمعرفت
والمعرفت
والمعرفت
والمعرفت
والمعرفت

وَالسَّلَامَاتُ پیر این شعر مطلوب گشته است پس ناچار اول فیضی که میرسد بآن حقیقت انصاف
میاید بعد از آن بتوسط او دیگران میرسد و منی تبعیت همین حصول توسط است پس آن اصالة
باین تبعیت جنگ ندارد و نیک باید دریافت تحقیق که در حق ائمتان گفته شده است و راء
این تبعیت است که تمنائی اصالة است کما من غیره فاذا فرقا اگر گویند که در مرتب عروج از
مرتبه صفة الحیوة نیز نصیب محل است یا نه گوئیم که هست اگر گویند که در بالا مذکور شد که در نهایت
این صفت را ضحلال و ملاشی است در حضرت ذات تقالی و تقدس نصیب کمال ان مقام محو
و ملاشی چه بود و حال آنکه تو دور بالا گفته که تعینات خالق را ضحلال عینی نیست اگر هست نظری
است که ضحلال عینی با اتحاد و زندقه میرساند جواب ضحلال عینی چه در کار ضحلال نظری کیفیت
اگر چه درین ضحلال مراتب متفاوت باشد فافهموا الله و ربهم لعلکم تتقون اعلم بحقیقة الحال و السلام
على من اتبع الهدى و الزمة متابعه المصطفى عليك وعلى اله الصلوات و السلاام اتمها

کتاب دوم صد و نود و پنج (۲۹۵)

بجای یوسف کشمیری صدور یافته در بیان نظر بر قدم و هوش در دم و سفر و وطن و خلوة
 و انجمن که اصول مقررہ طریقیہ علیہ نقشبندیہ است قدس اللہ تعالیٰ اسرار مشایخنا باید دانست
 که یکی از اصول مقررہ طریقیہ نقشبندیہ قدس اللہ تعالیٰ اسرار مشایخنا نظر بر قدم است
 مراد از نظر بر قدم آن نیست که باید که نظر از قدم تجاوز نکند و پیش از قدم میل بفوق ننماید زیرا که
 خلاف واقع است بلکه نظر همیشه از قدم تفوق میفرماید و قدم را ردیف خود مینماید زیرا که عروج از زمینها
 علو اول نظر است بعد از آن قدم صعود مینماید و چون قدم بمرتبه نظر رسید نظر از آنجا بر زمین بالا نمی
 رود و بهجت آن نیز صعود میفرماید بعد از آن باز نظر از آن مقام ترقی میکند علی هذا القیاس
 و اگر مراد آنست که نظر باید که بمقام ترقی ننماید که آنجا قدم را گنجایش نباشد پس آن نیز غیر واقع

یسی نظر اگر یہ از قدم تجاوز نہ کنند ولیکن ہاں جنسین متعلیٰ ترقی نہ لید کہ آسمان الخمر ۱۲

[illegible]

ۛ
وٲٴر ایل
کرماتیا امام ربانی

صحنہ پنجم

۵۴
مینی نظر بدین ملک
دانش از قدم بادشاهی

سوار سپہ سالار

محمی دودہ ہوتا تھا یہاں سے تھوڑی سی

تجوید

حصول اندراج نهایت فی البدایه است که مخصوص باین طریقه علیّه است هر چند سیر در نفس
 در جمیع طرق است اما بعد از حصول سیر آفاقی است و درین طریق شروع ازین سیرت و سیر آفاقی
 و ضمن این سیر مندرج است و باین اعتبار اگر درین طریق عالی اندراج البدائی فی نهایت نیز
 گوئیم گنجایش دارد و کلمه چهارم که قرین این کلمات سه گانه است کلمه خلوت در انجمن است
 هرگاه سفر در وطن بیشتر شد پس در انجمن نیز در خلوتخانه وطن سفر نماید و تفرقه آفاق بحجّه النفس
 راه تیبادین نیز بر تقدیر است که در راه حجه را بر بسته باشد و روز بنامند و ساخته پس باید
 که در انجمن تفرقه شکم و مخاطب نباشد و ملتفت احدی نگردد و این همه محلات و تکلفات در
 ابتدا است و در وسط و در انتها هیچ ازینها در کار نیست و عین تفرقه جمعیت است و در غفلت
 حاضر از اینجا که گمان نکند که تفرقه و عدم تفرقه در حق منتهی مطلقا مساوی است الا بلکه مراد است
 که تفرقه و عدم تفرقه در جمعیت باطن او برابر اند مع ذلک اگر ظاهر را با باطن جمع سازد و تفرقه را از
 ظاهر نیز دفع نماید اولی و السبب خواهد بود و قال الله سبحانه و تعالی لَنَبِّیْهِ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ
 الصَّلٰوةُ وَاَلَسَّلَامُ وَاذْكُرْکُمْ رَبِّکَ وَتَبْتَکِلْ اِلَیْهِ تَبْتَلًا بآید و انست که در بعضی اوقات
 از تفرقه ظاهر چاره نبود که حقوق خلق ادا شود پس تفرقه ظاهر نیز در بعضی اوقات مستحسن باشد
 اما تفرقه باطن هیچ وقتی از اوقات مستحسن نیست که آن خالص از برائے حق است بجهت آنکه پس
 سه حصّه از عباد و مسلم از برائے حق شد جلّ شأنه باطن تمام و نصفه از ظاهر و نصفه دیگر از ظاهر از
 برائے ادا حقوق خلق ماند و در ادا آن محقوق چونکه امتثال او امر حق است سبحانه
 ان نصف و یک ربع حق گشت تعالی و تقدس الیه یرجع الامر کله فاعبدہ و االسلم

کتاب وصله و نود و ششم

و بیان باطنت صفات حق جلّ و علا و نفی تقدیر تعلّق آن باشیاء حضرت مخدوم اولی عا حجه
 مد تبرک

در بیان این سیر مندرج است و باین اعتبار اگر درین طریق عالی اندراج البدائی فی نهایت نیز
 گوئیم گنجایش دارد و کلمه چهارم که قرین این کلمات سه گانه است کلمه خلوت در انجمن است
 هرگاه سفر در وطن بیشتر شد پس در انجمن نیز در خلوتخانه وطن سفر نماید و تفرقه آفاق بحجّه النفس
 راه تیبادین نیز بر تقدیر است که در راه حجه را بر بسته باشد و روز بنامند و ساخته پس باید
 که در انجمن تفرقه شکم و مخاطب نباشد و ملتفت احدی نگردد و این همه محلات و تکلفات در
 ابتدا است و در وسط و در انتها هیچ ازینها در کار نیست و عین تفرقه جمعیت است و در غفلت
 حاضر از اینجا که گمان نکند که تفرقه و عدم تفرقه در حق منتهی مطلقا مساوی است الا بلکه مراد است
 که تفرقه و عدم تفرقه در جمعیت باطن او برابر اند مع ذلک اگر ظاهر را با باطن جمع سازد و تفرقه را از
 ظاهر نیز دفع نماید اولی و السبب خواهد بود و قال الله سبحانه و تعالی لَنَبِّیْهِ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ
 الصَّلٰوةُ وَاَلَسَّلَامُ وَاذْكُرْکُمْ رَبِّکَ وَتَبْتَکِلْ اِلَیْهِ تَبْتَلًا بآید و انست که در بعضی اوقات
 از تفرقه ظاهر چاره نبود که حقوق خلق ادا شود پس تفرقه ظاهر نیز در بعضی اوقات مستحسن باشد
 اما تفرقه باطن هیچ وقتی از اوقات مستحسن نیست که آن خالص از برائے حق است بجهت آنکه پس
 سه حصّه از عباد و مسلم از برائے حق شد جلّ شأنه باطن تمام و نصفه از ظاهر و نصفه دیگر از ظاهر از
 برائے ادا حقوق خلق ماند و در ادا آن محقوق چونکه امتثال او امر حق است سبحانه
 ان نصف و یک ربع حق گشت تعالی و تقدس الیه یرجع الامر کله فاعبدہ و االسلم

در بیان این سیر مندرج است و باین اعتبار اگر درین طریق عالی اندراج البدائی فی نهایت نیز
 گوئیم گنجایش دارد و کلمه چهارم که قرین این کلمات سه گانه است کلمه خلوت در انجمن است
 هرگاه سفر در وطن بیشتر شد پس در انجمن نیز در خلوتخانه وطن سفر نماید و تفرقه آفاق بحجّه النفس
 راه تیبادین نیز بر تقدیر است که در راه حجه را بر بسته باشد و روز بنامند و ساخته پس باید
 که در انجمن تفرقه شکم و مخاطب نباشد و ملتفت احدی نگردد و این همه محلات و تکلفات در
 ابتدا است و در وسط و در انتها هیچ ازینها در کار نیست و عین تفرقه جمعیت است و در غفلت
 حاضر از اینجا که گمان نکند که تفرقه و عدم تفرقه در حق منتهی مطلقا مساوی است الا بلکه مراد است
 که تفرقه و عدم تفرقه در جمعیت باطن او برابر اند مع ذلک اگر ظاهر را با باطن جمع سازد و تفرقه را از
 ظاهر نیز دفع نماید اولی و السبب خواهد بود و قال الله سبحانه و تعالی لَنَبِّیْهِ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ
 الصَّلٰوةُ وَاَلَسَّلَامُ وَاذْكُرْکُمْ رَبِّکَ وَتَبْتَکِلْ اِلَیْهِ تَبْتَلًا بآید و انست که در بعضی اوقات
 از تفرقه ظاهر چاره نبود که حقوق خلق ادا شود پس تفرقه ظاهر نیز در بعضی اوقات مستحسن باشد
 اما تفرقه باطن هیچ وقتی از اوقات مستحسن نیست که آن خالص از برائے حق است بجهت آنکه پس
 سه حصّه از عباد و مسلم از برائے حق شد جلّ شأنه باطن تمام و نصفه از ظاهر و نصفه دیگر از ظاهر از
 برائے ادا حقوق خلق ماند و در ادا آن محقوق چونکه امتثال او امر حق است سبحانه
 ان نصف و یک ربع حق گشت تعالی و تقدس الیه یرجع الامر کله فاعبدہ و االسلم

این مرتبه در آن واحد متجذبی بنیم و تصرف را عین غیر متصرف یا هم و بنی راین

مقرب میدانم و گوید که با وجود این جامعیت کلمه را با هیچ یک از این اقسام تعلق نیست و
ازین همستغنی است و هیچ یک از عقلا انکار آن شخص نمی نمایند و استبعاد آن نمیکند و در میان
فیه والله المثل الا حکله چرا استبعاد کنند و توقف نمایند اگر گویند که مثل این سخن که نگفته
است چه شد اگر نگفته است اما مخالف سخن دیگران نیست و با مناسب مرتبه واجب نه
تعالی و تقدس خبر بوزه بخور ترا بیا لیز چه کار به مثالیکه و مخلوقات میتوان گفت از برای
توضیح این معرفت است که گفته اند که در علم بعثت مستلزم علم معلول است و درین صورت
بالاصالة مذکور که متوجه علت است تعلق بعثت پیدا کرده است علم معلول به تبعیت آن علم علت آمده
بے آنکه تعلق ثانوی پیدا کرده باشد اما از باب معقول درین صورت نیز به تعلق علم در مرتبه ثانوی معلوم نیست
معلوم تجویز نخواهند کرد اگرچنین تعلق بالاصالة نباشد لیکن مثالی قریب تر ازین مثال معلوم نیست
که پیدا شود مقصود توضیح است نه اثبات و الله تعالی اعلم بحقائق الامور کلها والصلوات
والسلام علی من اتبع الهدی والذمر متابعه المصطفی علیه وعلى الیه من الصلوات
والتحیات المبارکات اتمها و اکملها

این مرتبه در آن واحد متجذبی بنیم و تصرف را عین غیر متصرف یا هم و بنی راین

این مرتبه در آن واحد متجذبی بنیم و تصرف را عین غیر متصرف یا هم و بنی راین

مکتوب صد و نود و هفتم

بمولانا بدرالدین سمرندی صدور یافته و تحقیق احاطه و سراین حق سبحانه و توضیح آن
بامثله و در رعایت حفظ مراتب و جوی و امکانی

اصل	ترجمه از مصحح
اعلم ان احاطة الحق سبحانه بالاشياء وغيره يانه فيها كالحاطة الجمل بالمفصل سرنا	بدانکه احاطه حق سبحانه باشیاء و سراین و کنگل در آنها در زنگل احاطه مجمل است بمفصل و سراین

وغير الله ال على المعنى بالاستقلال نحو
 وكذا المقترن بالزمان الماضي فعل مضارع
 وبالنَّمان الحال والاستقبال مضارع
 وما وجد فيه علتان من العمل التسعة
 المشهورة فغير منصرف والافمنصرف
 وحرف عملها الجر جانك وحروف
 عملها النصب ناصبة فإطلاق اسم
 مرتبة على مرتبة أخرى وإجراء أحكام
 أحد هما على الأخرى كإطلاق فعل
 الماضي على المضارع والمضارع على غير
 المنصرف والجارّة على الناصبة مع كون
 المراتب كلها أيسر إلا الكلمة وإجراء
 أحد هما على الأخرى ضلالة مخضة
 وخروج عن الصراط السوي فنقول
 والله سبحانه أعلم إن كل مرتبة من مراتب
 تنزل الوجود سبحانه اسمًا مختصًا بها وإحكامًا
 لا توجد إلا فينا لوجوب الذاتي والاستغناء
 الذاتي مختصة بمرتبة الجبرم والاهمية
 والأماكن الذاتي والافتقار الذاتي مختصة بمرتبة
 مرتبة الكون والفرق والمرتبة الأولى مرتبة الوجود

وولات كمنه بمعنى مستقل حرف بمعنى متين
 بزمان گذشته فعل ماضيت و بزمان حال
 و مستقبل مضارع و هر چه یافته شود و ران
 و و علت از نه عمل مشهوره غیر منصرف
 است و رنه منصرف و حروفیکه عملش
 جبر و و جاره است و حروفیکه عملش نصب
 بود و اصبه پس اطلاق اسم یک مرتبه بر
 مرتبه دیگر و اجرائی احکام یک بر دیگری
 مانند اطلاق فعل ماضی بر مضارع و منصرف
 بر غیر منصرف و جاره بر ناصبه با آنکه حقیقه
 این همه مراتب غیر از کلمه چیزی دیگر
 نیست ضلالت محض است و خروج است
 از راه مستقیم
 پس گوئیم
 والله سبحانه أعلم که هر مرتبه را از مراتب
 تنزل الوجود سبحانه اسم است مختص و احکام
 که در غیر آن یافته نشود چنانچه وجوب ذاتی
 و استغناء ذاتی مختص است بمرتبه جمع و الوهیت
 و امکان ذاتی و افتقار ذاتی مختص است بمرتبه
 کون و فرق و مرتبه اولی مرتبه ربوبیت و خاتمه

عند التوقف والاعتناء
 عند التركيب والتفكير
 عند منعه من الجواب
 عند منعه من العمل

على عمل التكميل والافتقار
 ليعمل الله العلم به
 عباده ١٢
 ليعمل الله تعالى

الذات الالهية
 الذات الالهية

الذات الالهية
 الذات الالهية

چون که این همه را در سطران
علم است و معرف و معرفت

فیه کالکلمة مثل ساریة فی جمیع
اقسامها من الاسم والفعل والحرف وکذا
فی قسام الاقسام من الماضي والمضارع
والامر والتمنی والمصدرة اسم الفاعل
والمفعول والمستثنی المصید والمنقطع والحال
والتمییز والثلاثی والرباعی والخامس
والحرف الجارة والناصبة والحروف
المختصة بالافعال والحرف المختصة
بالاسماء والحرف الداخلة علیها الی غیر
ذلك من الاقسام الحاصلة من التسمیات
الغیر المتناهية فهذه الاقسام كلها ليست
غیر الکلمة بل هو لا اعتبار انک منذ
تحت الکلمة ما زاد فی تفصیلها وتمییزها
عن الکلمة وفي تمییز بعضها عن بعض
شیء الا اعتبار العقل وفي الخارج ليست
الا الکلمة ولهذا صرح المحلل ولكن
لکل مرتبة من المراتب اسم یخص هو
بها واحکام لا توجد فی غیرها مثلاً
الذال علی المعنی بالاسبق لال مع
الاقتران بالانصاف فعل وبغيره اقتران اسم

کتاب التمهید فی التعلیل

معنی تمییز و تمییز و تمییز
اقسام و تمییز و تمییز
است و تمییز و تمییز
سطران و تمییز و تمییز

و در سطران

و در سطران چنانکه کلمه مثلاً ساریت و جمیع اسم
خود از اسم فعل و حرف و تمییز و اقسام
اقسام خود از ماضی و مضارع و امر و تمییز
و مصدر و اسم فاعل و مفعول و مستثنی
متصل و منقطع و حال و تمییز و ثلاثی و
رباعی و خماسی و حروف جاره و
ناصبه و حروف مخصوصه بافعال
و حروف مخصوصه بااسماء و حروف و آئیده
بر اسم فعل و اقسام و دیگر که از تقسیمات
غیر محصوره پدید آید پس این همه اقسام
با کلمه مباینت ندارد و بلکه همه اینها اعتبارات
مندرج در کلمه و زیاده نشده است و تفصیل
و تمییز اینها از کلمه و در تمییز بعضی از اینها از بعضی
و دیگر چیزی غیر از اعتبار عقل نیست و خارج
لکه یک کلمه و بهین سبب صحیح گشته است
حل. هذا و لیکن هر مرتبه را از
مراتب اسمی است مخصوص احکام است
مختص مثلاً دالت کننده بمعنی مستقل
باقتران زمان فعل است و بغیر از
اقتران اسم

است

و الفروع المعرف

وَالْمُرْتَبَةُ الثَّانِيَةُ مُرْتَبَةُ الْعُبُودِيَّةِ وَالْخَلْقِ
 قَالُوا خَلَقَ اسْمَاءً أَحَدَهُمَا عَلَى الْآخَرِ
 وَأَجْرُ أَحْكَامٍ مُخْتَصَّةٍ بِمُرْتَبَةٍ عَلَى الْمُرْتَبَةِ الْآخَرِ
 لَكَانَ زَنْدَقَةٌ صَرَفَةٌ وَكُفْرًا مُحْضًا وَالْعَجَبُ
 مِنْ بَعْضِ الْمُلَاحِظَةِ وَالزَّانِدَةِ أَهْمُ كَيْفِ
 يَخْلُطُونَ الْمَرَاتِبَ وَيَجْرُونَ أَحْكَامَ مُرْتَبَةٍ
 عَلَى امْرُتَبَةٍ أُخْرَى فَيَصِفُونَ الْمَلَكِينَ بِصِفَاتِ
 الْوَلَجِبِ وَالْوَلَجِبِ بِصِفَاتِ الْمَلَكِينَ مَعَ
 عَلَيْهِمْ ثُمَّ يَمَازِي صِفَاتِ الْمَلَكِينَ الَّذِي هُوَ مُرْتَبَةٌ
 وَاحِدَةٌ بَعْضُهَا عَنْ بَعْضٍ وَخِلَافٌ
 أَحْكَامُهُمْ وَعِلْمُهُمْ بَعْدَ زَوَالِ تَمَازِينِهِمْ وَخِلَافٌ
 أَحْكَامُهُمْ أَصْلًا مَعَ اتِّحَادِهِمْ فِي الْمُرْتَبَةِ الْكُونِيَّةِ
 فَإِنَّهُمْ يَعْلَمُونَ بِالْبَدَاهَةِ مَثَلًا لِنَارِ الْحَرَارَةِ
 وَالْإِشْرَاقِ مِنْ صِفَاتِ النَّارِ الْمُخْتَصَّةِ بِهَا
 بِهَا لَيْسَتْ وَاحِدَةٌ مِنْهُمَا فِي الْمَاءِ وَلَا يَوْ
 هَا الْمَاءُ وَكَذَا الْبُرُودَةُ الَّتِي لَخْصَتْ
 بِالْمَاءِ لَيْسَتْ فِي النَّارِ وَكَذَا أَيْمُزُونَ بِالضَّرْفَةِ
 بَيْنَ أَرْوَاحِهِمْ وَأَهْأَاهِهِمْ وَيَحْكُمُونَ بِتَفَرُّقِهِ
 أَحْكَامُهُمْ وَاللَّهُ سَخَّاهُ لَهَا دُخْلُ سَبِيلِ الْإِشْرَاقِ
 وَالسَّلَامُ عَلَى مَنْ اتَّبَعَ الْهُدَى

است ومرتبه ثانیه مرتبه عبودیت و مخلوقیت پس
 اگر اسمی یکی ازین دو مرتبه بر مرتبه دیگر اطلاق
 کرده شود و احکام مختصه بیک مرتبه بر مرتبه دیگر
 جاری نموده شود هر آینه زندقه صرغه خواهد بود
 و کفر محض و عجب است از بعضی ملاحده و زناوچه
 که چگونه خلط میکنند مراتب را بیکدیگر و چون جاری
 مینمایند احکام یک مرتبه ابر مرتبه دیگر پس ممکن را
 بصفات واجب متصف میسازند و واجب را
 بصفات ممکن با علم ایشان بتمایز صفات ممکن
 از یکدیگر و حال آنکه آن ممکن نیز یک مرتبه است
 از مراتب با اختلاف احکام ایشان و با علم ایشان
 بعدم امکان تمایز ایشان و اختلاف احکام ایشان
 با اتحاد ایشان و مرتبه کونیته چه ایشان میدانند
 که مثلاً حرارت و اشراق که از صفات مختصه بالنار است
 هیچ یکی ازین دو را بر جو نیست نه آب هیچ یکی
 ازین دو صفت کرده میشود و چنین برود که آب مختص
 دارد و رایش موجود نیست و نیز ایشان میان
 از اول خود و اتمات خود قطعاً امتیاز مینمایند
 و تفرقه احکام اینها حکم میکنند و خدا پاک است راه نمایند
 بر او راست و سلام بر سید پیروی او راست کند

کتاب الفقه

در بیان احکام
 و تفسیر آیات
 و روایات

چون بسیر تفصیلی مراتب اسما و صفات طی کرده جامعیت تمام پیدا کند و مراتب کمالات آنها و صفات
الهی جل سبطانته گردد و عدم ذاتی او که مراتب آن کمالات است تمام مخفی شود و غیر آن کمالات
و در و سبب چیز ظاهر نبود این زبان به بقائے خاص که منوط بآن کمالات است بعد از حصول
فنائے تمام که مربوط باختصاص عدم او بوده مشرف گردد و اسام و ولایت برو س صا و قی ابد
بعد از آن اگر عنایت ازلی جل سبطانته شامل حال او بود تواند بود که مرتبه ثانیه این کمالات که عارف
بآن بقایافته بود در مراتب حضرت ذات تعالی و تقدس منعکس گردد و ظهور آنجا پیدا کند
درین وقت ستر قاب قوسین بطور آید باید دانست که طو شری در و س درین موطن کنایه
از حصول نسبت مجهول است مرثی را بآن مراتب نه آنکه آنجا حقیقت مراتب است و حصول شے
است در و س و لله المثل لا یحده و چون آن کمالات که عارف بقایان یافته بود در مراتب
اتجناب قدس بطریق حقیقت و اصالت منعکس گردد و ظهور آنجا پیدا کند و نسبت مجهول کیفیته
اورا آنجا حاصل شود و لاجرم انا که بعاری تعلق داشت آنجا اطلاق یابد و خود را آن کمالات ظاهر
بیند نهایت عروج انا در مقام قاب قوسین تا اینجا است اسے فرزند بشنوم مراتب صورت که در
و حسن و جمال منعکس گردد اگر فرضا آن مراتب حیوة و علم پیدا کند ناچار بطور آن حسن
و جمال نمکذ خواهد شد و حظ وافر خواهد برد و در مراتب حقیقت هر چند لذت و الم مفقود است که از
صفات امتکانت امام که شایان آن مرتبه علیاست و از سمات نقص و حد و ثمر
کائن و ثابت است فریاد حافظ این همه آخر هر زه نیست و هم قصه غریب حدیث عجیب
هست و این کمالات ظاهره که در آن مرتبه نسبت مجهول کیفیته پیدا کرده اند حکم اینجا در رنگ حکم
عالم خلق انسانست نسبت بعالم افر و سر من عرف نفسه فقد عرف ربه اینجا در باب و چون
این کمالات ظاهره که تفصیل حضرت اجمال ذات است تعالی و تقدس نسبت مجهول کیفیته
به حضرت اجمال پیدا کردند و اتصال بلا کیف بدست آوردند و آمینه داری حضرت اجمال نمودند

یعنی حضرت اجمال را در رنگ آمینه گردیند ۱۲

لے قلوب و اسما و صفات
و مراتب مرتب و منظم
و در و سبب چیز ظاهر نبود این زبان به بقائے خاص که منوط بآن کمالات است بعد از حصول
فنائے تمام که مربوط باختصاص عدم او بوده مشرف گردد و اسام و ولایت برو س صا و قی ابد
بعد از آن اگر عنایت ازلی جل سبطانته شامل حال او بود تواند بود که مرتبه ثانیه این کمالات که عارف
بآن بقایافته بود در مراتب حضرت ذات تعالی و تقدس منعکس گردد و ظهور آنجا پیدا کند
درین وقت ستر قاب قوسین بطور آید باید دانست که طو شری در و س درین موطن کنایه
از حصول نسبت مجهول است مرثی را بآن مراتب نه آنکه آنجا حقیقت مراتب است و حصول شے
است در و س و لله المثل لا یحده و چون آن کمالات که عارف بقایان یافته بود در مراتب
اتجناب قدس بطریق حقیقت و اصالت منعکس گردد و ظهور آنجا پیدا کند و نسبت مجهول کیفیته
اورا آنجا حاصل شود و لاجرم انا که بعاری تعلق داشت آنجا اطلاق یابد و خود را آن کمالات ظاهر
بیند نهایت عروج انا در مقام قاب قوسین تا اینجا است اسے فرزند بشنوم مراتب صورت که در
و حسن و جمال منعکس گردد اگر فرضا آن مراتب حیوة و علم پیدا کند ناچار بطور آن حسن
و جمال نمکذ خواهد شد و حظ وافر خواهد برد و در مراتب حقیقت هر چند لذت و الم مفقود است که از
صفات امتکانت امام که شایان آن مرتبه علیاست و از سمات نقص و حد و ثمر
کائن و ثابت است فریاد حافظ این همه آخر هر زه نیست و هم قصه غریب حدیث عجیب
هست و این کمالات ظاهره که در آن مرتبه نسبت مجهول کیفیته پیدا کرده اند حکم اینجا در رنگ حکم
عالم خلق انسانست نسبت بعالم افر و سر من عرف نفسه فقد عرف ربه اینجا در باب و چون
این کمالات ظاهره که تفصیل حضرت اجمال ذات است تعالی و تقدس نسبت مجهول کیفیته
به حضرت اجمال پیدا کردند و اتصال بلا کیف بدست آوردند و آمینه داری حضرت اجمال نمودند

دستی بداره و دایب و بوی خوش و دهان
است یعنی اگر در طایفون بر کن
طایفون بسبب شکران است
معصوم علیه السلام مشکون یعنی
الطاهرین شهداء کل مسلم
له قال علی الله علیه السلام

کرم دست پیکر برک
شعین شیخان جو ۶۷

کرده اند و گفته اند که در
 اینده با ملک است کرده
 می گویند که این ملک
 بسیار گسترده است و
 این گسترده را با این
 و آن گسترده را با این
 نوشته شده است و
 حق و سبب چون میبرد
 بنویسد و چون بنویسد
 میباید که در این
 این مالک را با این
 این مالک را با این
 این مالک را با این
 این مالک را با این

حال

مکتوبات امام راضی

انزلناك ببعثنا الله
من اعوان الله

عامة من يدين
بجملته من المسلمين
مؤمنين (الحق) نعم الطاهر
صلى الله عليه وسلم

فہرست کتب
مکتبہ اسلامیہ
لاہور

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي هدانا لهذا
الذي كنا لنهتدي لہ
والصلاة والسلام على
المرسلين

سَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ
وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
بَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ
فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ

شیخ الاسلام

ایمان

اختلاف بیشتر داشتند و زنان که مدار نسل و بقای نوع انسان بر وجود ایشان است بیشتر از مردان مردند و هر که درین و باز مردون گریخت و سلامت ماند خاک بر حیوة او و آنکه نگرینخت و مرد طوبی که و بشری که یا لشهادة و قد جزم شیخ الاسلام ابن حجر^{رحمۃ اللہ علیہ} فی کتاب بذل المؤمن فی فضل الطاعون یا ان المیت بالطعن لا یسأل لانه نظیر المقتول فی المعركة و بان الصابر فی الطاعون محتسبا یعلم انه لا یصیبه الا ما کتب له اذ امات فیه بغیر الطعن لا یفان ایضا لانه نظیر المریط کذا ذکر الشیخ الاجل السیوطی فی کتاب شرح الصمد و یرشح احوال الموتی و القنود و قال و هو منجی جدا و همچنین کسیکه نگرینخت و مرد و از جمله غازیان و مجاهدانست و از جرگه صابران و باکشان هر کس را جلست مستم که گنجایش تقدیم و تاخیر ندارد و اکثر گریز پایان که سلامت ماند بعلت آنکه اجل ایشان^{مقرر} نرسیده بوده آنکه گریختن ایشان را از مرگ خلاص ساخت و اکثر صابران که هلاک شدند هم عاقل هلاک شدند فلیس الفراق محی و لا الاستیقرار هلاک این فرار در زمان فرار بوم خفت است و گناه کبیره است از مکر خداوند است جل سلطان^{رحمۃ اللہ علیہ} که گریزند سلامت ماند و صبر کنند و گناه هلاک شوند یصل به کثیرا و یمدی به کثیرا شنیده میشد از صبر و تحمل شما و انداد و اعانت شما بسلامان جزا کم الله سبحانه خیرا و تربیت طفلان و تحمل اذواء ایشان لتنگ نشوند که امید واری اجر جز بجزیل بران مترتب است زیاده چه نویسد و المستلزم

کتب (۳۰۰)

بمجد و مزاوی جامع علوم عقلی و نقلی محمد الدین خواجه محمد معصوم سلمه الله تعالی صدور یافته در بیان اسرار غامضه و معارف غریبه بلسان رمز و اشارت و ایما^{بدر}ی از مقام قاب قوسین^{است در مکان یا نیز دیگران} اودا^{محمد} فی نیز اندراج یافته بحکم^{محمد} لله و سلام^{محمد} علی عباد^{محمد}ه الذین اصطفی^{محمد} فی انسان کامل

[illegible]

فصل کمال نبوت بطریق وراثت بعد از پشت سید البشر خانی خانمیت اونیست

وعلوم و معارف و کمالات آن مقام بطریق وراثت نیز نصیب تابعان باشد ^خ خاصه بنده
مصلحت عام را پس حصول کمالات نبوت مراتبان را بطریق تبعیت و وراثت بعد از بعثت
خاتم الرسل علیه السلام و علی جمیع الانبیاء و الرسل الصلوات و التحیات منافی خاصیت نبوت
علیه و علی الصلوة و السلام فلا تکن من المتمرین بدان استعداک الله تعالی راهبانی
که کمالات نبوت موصوله و وراثت است که موقوف بطریق کمالات مفصله مقام ولایت است ^ب
است حصول تجلیات طلبیه و معارف سیکریه که مناسب مرتبه ولایت اند بعد از طی این کمالات و
حصول این تجلیات قدیم در کمالات نبوت نهاده می آید و درین مقام وصول باطل است و التفت
بطلبیت و ثوب و راه دیگر آنست که متوسط حصول این کمالات ولایت و وصول بکمالات نبوت
بیستمیگر و دو این راه دویم شاه راه است و اقرب است بوصول و هر که بکمالات نبوت رسیده است
اکلاما شاء الله تعالی باین راه رفته است از انبیاء کرام علیهم الصلوة و السلام و از اصحاب
کرام ایشان تبعیت و وراثت ایشان علیهم و علی اصحابهم الصلوة و السلام و التحیات
و راه اول دور و دراز است و متعسر الحصول و متغیر الوصول جمیع از اولیا و مقام ولایت که
بشرف نزول مشرف گشته اند کمالاتیکه بمقام نزول تعلق داشته کمالات نبوت خیال کرده اند و بخلق
را که مناسب مقام دعوت است از خصائص مقام نبوت انگاشته نه اینچنین است بلکه این نزول در
رنگ عروج آن هر دو از ولایت اند عروج و نزول دیگر است فوق مقام ولایت که به نبوت تعلق
دارد و این توجیه بخلق غیر این توجیه بخلق است که به نبوت مناسب است و این دعوت غیر آن دعوت
است که از کمالات نبوت شمرده اند چه کنند که قدیم از دائر ولایت بیرون نه نهاده اند و تحقیق کمالات
نبوت را در نیافته نصف ولایت را که جانب عروج است تمام ولایت انگاشته اند و نصف دیگر از
که جانب نزول است مقام نبوت تصور کرده اند چنان کریم که در سنگ نماند پذیر
و آسمان او همان است و ممکن است که شخصی براه اول وصول پیدا کند و جمیع کمالات مفصله و

از دو بلیت یعنی جامع امین

وورثی اصحاب انبیاء علیهم الصلوٰت و التعلیات که تبعیت و وراثت باین دولت مشرف گشته اند بموجب انبیاست علیهم الصلوٰت و التعلیات بعد از انبیاء و محاب ایشان علیهم الصلوٰت و التعلیات کم کس باین دولت مشرف گشته است هر چند جائز است که دیگران نیز تبعیت و وراثت باین دولت نمایند فیض روح القدس از بزرگواران و دیگران هم بکنند آنچه میگوید انکار کم این دولت و کبار تابعین نیز بر تو انداخته است و در اکابر شیخ تابعین نیز سایه افکنده بعد از آن زو با ستیاری آورده تا آنکه نوبت بآل ثانی از بعثت آن سرور علیه و علی له الصلوٰت و التعلیات رسیده درین وقت نیز آن دولت تبعیت و وراثت بمنصه ظهور آمده و آخر باب اول مشابه ساخته است اگر بادشاه بر در پیرزن به باید تو ایخواجه بملت گمن به و السلام علی من اتبع الهدی و التزم متابعة المصطفی علیه و علی له الصلوٰت و التعلیات اهلها

مکتوب ضد دوم

بمخدوم و فراوانی که جامع علوم طاهره و اسرار و معارف باطنه اند اغنی مجدالدین خواجه محمد معصوم سلمه الله تعالی صدور یافته در بیان فرق میان ولایات سه گانه که ولایت اولیا و ولایت انبیاء علیهم الصلوٰت و التعلیات و ولایت ملا اعلی است علی بنیاد علیهم الصلوٰت و التعلیات و در بیان آنکه نبوت افضل است از ولایت و بعضی از خصایص معارف که بنبوت تعلق دارند و هاینکه فی الکتاب بدان آنشد که الله تعالی که ولایت عبارت از قرب الهی است جلستطانه که به شایسته طلیت صورت نبند و به خیلوتو محجب حصول پذیرد و اگر ولایت اولیا است البته بدایع طلیت میسر است و ولایت انبیاء علیهم الصلوٰت و التعلیات هر چند از طلیت برآمده است اما به خیلوتو محجب اسما و صفات مستحق نیست و ولایت ملا اعلی علی بنیاد علیهم الصلوٰت و التعلیات هر چند از محجب اسما و صفات بلند رفته است لیکن از محجب شیون و اعتبارات ذاتیه چاره نادر و نبوت و رسالت است

باین دولت مشرف گشته اند بموجب انبیاست

علیه بنی چنان

باین دولت مشرف گشته اند بموجب انبیاست

علیه بنی چنان

باین دولت مشرف گشته اند بموجب انبیاست

علیه بنی چنان

باین دولت مشرف گشته اند بموجب انبیاست

علیه بنی چنان

باین دولت مشرف گشته اند بموجب انبیاست

علیه بنی چنان

باین دولت مشرف گشته اند بموجب انبیاست

علیه بنی چنان

باین دولت مشرف گشته اند بموجب انبیاست

علیه بنی چنان

باین دولت مشرف گشته اند بموجب انبیاست

علیه بنی چنان

باین دولت مشرف گشته اند بموجب انبیاست

علیه بنی چنان

باین دولت مشرف گشته اند بموجب انبیاست

علیه بنی چنان

باین دولت مشرف گشته اند بموجب انبیاست

علیه بنی چنان

و نبوت نماید و تمیز در میان کمالات این دو مقام کما ینبغی حصول فرماید و عروج و نزول هر کدام را جدا
سازد و حکم نماید بلکه نبوت نبی بهتر است از ولایت او باید دانست که بعد از وصول براه و ویم هر چند
کمالات مفصله مقام ولایت بصورت پیوسته است اما زمره خلاصه ولایت بوجه احسن میسر گشته است
توان گفت که اهل ولایت از کمالات ولایت پوست بدست آورده اند و این وصل مغر از حاصل کرده
از بعضی از علوم سکریه و طهورات ظلیه که از باب ولایت را حاصل شده است آن وصل از این علوم
علوم و طهورات قلیل النصیب است این معنی موجب مزیت نیست بلکه آن وصل از این علوم
و طهورات ننگ ناسوس است جائی آن دارد که آن را ذنب و سواد و داند بلی وصل
از طلال آن وصل گریزان مستغفر است گرفتاری بطل تا زمان عدم و صولست با وصل آن وصل
بعد از وصول با وصل ظلم حاصل است و توجیه بطل سواد و آن وصل از این علوم کمال نبوت مرطوب
بموجب محض است و منوط بکثرت صرف کسب و تعلم و حصول این دولت عظمی بیج مدخل
نیست که اعم عمل و کسب که نتیج این دولت عظمی باشد و کدام ریاضت و مجاهده است که ثمر این نعمت
آنست که بخلاف کمالات ولایت که ببادی و مقدمات آن گسی است و حصول آن مرطوب بریا
و مجاهده است هر چند رویت که بعضی را بے مونت کسب و عمل نیز باین دولت مقدمات سازند
و فنا و بقا که ولایت عبارت از آنست نیز بموجب است که بعد از کسب مقدمات بفضل و کرم
هر که نخواهند بدولت فنا و بقا مشرف سازند و ریاضات و مجاهدات آن سرور علیّه و علی جمیع
الانبیاء و المرسلین و علی الملائکه المقربین و علی اهل طاعتیه اجمعین الصلوات
والتسلیمات پیش از بعثت و بعد از بعثت نه از برای تحصیل این دولت بوده بلکه منافع و فوائد دیگر
منظور بوده مثل قلت حساب و کفارت زلات بشریت و ارتفاع درجات و مراعات صحبت فرشته
مسل که از اکل و شرب پاک است و کثرت طهور و خوارق که مناسب مقام نبوت اند و اشغال آن
باید دانست که حصول این بموجب در حق انبیاء علیهم الصلوات و التسلیمات بموجب است

صلوات و تسلیمات بر انبیا و مرسلین
علیهم السلام و مقدمات
حصول صحبت فرشته
و اطلاق فی بیعت
و علامه و مفسر و قاری
مفسر و مفسر و قاری
مفسر و مفسر و قاری

کلمات نبوت و ولایت

کلمات نبوت و ولایت

کلمات نبوت و ولایت

کلمات نبوت و ولایت

بسم الله الرحمن الرحيم

که شائبه خلطیت باوراه نیافته است و حجب صفات اعتبارات را در راه گذشته پس ناچار نبوت از ولایت
افضل باشد و قرب نبوت ذاتی و اصلی باشد و من لم یطالع علی حقیقتهم بالحکم بالعکس و جزم بالقلب
پس وصول در مرتبه نبوت باشد و حصول در مقام ولایت زیرا که حصول بیلاخطه خلطیت صورت پذیرد
بجلاف وصول و ایضا در کمال حصول رفع اثنینیت است و در کمال وصول بقاء اثنینیت پس
رفع دوگانگی مناسب مقام ولایت باشد و بقاء دوگانگی ملائم مرتبه نبوت و چون رفع دوگانگی مناسب
مقام ولایت است پس ناچار تکریم وقت لازم مقام ولایت باشد و در مرتبه نبوت چون بقاء اثنینیت
است پس متجاوز خواهم آن مرتبه بود و ایضا حصول تجلیات خواه در کسوت صورت و آشکال بود و خواه در
پرده الوان و انوار همه در مقامات ولایت است و در سطح مقدمات و مبادی آن بجلاف مرتبه نبوت
که در آن موطن حصول باصل است و استغناست از تجلیات و ظهورات که ظلال آن اصل اند و همچنین
موقوف طی مقدمات و مبادی آن مرتبه نیز احتیاج بآن تجلیات نیست مگر آنکه از راه ولایت عروج واقع شود
این زمان حصول آن تجلیات بواسطه ولایت است نه بواسطه طی مسافت راه وصول نبوت باجمله
تجلیات و ظهورات از ظلال خبر میدهند و آنکه از گرفتاری ظلال گذشته است از تجلیات و ارسته است
مانند آغالبصر اینجا باید طلبید آن فرزند ولوله عشق و طغنه محبت و نغمه شوق انگیز و صیحه باده
در آئین و وجد و تواجده و رقص و قاصی همه در مقامات ظلال است و در آوان ظهورات و تجلیات طلبید
از وصول باصل حصول این امور متصور نیست محبت در آن موطن بمعنی اراده طاعت است چنانچه
علما فرموده اند معنی زائد بر آن که منشأ شوق و ذوق است چنانچه بعضی صوفیه گمان برده اند که
فرزند شبنو چون در مقام ولایت رفع اثنینیت مطلوب است ناچار اولیا بزوال اراده سعی مینمایند
شیخ نظام گوید اگر بید آن کار زید و در مرتبه نبوت چونکه رفع اثنینیت در کافیت زوال نفس
اراده مطلوب نیست چرا که مطلوب باشد که اراده صفتی است فی حد ذاتها کمال اگر نقص باوراه
است بواسطه حجب متعلق است پس باید که متعلق او امر خبیث و نامرغی نباشد بلکه جمیع مرادات
بسیب

و چون در مرتبه نبوت باشد و حصول در مقام ولایت زیرا که حصول بیلاخطه خلطیت صورت پذیرد
بجلاف وصول و ایضا در کمال حصول رفع اثنینیت است و در کمال وصول بقاء اثنینیت پس
رفع دوگانگی مناسب مقام ولایت باشد و بقاء دوگانگی ملائم مرتبه نبوت و چون رفع دوگانگی مناسب
مقام ولایت است پس ناچار تکریم وقت لازم مقام ولایت باشد و در مرتبه نبوت چون بقاء اثنینیت
است پس متجاوز خواهم آن مرتبه بود و ایضا حصول تجلیات خواه در کسوت صورت و آشکال بود و خواه در
پرده الوان و انوار همه در مقامات ولایت است و در سطح مقدمات و مبادی آن بجلاف مرتبه نبوت
که در آن موطن حصول باصل است و استغناست از تجلیات و ظهورات که ظلال آن اصل اند و همچنین
موقوف طی مقدمات و مبادی آن مرتبه نیز احتیاج بآن تجلیات نیست مگر آنکه از راه ولایت عروج واقع شود
این زمان حصول آن تجلیات بواسطه ولایت است نه بواسطه طی مسافت راه وصول نبوت باجمله
تجلیات و ظهورات از ظلال خبر میدهند و آنکه از گرفتاری ظلال گذشته است از تجلیات و ارسته است
مانند آغالبصر اینجا باید طلبید آن فرزند ولوله عشق و طغنه محبت و نغمه شوق انگیز و صیحه باده
در آئین و وجد و تواجده و رقص و قاصی همه در مقامات ظلال است و در آوان ظهورات و تجلیات طلبید
از وصول باصل حصول این امور متصور نیست محبت در آن موطن بمعنی اراده طاعت است چنانچه
علما فرموده اند معنی زائد بر آن که منشأ شوق و ذوق است چنانچه بعضی صوفیه گمان برده اند که
فرزند شبنو چون در مقام ولایت رفع اثنینیت مطلوب است ناچار اولیا بزوال اراده سعی مینمایند
شیخ نظام گوید اگر بید آن کار زید و در مرتبه نبوت چونکه رفع اثنینیت در کافیت زوال نفس
اراده مطلوب نیست چرا که مطلوب باشد که اراده صفتی است فی حد ذاتها کمال اگر نقص باوراه
است بواسطه حجب متعلق است پس باید که متعلق او امر خبیث و نامرغی نباشد بلکه جمیع مرادات
بسیب

واقع شود و بعد از آن تلافی تقصیر و شکر نعمت توفیق و نفی استحقاق عبادت از غیر او تعالی از همه قلیب
این کلمات طبعیه نموده آید آن نماز شایان قبول خداوندی جلوسطانه گردد و صاحب آن نماز و صلی
مطلع بود اللهم اجعلنی من المصلین المفلحین بحمد سید المرسلین علیهم و علی الصلوة و الشکر

کتاب صد و پنجم

نمای نماز در کمال آن و سستی

بمیر محبوب الله و ریافت و بیان اشهر نماز و فرق در میان نماز مبتدی و عامی و در میان نماز تنه
و مایک اشک لبک لیسع الله الرحمن الرحیم الحمد لله سکن علی عبادیه الذین اصطفی بدان که شد کماله
تعالی که تمامی صلوة و کمال آن نزو فقیر عبارت از ایشان فرائض و واجبات و سنی و مستحبات نماز است
که در کتب فقهیه تفصیل بیان یافته است امری دیگر و رای این امور از بعضی است که در تمامی نماز آن
را در خله باشد خضوع نماز نیز مندرج در همین امور را برجه است و خضوع قلب نیز منوط با آنها جمعی به علم این امور
کفایت زیده اند و در عمل مساله و مایه اختیار نموده لاجرم از کمالات نماز قلیل النصیب گشته اند جمعی
دیگر از تمام حضور قلب بحق سبحانه داشته به اعمال اوبیه و جراح کم پروازند و اقتضای فرائض و سنی نمایند
این جامعه نیز از حقیقت نماز آگاه گشته اند و کمال نماز را از غیر نماز حسته چه حضور قلب را از جمله احکام نماز
شمرده اند و آنچه در خبر آمده است کاصلوة الا بحضور القلب تواند بود که مراد از حضور حضور قلب
باشد باین امور از بعضی نافقور و در ایشان امری ازین امور واقع نشود و و رای این حضور حضور
و دیگر الحال بفرم این فقیر نمی و باید سوال چون تمامی نماز و کمال آن مربوط با تیان امور را برجه گشت
و امری دیگر و رای اینها در کمال آن ملحوظ نشد پس فرق در میان نماز تنه و نماز مبتدی بلکه نماز عامی که
مقرون با تیان این امور باشد چه بود جواب فرق از راه عامل است نه از راه عمل اجر یک عمل بواسطه
تفاوت عمال متفاوت است علیک از عامل مقبول و محبوب بوقع آید اجاز آن اضعاف مضاعفت است
از آن آجر که مترتب بر عمل غیر آن عامل باشد چه عامل هر چند عظیم القدر باشد عمل او جزیل الاجر است از آنجا

و این کلمات طبعیه نموده آید آن نماز شایان قبول خداوندی جلوسطانه گردد و صاحب آن نماز و صلی مطلع بود اللهم اجعلنی من المصلین المفلحین بحمد سید المرسلین علیهم و علی الصلوة و الشکر

کتاب صد و پنجم

نمای نماز در کمال آن و سستی

و محمد بنی رحمہ اللہ تعالیٰ علیہم وورخانہ این مکتوب بیان فناے ارباب ولایت است بیان
آنکہ این فنا در قرب نبوت هیچ درکار نیست و مایه ناسخ است بحکم الله و سلا م علی عبادہ الذین
اصطفیٰ اخوی مفاصل و اوقات اہل سہر مند را شنیدہ باشند فریدی اعظمی رضی اللہ تعالیٰ عنہ
نیز باد و برادر خود محمد فرخ و محمد عیسیٰ سفر آخرت اختیار فرمودند و انا للہ وانا الیکہ راجعون رحمہ اللہ
سبحانہ کہ اولاً باقی ماندگان را قوت صبر عطا فرمودند ثانیاً بلیہ راستہ داندہ خوش گفتے من از تو
روے پیچم گیم بایزاری بہ کہ خوش بود عزیزان تحمل خواری بہ فرزند می مرحومی آیتہ بود
از آیات حق جل و علا در حقست بود از رحمتہ رب العالمین درین بست و چهار سالگی آن یافت
کہ کم کس یافت پایہ مولویت و در پس علوم نقلیہ و عقلیہ را بخد کمال رسانیدہ بود حتی کہ ملائکہ ایشان
بمضاوی و شرح مواقف و امثال اینہا را بقدرت تام درس دارند و حکایات معرفت و عرفان و
قصص شہود و کشف ایشان متغنی است از آنکہ در بیان آرد و معلوم شماست کہ درین بست
سالگی بر پنج مغلوب حال شدہ بودند کہ حضرت خواجہ باقدسیہ سے معالجتہ تسکین حال ایشان را
بطعامہاے بازاری کہ مشکوک و شکیست مینمودند و میفرمودند کہ محبتے کہ مرا بجمہ صادق است
با میچکس نیست و همچنین محبتے کہ اورا باست با میچکس نیست ازین سخن بزرگی ایشان را باید دریافت
ولایت موسوی را بنقطہ آخر رسانیدہ بود و عجائب و غرائب آن ولایت علیہ بیان میفرمود و ہموارہ
خاشع و ماضع و لمبجی و متضرع و متذلل و منکسر بودہ و میفرمودہ کہ ہر یکے از اولیاء حضرت حق سبحانہ و تعالیٰ
چیزے خواستہ است و من التجا و تضرع خواستہ ام از محمد فرخ چہ نویسکہ در یازدہ سالگی طالب علم شدہ بود
کافیہ خوان و بشعور سبق میخواندہ و ہموارہ از عذاب آخرت ترسان و لرزان بودہ و دعا میکردہ کہ درین
طفولیت و نیائے و تیرا و دواع نماید از عذاب آخرت خلاص شود و در مرض موت یارائے کہ
بیار دار می او میکرد عجائب و غرائب از وے مشاہدہ نمود و کرامات و خوارق از محمد عیسیٰ تہا
سالگی کہ مردم معاینہ کردہ اند چہ نویسکہ با بجمہ جواب نفیسیہ بودند کہ بودیت سپردہ بودند للہ سبحانہ الحمد
ع تہرہ سبحانہ الحمد استال لقور سلا علیہ سلم و اذامات و لا العبد الا للہ الملک و ما ذال قال عبدی فیقولون حمدک و اساتر جمہ نقول انہو العبدی شتائی

لے امثال نقول
و فی الصلوات الذین
اصنافہم معینہ قالوا
انا للہ وانا الیکہ راجعون
ع و از پس کس بجا
نیز باد و برادر خود
محمد فرخ و محمد عیسیٰ
سفر آخرت اختیار
فرمودند و انا للہ وانا
الیکہ راجعون رحمہ اللہ
سبحانہ کہ اولاً باقی
ماندگان را قوت صبر
عطا فرمودند ثانیاً
بلیہ راستہ داندہ
خوش گفتے من از تو
روے پیچم گیم
بایزاری بہ کہ خوش
بود عزیزان تحمل
خواری بہ فرزند می
مرحومی آیتہ بود
از آیات حق جل و
علا در حقست بود
از رحمتہ رب
العالمین درین بست
و چهار سالگی آن
یافت کہ کم کس
یافت پایہ مولویت
و در پس علوم
نقلیہ و عقلیہ
را بخد کمال
رسانیدہ بود
حتی کہ ملائکہ
ایشان بمضاوی
و شرح مواقف
و امثال اینہا
را بقدرت تام
درس دارند
و حکایات
معرفت و
عرفان و
قصص شہود
و کشف ایشان
متغنی است
از آنکہ در
بیان آرد و
معلوم شماست
کہ درین بست
سالگی بر پنج
مغلوب حال
شدہ بودند
کہ حضرت
خواجہ باقدسیہ
سے معالجتہ
تسکین حال
ایشان را
بطعامہاے
بازاری کہ
مشکوک و
شکیست
مینمودند
و میفرمودند
کہ محبتے
کہ مرا
بجمہ
صادق است
با میچکس
نیست و
همچنین
محبتے
کہ اورا
باست
با میچکس
نیست
ازین سخن
بزرگی
ایشان
را باید
دریافت
ولایت
موسوی
را بنقطہ
آخر
رسانیدہ
بود و
عجائب
و غرائب
آن
ولایت
علیہ
بیان
میفرمود
و ہموارہ
خاشع
و ماضع
و لمبجی
و متضرع
و متذلل
و منکسر
بودہ و
میفرمودہ
کہ ہر
یکے
از
اولیاء
حضرت
حق
سبحانہ
و تعالیٰ
چیزے
خواستہ
است
و من
التجا
و تضرع
خواستہ
ام
از
محمد
فرخ
چہ
نویسد
کہ
در
یازدہ
سالگی
طالب
علم
شدہ
بود
کافیہ
خوان
و بشعور
سبق
میخواندہ
و ہموارہ
از
عذاب
آخرت
ترسان
و لرزان
بودہ
و دعا
میکردہ
کہ
درین
طفولیت
و نیائے
و تیرا
و دواع
نماید
از
عذاب
آخرت
خلاص
شود
و در
مرض
موت
یارائے
کہ
بیار
دار
می
او
میکرد
عجائب
و غرائب
از
وے
مشاہدہ
نمود
و کرامات
و خوارق
از
محمد
عیسیٰ
تہا
سالگی
کہ
مردم
معاینہ
کردہ
اند
چہ
نویسد
کہ
با
بجمہ
جواب
نفیسیہ
بودند
کہ
بودیت
سپردہ
بودند
للہ
سبحانہ
الحمد
ع
تہرہ
سبحانہ
الحمد
استال
لقور
سلا
علیہ
سلم
و
اذامات
و
لا
العبد
الا
للہ
الملک
و
ما
ذال
قال
عبدی
فیقولون
حمدک
و
اساتر
جمہ
نقول
انہو
العبدی
شتائی

ایشانانی علم حق نشد بجز کلا پس نشان ایشان هیچ در کار نباشد بخلاف طریق ولایت که زوال گرفتاری
 اشیاء آنجا به نشان ایشان شباهت صورت نیست چه در ولایت گرفتاری بطلال است و گرفتاری ظلال آن قدرت
 نیست که با وجود علم اشیاء گرفتاری ایشان تواند ازل گردانید پس اول از نشان اشیاء چاره نبود تا گرفتاری ازل
 گردان معرفتی است که مخصوص باین درویش است دیگر بآن نگفتم زکروه. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
 هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلًا مِنَّا بِالْحَقِّ

مکتوب ص ۳۰ هفتم

بمولانا عبد الواحد لاهوری صدور یافته در بیان معنی کلمه طیبیه سبحان الله و بحمد الله و ما کینا اذ لک
 بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ بَعْدَ الْفَلَاحِ وَالصَّلَاةِ باید دانست که عابد در وقت ادا عبادت هر چه از
 جنس حسن و کمال و عبادت خود یا بدان همه راجع بتوفیق خداوندی است بجل سلطان و از حسن بیت
 واحسان اوست تعالی و هر چه از جنس تصور و انامی و عبادت خود یا بدان همه عابد بنفس اوست
 و از شرات جلی او ناشی شده است و بجناب قدس او تعالی هیچ چیز از قسم نقص و قصور راجع نیست
 آنجا همه خیر و کمال است و همچنین در عالم وقوع می آید حسن و کمال آن راجع بجناب قدس اوست
 تعالی و شر و نقص آن عابد بدائره ممکنات که قدم راسخ در عدم دارد که منشأ هر شر و نقص است
 کلمه طیبیه سبحان الله و بحمد الله بوجه ابلغ بیان این دو امر میفرماید و کمال تهنیه و تقدیر او
 تعالی مینماید از آنچه شایان جناب قدس او تعالی نیست از شر و نقص و نقائص او اے شکر عبادت
 حمد که رئیس هر شکر است میکند بر صفات و افعال جمیله او تعالی و بر انعامات و احسانات جزیله
 او سبحانه از اینجا است که در حدیث نبوی آمده است عَلَیْکُمْ وَ عَلَی الْاِلَهِ الصَّلَاةُ وَ التَّسْلِیْمَاتُ
 که هر که این کلمه طیبیه را در روز یا در شب بار بگوید بیجینکه در غل دران روز و دران شب باو برتری
 بخوبید مگر آنکه مثل او این کلمه طیبیه را بگوید چگونه برابری جوید که هر عمل و عبادت او ادا و شکر می است

این کلمه طیبیه را در روز یا در شب بار بگوید بیجینکه در غل دران روز و دران شب باو برتری بخوبید مگر آنکه مثل او این کلمه طیبیه را بگوید چگونه برابری جوید که هر عمل و عبادت او ادا و شکر می است

عنه ترقی که هرگز نالنا صلوات الله علیه من قالین یصبر و عین یوحسان الله و بحمد الله و ما کینا اذ لک

۱۲

وَالسَّلَامُ كَلِمَتَانِ خَصِيْقَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ وَجْهَهُ خَفِيَ بِمَا عَلَى اللِّسَانِ ظَاهِرٌ لِقَلْبَةِ الْحُرُوفِ وَأَمَّا وَجْهُ ثَقُلِهَا فِي الْمِيزَانِ وَكَوْنُهَا حَبِيبَتَيْنِ إِلَى الرَّحْمَنِ فَلَا وَجْهَ الْخِزْيَةِ إِلَّا وَجْهَ الْأَوَّلِ مِنَ الْكَلِمَتَيْنِ الْأُولَى يُعْنِدُ تَنْزِيهِهُ تَعَالَى وَتَقْدِيرُ بِهِ سُبْحَانَهُ عَمَّا لَا يَلِيْقُ بِجَنَابِ قُدْسِهِ عَزَّ وَجَلَّ وَأَبْعَادُ جَنَابِ كِبَرِيَّاتِهِ عَنْ صِفَاتِ النَّقْصِ وَسِمَاتِ الْحُدُوثِ وَالزُّوَالِ وَالْجُزْءِ الْثَانِي مِنْ تِلْكَ الْكَلِمَةِ يُعْنِدُ اثْبَاتِ صِفَاتِ الْكَمَالِ وَشَيْئُونَ تَابِ الْجَمَالِ لَهُ تَعَالَى سَوَاءٌ كَانَتْ الصِّفَاتُ وَالشُّيُونُ نَافِئَةً مِنَ الْفَضَائِلِ أَوْ مِنَ الْفَرَائِصِلِ وَجَعَلَ الْإِصْنَافَةَ وَلَا يَسْتَعْرِفُ فِي الْجُزْئَيْنِ يُعْنِدُ ثُبُوتِ جَمِيعِ التَّنْزِيهَاتِ وَالتَّقْدِيرَاتِ لِلَّهِ سُبْحَانَهُ وَثُبُوتِ جَمِيعِ صِفَاتِ الْكَمَالِ فِي الْجَمَالِ لَهُ تَعَالَى تَحَاصِلُ الْجُزْئَيْنِ مِنَ الْكَلِمَةِ الْأُولَى الْجَمَاعُ جَمِيعُ التَّنْزِيهَاتِ وَالتَّقْدِيرَاتِ إِلَى سُبْحَانِهِ وَاثْبَاتِ جَمِيعِ صِفَاتِ الْكَمَالِ وَالْجَمَالِ لَهُ عَزَّ وَجَلَّ وَتَحَاصِلُ الْكَلِمَةِ الثَّانِيَةِ اثْبَاتُ جَمِيعِ التَّنْزِيهَاتِ وَالتَّقْدِيرَاتِ لِعَمَّا مَعْرِثَاتِ لُظْهِرِ الْكِبَرِيَّاتِ لَهُ عَزَّ وَجَلَّ فَفِيهَا إِشَارَةٌ إِلَى تَسَلُّبِ النَّقْصِ عَنْهُ تَعَالَى لَيْسَ إِلَّا لِاجْتِلَاعِ عَظَمَتِهِ وَكِبَرِيَّاتِهِ سُبْحَانَهُ فَلَا جَرَمَ يَكُونُ الْكَلِمَتَانِ ثَقِيلَتَيْنِ فِي الْمِيزَانِ حَبِيبَتَيْنِ إِلَى الرَّحْمَنِ وَآيَتَانِ الشَّيْخِ مَقَالَةُ التَّوْبَةِ بَلْ رُبْدَةُ التَّوْبَةِ وَخُلَاصَتُهَا كَمَا حَقَّقْتُ فِي بَعْضِ الْمَكَاتِبِ فَيَكُونُ الشَّيْخُ وَسَبِيلُهُ إِلَى مَحْوِ الذُّنُوبِ وَعَفْوِ السَّيِّئَاتِ فَلَا جَرَمَ يَكُونُ ثَقِيلًا فِي الْمِيزَانِ وَمِنْ حَاجَةِ الْكَفَّةِ الْمُسَنَّنَاتِ وَحَبِيبًا إِلَى الرَّحْمَنِ كَمَا أَنَّهُ سُبْحَانَهُ يُحِبُّ الْعَفْوَ وَآيَتَانِ السَّيِّئِ الْحَامِدِ لِمَا نَزَلَهُ جَنَابِ قُدْسِهِ تَعَالَى عَمَّا لَا يَلِيْقُ بِهِ وَاثْبَاتِ صِفَاتِ الْكَمَالِ وَالْجَمَالِ لَهُ تَعَالَى فَالْمُجُزْمُ مِنَ الْكَلِمَةِ الْوَهَّابِ جَلَّ شَأْنُهُ أَنْ يُنْزَلَ السَّيِّئُ عَمَّا لَا يَلِيْقُ بِهِ وَيُوجَدُ فِي الْحَامِدِ صِفَاتِ الْكَمَالِ كَمَا قَالَ تَعَالَى هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ فَلَا جَرَمَ تَكُونُ الْكَلِمَتَانِ ثَقِيلَتَيْنِ فِي الْمِيزَانِ لِمَحْوِ السَّيِّئَاتِ بِسَبَبِ تَكَرُّرِهَا حَبِيبَتَيْنِ إِلَى الرَّحْمَنِ لِوُجُودِهَا خَلْقِ الْعَمِيدَةِ بِوَاسِطَتِهِمَا وَالسَّلَامُ * * *

۵ تولد فلا جرم انچه ناپا باشد این دو کلمه گران در میزان
و دوش داشته شده بسو رحمان ۱۲ کلمه سطر است

[illegible]

عَلَى الْمُسْلِمِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝ مَحَابِبَانِ ۝ اسْتَغْفَارُ وَشُكْرُ كَفَايَتُ مِمَّا نِيدُو بِأَكْبَارِ
تَدْسِيهِمْ كَارِ اسْتَغْفَارِ حَاصِلُ مَشِيدُو وَهُمْ شُكْرُ بَجَائِ أَيْدِ وَهُمْ أَيْكَةُ بِطَاهِرِ نَقْصِ اسْتَغْفَارِ وَشُكْرُ مَسِيرِ مَكِيدُو
رَبَّنَا اقْبَلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ وَصَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ
الطَّاهِرِينَ وَسَلَامٌ وَبَارَكَ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمَا أَجْمَعِينَ ۝

کتوب ضمیمہ (۱۳۱۰) و دوم

بولانا محمد ماشم صدور یافت و در بیان جامعیت انسان با بعضی از اسرار غایبه که تعلق با این مقام
 وار و مکاشف است ^{بعضی از اسرار غایبه که تعلق با این مقام} بعد الحمد والصلوة مینماید که هر چه در انسان از کمالات است همه متفاو از
 مرتبه و خوب است ^{نماز سبزو} ثلث و تقدست اگر علم است متفاو از علم آن مرتبه است و اگر قدرت است
 نیز با خود از قدرت آن مرتبه ^{سبیل تقی} علی هذا انقیاس اما کمال هر مرتبه با اندازه آن مرتبه است علم انسان در
 جنب علم واجب تعالی و تقدس حکم مرده دارد که لاشع محض است نسبت بنزده که بحیات ابدی نگی
 یافته باشد و همچنین قدرت انسان و جنب قدرت واجب تعالی و تقدس حکم غنکوت دارد که تسامی
 بیت خود نماید نسبت به شخصی که بیک و مبدن او آسمانها و زمینها و جبال و بحار پاره پاره گردند و به تبار
 منشور شوند کمالات دیگر را هم برین قیاس باید کرد و این تفاوت از تنگی عبارت گفته میشود و الا شیخ
 چه نسبت خاک را با عالم پاک ^{مستشوائی در بیان تفاوتها} پس کمالات انسان و صورت کمالات مرتبه و خوب ثلث و تقدست
 گشت و این کمالات بیش از مشارکت اسمی از کمالات آن مرتبه چیز دیگر حاصل نکرده است از اینجا
 است ان الله خلق آدم علی صورته ^{هر آینه حدیثی است که میگوید که خداوند آدم را بر صورت خود} و معنی من عرف نفسه فقد عرف ربه این بیان
 میگوید و چه هر چه نفس است اگر چه صورت است همانست که حقیقت آن در مرتبه و خوب ثلث و تقدست
 و تقدست حاصلست از اینجا نیز خلافت انسان را در باب چه صورت ^{سبیل تقی} شئی خلقه شئی است
 درین مقام نزاد و محتمل گمان برده اند که خدا عز و جل سلطان بصورت انسان است از بخردی

یعنی اگر وہی کہ جسیت حق تعالیٰ تائیدہ بعض اذیتاں گویا کہ بصورت حوان ابرو است و بعضی بصورت پیر سفید ریش تعالیٰ اللہ عما بعمفور ۱۲

اسی کی طرح تین شبیں ہو کر
اسی کی حالت آتی ہے

مستمر

مجلس الشورى

۱۰۰

۱۰۰

سنگین

عبدالمجید بن محمد

ۛ

قال السوطي في السبعين

باب فی بیان

الحمد لله رب العالمين

مجلسه عالی تعلیم و تربیت

الحمد لله

هو من كلامه

تعالیٰ و دین کے لئے

۱۰۰

17

وقت اول باب اول

مختوم باد

مفتی

الدين وقال النبي

عبد بن العزیز

الملا

الماددي

ما تشرقا

الله مني

ربیع الثانی

وہو

حکومت

تتبع

المسافر

100

...

حوت

L

100

_____

نیز

در حدیثی که در این کتاب است و در حدیثی که در این کتاب است

در حدیثی که در این کتاب است

در حدیثی که در این کتاب است و در حدیثی که در این کتاب است

در حدیثی که در این کتاب است و در حدیثی که در این کتاب است

در حدیثی که در این کتاب است و در حدیثی که در این کتاب است

در حدیثی که در این کتاب است و در حدیثی که در این کتاب است

وَقَدْ اختلف المشايخ فيه منهم من قال لا ينبغي وفي الكثر وعليه الفتوى ومنهم من قال لا ينبغي ومن الغيابة ولا ينبغي بالسبابة عند التمهيد هو المختار وهرگاه در روایات معتبره حرمت اشارت واقع شده باشد و بر کراهت اشارت فتوای داده باشند و از اشارت و عقد نمی کنند و آن را ظاهر اصول اصحاب گویند مقلدانرا نمی رسد که بمقتضای آحادیث عمل نموده جرأت و اشارت نمایند و بنحوا و چندین علما مجتهدین متکب امر محرم و مکروه و نهی گردیم متکب این امر اخصیه از دو حال خالی نیست یا آنکه این علما مجتهدین را علم آحادیث معروضه جواز اشارت اثبات نمایند یا آنکه عالم این آحادیث را علم انما عمل بمقتضای این آحادیث در حق این بزرگواران تجویز نمیکند وی انگار که اینها بمقتضای آراء خود عمل آحادیث حکم حرمت و کراهت کرده اند و این هر دو شق فاسد است تجویز نمیکند آنرا اگر سفسیه یا معاند و آنچه در ترغیب الصلوة گفته است که انگشت شهادت بروشتن در شمس دست علماء متقدم است اما علماء متاخر نهی کرده اند از آنکه چون افضیان درین خلوة گردند سبیلان ترک گردند از برای نفی تهمت سنی بر افضی مخلص روایات کتب معتبره است زیرا که ظاهر اصول اصحاب عدم اشارت و عدم عقد است پس عدم اشارت است علماء متقدم شده و وجه ترک نفی تهمت گشت حسن ظن باباین اکابر دین نیست که تا زمانیکه دلیل حرمت یا کراهت درین باب بر ایشان ظاهر نشده است حکم بحرمت یا کراهت نه کرده اند هرگاه بعد از ذکر سنیت و استحباب اشارت گویند: «هذا لا ذکر في الصحيحين ان لا شك في حلاله» معلوم میشود که اول سنیت و استحباب اشارت نزد این بزرگواران بصحت نه پیوسته است بلکه خلاف آن بصحت رسیدن غلظت و التمسک ما را علم بان دلیل نیست و این معنی مستلزم فتح اکابر نیست اگر کسی گوید که ما علم بخلاف آن دلیل داریم گوئیم که علم مقلد و اثبات عمل و حرمت معتبر نیست درین باب ظن مجتهد معتبر است اول مجتهدین را و همین ازین غلظت گفتن بسیار جرأت نمودن است و علم خود را بر علم این اکابر ترجیح دادن و ظاهر اصول اصحاب حقیقه را باطل ساختن و روایات معتبره مفتی چهار ابراهیم ندون و شواذ گفتن آحادیث را این اکابر بواسطه قرب عهد و قوت علم و حصول قوت و تقوی از ما و در افتادگان بهتر میدانستند و صحت و تقوی و نسخ و عدم نسخ

سوی غرب را اینستان بران موب

۱۲۔ ایسی ہے درے روز و شش درود ماسہ در یا زیادہ ہے اگر افطار در میان واقع شود و این از حصائیں آنستہ بودہ علیہ الصلوٰۃ والسلام

[illegible]

ندقی بقی و تحقیق خال مجرب حیدر بن و سببی حیدر بن کاه و محل نشانی که کامه زبان است مرغ

بمذاق این معرفت نرسد و یکست که خواص در فهم این معرفت بعلم مشارک باشند که بر علی نواب قلندر
نواخته ^{چند} صوفی بنی هر آنکه بعالم قلندر است به آری اگر بگذرد کلمات قرب نبوت بر اه قرب ولایت
عروج و اتعشود از فنا و بقا و جذبه و سلوک چاره نباشد که اینها مبادی و معادلات آن قرب اند و اگر این راه
رفته نشود و شاه راه قرب نبوت اختیار افتد فنا و بقا و جذبه و سلوک هیچ در کار نباشد ^{اسب} اصحاب کرام بشاه
قرب نبوت رفته اند که جذبه و سلوک و فنا و بقا کار ندارند بیان این معرفت از مکتوبی که بنام مولانا مال الله
نوشته است طلب نمایند و این فقیر هر جا و در مکتوبات و رسائل خود نوشته است که معامله من با و در سلوک
و جذبه است و در این تجلیات و ظهورات است خدا و از ان همین قرب است و ملازمت حضرت خواسته خود
بودم قدس سره که این دولت بطور آورده بود و این عبارت بخدمت ایشان عرض کرده بودم که من این
ظاهر شده است که سیر انفسی نسبت بان امر همچو سیر کافی است نسبت به سیر انفسی زیاده برین عبارت
و در خود قدرت تعبیر از ان دولت نمیا فتم بعد از سالها چون این معامله عجیبه ^{درون وقت} منقطع و محرر گشت بعبارات
مجموعه در تحریر آوردم و الحمد لله الذی هدانا لهذا و ما کنا لالهتدی کذا ان هداانا الله لقد جعلت
ریت یا لحنی پس عبارت فنا و بقا و جذبه و سلوک محدث باشد و از مختصات مشایخ بود مولوی جامی
علیه السلام در تفحات می نویسد که اول سیکه دم از فنا و بقا زده است ابو سعید خزاز است قدس سره حال
سوال و میم آنکه در طریقه علیه نقشبندیه التزم متابعت سنت است و حال آنکه آنسر و علی علیه السلام
الصالح و السلام ریاضات عجیبه و گریگها ششیده اند و درین طریق از ریاضات منع مینماید
بلکه ریاضات ابواسطوخوشت صوریه مضریه اند و عجیب مینماید که در متابعت سنت چگونه احتمال ضرر متصور
نشود و جواب محبت اطوار که گفته است که ریاضات در طریقه ممنوع اند و از کجا شنیدید که ریاضات را مضر
میدانند درین طریق دوام محافظت نسبت و التزم متابعت سنت علی صاحبها الصلوٰه و السلام
و الخیر و سعی در تشریح احوال و اختیار توسط حال و مراعات حد اعتدال در مطاعم و ملائیس از ریاضات بیزار
و مجاهدات شدید است غایتما فی الباب عوام کالانعام این امور از ریاضات نیستند و از مجاهدات

عنه فتحیم و کمره و من مدتی بسیر که بمنی پوشش به است که فی المرح

عنه کاه و سببی حیدر بن کاه

کتابت در این

کتابت در این

کتابت در این

کتابت در این

کتابت در این

۷۷ دفع استبعاد و جرم و ضرر است و اما تیان سنت از راه دیگر دفع محابست از وسع حقیقت مغال

[illegible]

با فتح حرف سوم و چهارم و پنجم و ششم تا سیم و نهم تا بیست و یکم و بیست و دو تا بیست و سه

کیست از شما مثل من در پروردگار خود بی‌نیست می‌کنم طعام و شراب از اینجا بخورم پس قدرت تقلید نمودن من را شنیدند
و ایضا صاحب کرامت محبت خیر الامم علیه السلام و السلام که در تفسیر کثرت معنی محفوظ و مأمون بود و دیگران
در این حفظ و امن مدینه نیست بیا نشانت که کثرت معنی البینه صفا بخش است جمیع راسخانی قلب مجتهد و جمع دیگران
صفا نفس صفا قلب است افزای و نور بخش است و صفا نفس صلاک است و طمیت افرافلا صفا یونان و غیره
و جوگیه هندیه اریاضت گرنگی صفا نفس خشنیده و صلاک و ساریت و طالت نموده افلاطون بخیر و اعتماد و صفا
نفس خود نموده محو کشفیه خیالی خود را امتداد خود ساخته و زید و حضرت عیسی روح الله علی سبب او علی الصلوة
و السلام که در آن وقت مبعوث شده بودند و دیگران گفتند که مگر این که لا خلاقینا الی من یهدینا اگر این صفا
طالت از آنید داشت محو کشفیه خیالی سده او می‌گشتند و از وصول بطلب مانع نمی آمدند و مطنه این صفا خود
نورانی یافت ندانست که این صفا از پوست رقیقه آماره او نگذاشته است و آماره او بر همان خشت و نجاست خود است
بیش از این نیست که نجاست غلط را بشکری علف قیق نمایند قلب که فی حد ذاته پاکیزه است و نورانی بر روی او برنگی از
نجاست نفس طمانی نشسته است باندک تصفیه بجالت اصلی رجوع مینماید و نورانی میگردد و بخلاف نفس که فی حد ذاته
نجاست است و طمیت صفت ذاتی اوست تا زانیکه بیاست قلب بلکه متابعت سنت و اتباع شریعت علی صفا
الصلوة و السلام و التقیة بلکه محض فضل خداوندی جل سلطانة مژگی و مطنه نگردد و خشت ذاتی او زایل نگردد و فلاح
و بهیود از وی تصور نیست افلاطون از کمال جن صفا خود که با آماره او تعلق داشت در یک صفا قلب عیسی است
ناچار خود را نیز مذهب مطهر در رنگ خیال کرده از دولت متابعت او علی سبب او و السلام محروم ماند و بلوغ
خسارت ابدی می‌گشت احاذنا الله و بیحکامین هذا البلاء و چون این حضرت در نهان جمع می‌گشتن بوده اکابر این
طریقه قدس الله تعالی هم ریاضت حج ترک نمود و طعوب ریاضت اعتدال مجاهده توشط حال لالت نموده و منافع
رجوع را با احتمال این عظیم الخطر ترک کردند و دیگران منافع جمع را ملاحظه نموده چشم از صفا آن پوشیدند و رجوع مرغیب نمودند
بمقر عطا است که با احتمال منافع کثیره را میتوان گذشت نزدیک باین مقال است آنچه علمای فرموده اند شکر الله تعالی
که اگر امری در این باشد میان سنت و بدعت ترک بدعت بهتر است از اثبات سنت یعنی در بدعت احتمال ضرر است و در سنت

مهر زینب کبری را طاعت از شریعت است

مهر زینب کبری را طاعت از شریعت است

مهر زینب کبری را طاعت از شریعت است

مهر زینب کبری را طاعت از شریعت است

نموده است تا روز عید ظاهر پنج سیاره یا کند و العبد یکه عرضده اشت دویم به عرضداشت کترین
 ندگان محمد صادق بذروه عرض اشرف میرساند که احوال و اوضاع این حدود مستوجب شکر است خیریت آن
 ات کعبه مرادات مع جمیع غارمان و مخلصان مظلوم و مؤمل است سرفرازنامه نامی صحیفه گرامی که بمصوب
 مایل میل برسل بود بمطالعه آن شرف و تهنیت گزیدید حق سبحانه و تعالی عا طفت آن قبله عالمیان بر کافه اهل اسلام
 فی پانیده و اراد بجهت السبیل الیقین قاله لا تجد علیکم من الصلوات اثمها و من السبلات کتمها
 بلکه گاه از خرابی احوال خود چه نویسد که غیر از حسرت و ندامت بر سر و اعمال و تضرع احوال مضیه و حال سرایت بدست
 یار و آرزوئی است که هیچ لحظه و ساعتی بخلاف رضائ او تعالی و تقدس نگذرد و آن میسر نگردد بلکه
 بهر غارمان آن درگاه مدد فرماید و تسکینی نماید از کربان کارها و شوازمیت الحمد لله و الذی لا اله الا هو
 بین توجیه شریف بطریقیکه امر فرموده بودند استقامت دارد و در آن کم فتور است راه میاید بلکه روز بروز امیدوار
 غرق و تزیید است بعد از فجر و ظهر و عصر طقه می نشیند و حافظ بها و الدین چون از ترویات فرصت میاید
 آن نیز میخواند و این فقیر بعضی اوقات مقبوض است و دیگر بسط و قبض و بسط و توجیه و ذوق و آرام و جز آن
 به تعلق بدن دارد و از آن تجاوز نمی نماید و لطائف رسته نه متوجه اند و نه غافل و اگر متوجه اند توجیه آنها مثل
 لحضور است بلکه عین آن و توجیه و ذوق مثل آن همه را داخل ظلال میدانند و از ظلمت تجاوز نمی یابد
 لطائف اولی بدن مختلط بودند و در نظر بصیرت غیر از بدن امر دیگر مفهوم نمیشد چنانچه بحدود موقوف الشهور
 عرض کرده بود احوال از بدن ممتاز و در نظر سیر آید و این مقام را مقام بقا میدانند و بعد از بقا باز یک نوعی از
 نا بلطائف رز و نمود چنان معلوم شد که باین فنا که بعد از بقا شود تمامی کار میسر نیست و احوال چند روز تا
 مقبوض است و محال میسر و کم است تا چه ظاهر شود فنا تا احوال توجیه بعالم نیاید است چون عرض احوال
 غروری بود چندانکه جرأت نمود قبله گاه فقیر بر حضرت را بجاوب می بنید اَلَا مَا كَشَاءَ اللَّهُ تَعَالَى زِيَادَةً فِي سِدِّ
 داخل تکلفات سمیه است و العبد یکه عرضده اشت سیم به عرضداشت به کترین بندگان
 محمد صادق بوقف عرض میرساند که این حقیر بدست که مقبوض و غموم میبود و آخر الامر محض توجیه اقدس است

درشتی
 کلمات المربانی
 صمیم

الحمد لله

الصلوة والسلام

مدال حضرت (در بیان فضائل و مناقب و احوال و اوضاع این محدث)

سبب تسمیه
نورانی
است

کتب و کتابخانه
مکتب

تاریخ

تاریخ

از روز خود اعتراف کند بسیار است که در بعضی جا ترک اوئی باشد از ایمان اوئی در حدیث نبوی آمده
 علی علی الصلوة والسلام ان الله کماله ان یوقی بالغریمه یحیی ان یوقی بالشرخصه
 خدمت میر حون قبضه ای مفطر دارند در ایام قبض اگر باحوال مریدان بی پروا و زدن تسلی خود به بعضی از امور
 مباحه نمایند چه جائز است درینوقت عبد الله مطهری از برای تسلی خود و همراهِ سگبانان بصخره بشکافت
 و بعضی از شاخ و ریخت تسلی خود سماع و غمغمه نمودند والسلام علی من اتبع الهدی و التزم متابعت المصطفی علیه
 و علی الصلوة والسلام الشیقات اکثها و اکملها

خاتمه عرض شد استهائے که حضرت مغفرت پناه مخدومزاده کلان ^{تقدیر} نوشته بود
 عرضه داشت اول عرض شد است کمترین بندگان محمد صادق بعضی شرف میزند که احوال و اوضاع این محدود
 بنشین تو جهات علیه جمعیست صدوی و صدوی گذشت قدیست که از طرف خا و مان حضرت خاطر بخوان و پریشان
 می بوده روز تحریر علیه بیان بدرالدین رسید و غیر و عافیت کامل ساینده فرحت بحد و سرت بے اندازه
 روئے نموده الحمد لله سبحانه علی ذلک الحمد کثیرا کثیرا قبله کا حافظ بها و الدین شب سیزدهم ختم
 قرآن مجید کرد از شب چهاردهم حافظ موسی شروع کرده است پنج و پنج سپیده بخواند شب آئینده که شب نوزدهم
 است ختم میکند و عشره اخیر حافظ بها و الدین قرار داده است که ختم خواهد کرد و حضرت سلامت شب در نماز
 تراویح حافظ قرآن بخواند که تمام و سبع پس نورانی ظاهر شد گویا که تمام حقیقت قرآنی بود و هر چند باین جرأت
 نمیتواند کرد و چنان معلوم شد که حقیقت محمدی علیهما الصلوة والسلام اجمال این بقا لم است گویا که در بیان
 و کونه در آورده باشند و این مقام تفصیل حقیقت محمدی است و اکثر از انبیا و اولیا کمل بقدر خود از بعضی مقام
 بهره دارند و او تمام آن مقام بغیر از پیغمبر اعلی و علی الصلوة والسلام نصیبی مفهوم نشد و این تغییر نیز
 بهره یافت حق سبحانه و تعالی بتوجه عالی نصیب کمال روزی گرداناد و ما هنوز آن مقام خوب واضح نشده
 است باقی احوال جمعیت گذشت و درین ماه منظم خلیه بگیت مفهوم میشود و انوی محمد سعید اوضاع هموار دارد
 و اوقات جمعیت و دیگر میگذرانند و این شهر نیز بدو ق تمام حاضر میشوند و فقیر نا احوال چهار سپاره چیز با لاحتظ

